

ingediend op **13-Y** (2024-2025) – Nr. 1
15 november 2024 (2024-2025)

Beleids- en begrotingstoelichting

Omgeving

Begroting 2025

I. INHOUDSTAFEL

I. INHOUDSTAFEL	2
II. INLEIDING DOOR DE MINISTER	9
III. SAMENVATTING	10
IV. TRANSVERSALE, HORIZONTALE EN OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN	11
V. BELEIDSVELD OMGEVING EN NATUUR	12
1. ISE RUIMTE EN MILIEU	13
1.1. Strategische en operationele doelstellingen	13
SD 1 Bouwshift realiseren	13
<i>OD 1.1 De bouwshift als hefboom</i>	13
<i>OD 1.2 De bouwshiftconvenant als experiment</i>	15
<i>OD 1.3 De bouwshift vraagt grondbeleid</i>	15
SD 2 Economie en duurzaamheid gaan hand in hand	16
<i>OD 2.1 Economie, motor voor leefbaarheid en maatschappelijke ontwikkeling</i>	16
<i>OD 2.2 Ruimte voor Economie</i>	17
SD 3 Een veerkrachtig en gedifferentieerde open ruimte	17
<i>OD 3.1 Het openruimtepact ondersteunt duurzaam landgebruik</i>	17
<i>OD 3.2 Omgeving ondersteunt duurzame landbouw</i>	18
<i>OD 3.3 Geïntegreerde openruimteprojecten realiseren</i>	18
<i>OD 3.4 Grondbeleid in functie van het bewaren van open ruimte</i>	19
<i>OD 3.5 Lokale coalities ondersteunen</i>	20
SD 4 Een gezonde en veilige leefomgeving: goed voor mens en natuur	20
<i>OD 4.1 Minder stikstof voor natuurherstel</i>	20
<i>OD 4.2 Zorgwekkende stoffen: voorkomen, aanpakken en beheersen van vervuiling</i>	21
<i>OD 4.3 Omgevingsveiligheid</i>	22
<i>OD 4.4 Beperken van (milieu)overlast</i>	23
1.2 Budgettair kader voor het begrotingsjaar	23
1.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	25
1.2.2 DAB's	35
1.2.3 Overige entiteiten onder gezag	45
1.2.4 Overige entiteiten onder toezicht	45
2. ISE THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM	48
2.1 Strategische en operationele doelstellingen	48
SD 1 Vlaanderen weerbaar maken tegen klimaatverandering	48
<i>OD 1.1 Klimaatadaptatie transversaal aanpakken</i>	48

<i>OD 1.2 Klimaatadaptatie structureel uitvoeren op terrein</i>	48
<i>OD1.3 Landgebruik als middel tegen klimaatverandering</i>	49
SD 2 Samen aan de slag in gebieden en regio's	49
<i>OD 2.1 Regiowerking als sterk interbestuurlijk samenwerkingsmodel</i>	49
<i>OD 2.2 Gebiedsprogramma's ontwikkelen om te versnellen</i>	49
<i>OD 2.3 Geïntegreerde gebiedswerking in prioritaire openruimtegebieden</i>	51
SD 3 Een Kwalitatief en rechtszeker vergunningenbeleid	52
<i>OD 3.1 Oplossings- en klantgericht richting kwalitatieve realisaties op terrein</i>	52
<i>OD 3.2 Verordenende instrumenten en procedures verbeteren</i>	53
<i>OD 3.3 Rechtszekere, robuuste vergunningen</i>	54
<i>OD 3.4 Exploitaties toekomstgericht vergunnen</i>	55
SD 4 Een haalbaar omgevingsbeleid	56
<i>OD 4.1 Publieke middelen effectief inzetten</i>	56
<i>OD 4.2 Een doelgerichte deelname aan het internationale en Europese beleid</i>	56
SD 5 Een onderbouwde en gedragen aanpak van de omgevingsuitdagingen	58
<i>OD 5.1 Beleidsontwikkeling door onderzoek, monitoring, rapportering en evaluatie</i>	58
<i>OD 5.2 Onze omgeving als gedeelde verantwoordelijkheid</i>	58
SD 6 Omgevingsregelgeving doen naleven	59
<i>OD 6.1 Versterkte bestuurlijke omgevingshandhaving</i>	59
<i>OD 6.2 Realisatiegerichte en impactvolle omgevingshandhaving</i>	59
<i>OD 6.3 Digitalisering en innovatieve technologieën</i>	60
2.2 Budgettair kader voor het begrotingsjaar	60
2.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	62
2.2.2 DAB's	73
2.2.3 Overige entiteiten onder gezag.....	78
2.2.4 Overige entiteiten onder toezicht.....	78
3. ISE AFVAL EN MATERIALEN	79
3.1 Strategische en operationele doelstellingen	79
SD 1 De OVAM neemt het voortouw in het veilig sluiten van materiaalkringlopen zodat het verbruik van primaire grondstoffen daalt	79
<i>OD 1.1 We dragen bij aan de transitieprioriteit Vlaanderen Circulair</i>	79
<i>OD 1.2 Via verschillende preventiestrategieën streven we naar een daling van de totale afvalberg</i>	79
<i>OD 1.3 Door betere selectieve inzameling, recyclage en kwaliteitsborging stimuleren we het gebruik van gerecycleerde grondstoffen</i>	81

<i>OD 1.4 We beperken binnen materiaalkringlopen de risico's voor mens en leefmilieu, in het bijzonder voor asbest en andere zorgwekkende stoffen</i>	81
<i>OD 1.5 We initiëren en coördineren de nodige maatregelen om de hoeveelheid zwerfvuil te laten dalen</i>	82
<i>OD 1.6 We zorgen ervoor dat de capaciteit voor eindverwerking (storten en verbranden) in lijn is met het aanbod aan afvalstoffen</i>	82
3.2 Budgettair kader voor het begrotingsjaar	83
3.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	84
3.2.2 DAB's	85
3.2.3 Overige entiteiten onder gezag	87
3.2.4 Overige entiteiten onder toezicht	94
4. ISE BODEM EN ONDERGROND	95
4.1 Strategische en operationele doelstellingen	95
SD 1 Naar gezonde bodems in 2050	95
<i>OD 1.1. Bodemmonitoring en toegankelijke bodeminformatie</i>	95
<i>OD 1.2 Duurzaam en regeneratief beheer van bodems</i>	95
<i>OD 1.3 Beperken van bodemerosie</i>	95
SD 2 Bodemverontreiniging aanpakken	96
<i>OD 2.1. Een integraal beleid voor bodemverontreiniging</i>	96
<i>OD 2.2. Verhoogde responsabilisering</i>	96
<i>OD 2.3. Wendbare systematiek voor beoordeling van bodemverontreiniging</i>	97
SD 3 Optimaal benutte ondergrond	97
<i>OD 3.1. Beheer van oppervlaktedelfstoffen en kritieke grondstoffen</i>	97
<i>OD 3.2. Duurzaam beheer van (diepe) ondergrond en gebruik van diepe aardwarmte</i>	98
4.2 Budgettair kader voor het begrotingsjaar	98
4.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	99
4.2.2 DAB's	101
4.2.3 Overige entiteiten onder gezag	103
4.2.4 Overige entiteiten onder toezicht	106
5. ISE NATUUR EN BIODIVERSITEIT	107
5.1 Strategische en operationele doelstellingen	107
SD 1 Meer en betere natuur	107
<i>OD 1.1 Een efficiënt internationaal en Europees biodiversiteitsbeleid, op maat van Vlaanderen</i>	107
<i>OD 1.2 Uitvoering van instandhoudingsbeleid en stikstofsanering</i>	107

OD 1.3 Bosuitbreiding en -bescherming	107
OD 1.4 Voldoende natuur onder het juiste beheer	108
OD1.5. Meer natte natuur om de klimaatverandering op te vangen.....	108
OD 1.6 De Vlaamse natuur weerbaar maken tegen de klimaatverandering	108
OD 1.7 Meer groen, voor een betere leefomgeving	109
OD 1.8 Kwaliteitsvolle natuurbeleving	110
OD 1.9 Lokale coalities als hefboom voor uitvoering van het Vlaamse beleid	110
SD 2 Doeltreffend soortenbeleid en -beheer	111
OD 2.1 Soortenbescherming	111
OD 2.2 Beperken van schade en overlast door in het wild levende soorten	111
OD 2.3 Organisatie van jacht en riviervisserij	111
SD 3 Instrumentarium	112
OD 3.1 Smart Nature: slim en vooruitziend natuurbeheer, ondersteund door technologie	112
OD 3.2. Effectieve bescherming van bestaande natuur	112
OD 3.3 Het verkennen en ontwikkelen van innovatieve beleidsinstrumenten	113
SD 4 Wetenschappelijke onderbouwing en evaluatie voor een doeltreffend natuurbeleid ..	113
OD 4.1. Toestand en trend van de natuur in beeld brengen	113
OD 4.2 Natuurgebaseerde oplossingen voor natuurherstel en klimaatadaptatie	114
OD 4.3 De relatie tussen mens en natuur onderzoeken.....	115
5.2 Budgettair kader voor het begrotingsjaar	115
5.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	117
5.2.2 DAB's.....	131
5.2.3 Overige entiteiten onder gezag.....	136
5.2.4 Overige entiteiten onder toezicht.....	138
6. ISE LUCHT	139
6.1 Strategische en operationele doelstellingen	139
SD 1 Vormgeven aan Europees, internationaal en Vlaams luchtbeleid.....	139
OD 1.1 Europese en internationale besluitvorming	139
OD 1.2 Opvolgen en actualiseren luchtbeleidsplan 2030	139
SD 2 Uitvoeren van Luchtbeleidsplan	139
OD 2.1 Kosteneffectief industrieel reductiebeleid met aandacht voor zorgwekkende stoffen	139
OD 2.2 Hinder door houtkachels verminderen	140
OD 2.3 Op weg naar emissievrij verkeer	140

OD 2.4 Verlaging stikstofuitstoot door landbouw	141
OD 2.5 Samen met lokale overheden voor zuivere lucht	142
SD 3 Meten is weten	142
OD 3.1 Vinger aan de pols via metingen	142
OD 3.2 Emissie-inventaris lucht verbeteren	142
OD 3.3 Data en kennis toegankelijk aanbieden	143
6.2 Budgettair kader	143
6.2.1 DEPARTEMENT EN IVA'S ZONDER RECHTSPERSOONLIJKHEID (EXCL. DAB'S)	144
6.2.2 DAB's.....	144
6.2.3 OVERIGE ENTITEITEN ONDER GEZAG	145
6.2.4 OVERIGE ENTITEITEN ONDER TOEZICHT	146
7. ISE WATER	147
7.1 Strategische en operationele doelstellingen	147
SD 1 Het Europees en internationaal waterbeleid als kader voor het Vlaamse waterbeleid	147
OD 1.1 De herziening van de kaderrichtlijn Water aangrijpen om uitdagingen van klimaatverandering en verontreiniging beter aan te pakken	147
OD 1.2 Naar een Europese Blue Deal: Water resilience initiatief van de Europese Commissie	147
OD 1.3 De nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater tijdig omzetten.....	147
OD 1.4 Via de Internationale Water Agenda samenwerking en kennisuitwisseling stimuleren	147
SD 2 Het Vlaamse waterbeleid optimaliseren.....	147
OD 2.1 Een ambitieuze en tegelijk realistische Blue Deal 2.0 voorleggen	147
OD 2.2 Zorgen voor eenheid in het waterbeleid met de oprichting van waterschappen ...	148
OD 2.3 De financiering van het waterbeleid structureel versterken	148
OD 2.4 De CIW omvormen tot een (h)echt waternetwerk.....	148
OD 2.5 De watertoets herwerken naar één integraal wateradvies	148
SD 3 Blue Deal: beschermen tegen wateroverlast en droogte	148
OD 3.1 Onverminderd inzetten op ruimte voor water	148
OD 3.2 Het watersysteem herstellen met investeringen, (peil-)beheer en gepaste maatregelen.....	149
OD 3.3 Een performant assetmanagement van de waterlopeninfrastructuur verzekeren	149
OD 3.4 De paraatheid en preventie voor extreme neerslag versterken door nauwkeurige voorspellingen en een robuuste adviesverlening.....	149
SD 4 Blue Deal: Zuiver en betaalbaar water	149

OD 4.1 Een resultaatgerichte aansturing van en toezicht op drinkwaterbedrijven, rioolbeheerders en Aquafin verzekeren en een efficiënte en effectieve inzet van middelen bewaken	149
OD 4.2 - Inzetten op een betere bescherming van onze bronnen voor drinkwater	150
OD 4.3: Zorgen voor een brongericht sedimentbeheer en het historische passief aan waterbodenvervuiling verminderen	150
OD 4.4: Betaalbaar water	150
SD 5 De stroomgebiedbeheerplannen actualiseren en optimaliseren voor een efficiëntere en effectievere uitvoering	150
OD 5.1 Een aangepast doelstellingenkader voor waterkwaliteit uitwerken	150
OD 5.2 Doelstellingen voor een verhoogde waterzekerheid verankeren.....	150
OD 5.3 Bindende maatregelenprogramma's opstellen om stapsgewijs de gestelde doelstellingen te realiseren en achteruitgang te voorkomen	150
SD 6 Vorm geven aan het integraal waterbeleid in de landbouw.....	151
OD 6.1 MAP 7 finaliseren met zorg voor water, bodem en natuur.....	151
OD 6.2 Een sector-, bedrijfs- en gebiedsgericht mestbeleid implementeren	151
OD 6.3 De begeleiding van land- en tuinbouwers versterken zodat ze de meest duurzame praktijken toepassen.....	152
OD 6.4 Het nitraatresidu implementeren als een efficiënt instrument.....	152
SD 7 Zorgen voor een adequate onderbouw van een evidence-based waterbeleid.....	152
OD 7.1 Via projectmatige monitoring en modellering de kennis over de toestand van het watersysteem verhogen.....	152
OD 7.2 Beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek versterken	152
OD 7.3 Een Vlaamse waterdataspace ontwikkelen	153
7.2 Budgettair kader voor het begrotingsjaar	153
7.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	154
7.2.2 DAB's.....	156
7.2.3 Overige entiteiten onder gezag.....	163
7.2.4 Overige entiteiten onder toezicht	165
VII. APPARAATSKREDIETEN	167
1.Apparaatskredieten.....	167
1.1 Departement Omgeving.....	167
1.2 INBO	173
1.3 ANB.....	176
VIII. LIJST MET AFKORTINGEN	179

IX. BIJLAGE: ‘OVERZICHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN’ INCLUSIEF ‘OVERZICHT EVALUATIE–INITIATIEVEN’ EN ‘OVERZICHT ONDERZOEKSINITIATIEVEN’	182
---	------------

II. INLEIDING DOOR DE MINISTER

Vlaanderen is een bloeiende regio waar het aangenaam leven en ondernemen is, met voldoende ruimte voor wonen, werken en ontspanning in een groene omgeving met prachtige natuur en al even prachtige cultuurlandschappen.

De geschiedenis van de Lage Landen is gevormd door het water, dat de levensader is van onze welvaart. In onze vruchtbare rivierendelta ontwikkelden zich werelddhavens, een pionierende landbouwsector en sterke economische clusters die ons een topregio maken om te ondernemen en te creëren.

Maar vandaag staat Vlaanderen voor grote uitdagingen. We zullen onder meer moeten leren omgaan met de klimaatverandering, met extreme droogte en uitzonderlijke neerslag als weerszijden van dezelfde medaille, met dezelfde oorzaken maar ook dezelfde oplossingen. We zullen onze ruimte robuuster moet maken om de waterveiligheid én waterzekerheid voor al onze inwoners, en de plaats van onze economie en landbouw te blijven verzekeren.

Zonder vlotte en robuuste vergunningverlening dreigen de economische aders evenwel dicht te slibben. Op vlak van energie, mobiliteit en landbouw moeten we verduurzamen zonder onze strategische autonomie in het gedrang te brengen in een wereld waar steeds meer geostrategische uitdagingen op ons afkomen.

Het is de opdracht van ons omgevingsbeleid om dit alles te verzoenen met het behoud van de open ruimte, herstel van onze natuur en biodiversiteit, en een gezonde leefomgeving. Omdat wij op zo een beperkte ruimte zo veel activiteiten moeten verzoenen, gecombineerd met een sterke demografische groei, is die uitdaging in Vlaanderen nog veel groter dan elders in Europa.

Op talloze domeinen in de milieuwetgeving heeft Vlaanderen een voortrekkersrol gespeeld; denk daarbij aan onze regelgeving rond bodems, rond sorteren van afval en meer recent nog rond stikstof. We mogen als overheid inspanningen vragen van de Vlamingen, want de Vlaming is bereid die te leveren. Maar we moeten ook naar onszelf als overheid durven kijken.

De Vlaamse overheid moet werken als een "civil servant" die oplossingsgericht en klantgericht denkt en handelt, ter bevordering van groei en welvaart. Als dienaar van het algemeen belang en de gezonde leefomgeving werken we aan de rechtszekerheid en voorspelbaarheid van beslissingen. In onze communicatie zijn we transparant over de uitdagingen – zonder ontkenning en zonder doemdenken – en laten we zien hoe onze inspanningen resultaten opleveren. Alleen zo zorgen we ervoor dat iedereen betrokken blijft.

Vermindering van regeldruk en administratieve lasten stellen we steeds voorop, waarbij Vlaamse regelgeving wordt afgestemd op het Europese kader. We pleiten voor een realistisch beleid en roepen het Europese niveau op om rekening te houden met de unieke eigenheid van Vlaanderen. Voor investeringen in de cruciale transitie naar verduurzaming zijn vergunningen nodig, waarvoor in de toekomst nog meer dan nu een integrale milieubenadering vereist zal zijn.

Ten slotte moeten we het omgevingsbeleid samen vormgeven. Alle actoren in de open ruimte moeten met empathie en een open geest voor elkaars bekommernissen aan tafel komen. Alleen zo kunnen we tot een beleid komen dat breed wordt gedragen en bestand is tegen de uitdagingen van onze tijd.

III. SAMENVATTING

Deze beleids- en begrotingstoelichting (BBT) heeft betrekking op alle activiteiten en begrotingskredieten van het beleidsdomein Omgeving binnen de bevoegdheden van het beleidsveld Omgeving en Natuur.

Voor elk inhoudelijk structuurelement (ISE) van het beleidsveld Omgeving en Natuur worden de strategische en operationele doelstellingen geconcretiseerd in een planning voor 2025. Daarnaast wordt ook per inhoudelijk structuurelement het budgettair kader beschreven. Deze BBT omvat geen rapportering. De rapportering wordt opgenomen in de BBT bij de begrotingsuitvoering.

In de volgende tabel vindt u het overzicht terug van de totaliteit van de begrotingskredieten die in deze BBT aan bod komen.

TOTAAL - OMGEVING EN NATUUR, excl. apparaatsuitgaven, incl. DAB's

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2024	2.849	13.433	0	1.054.068	1.046.141
Bijstelling BO 2025	4.729	616	0	-218.180	-111.396
BO 2025	7.578	14.049	0	835.888	934.745

PROGRAMMA QC - OMGEVING EN NATUUR, incl. DAB's

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2024	2.849	13.433	0	1.054.068	1.046.141
Bijstelling BO 2025	4.729	616	0	-218.180	-111.396
BO 2025	7.578	14.049	0	835.888	934.745

Het beleidsveld Omgeving en Natuur omvat slechts 1 begrotingsprogramma Omgeving en Natuur met begrotingscode QC. Deze 1-op-1 opzet zorgt voor een transparant overzicht van de budgetten binnen dit beleidsveld.

De apparaatskredieten binnen programma QA die ingezet worden voor de activiteiten binnen het beleidsveld Omgeving, worden afzonderlijk besproken onder het hoofdstuk Apparaatskredieten achteraan deze BBT.

In hoofdlijnen is de vermindering van de budgetten tussen BA2024 en BO2025 met 218 miljoen euro het gevolg van drie grote bewegingen.

Het budget 2025 voor ISE Ruimte en Milieu vermindert in totaal met 54,4 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2024. In hoofdzaak is dit het gevolg van de bijstelling van de ingeschreven planschadebudgetten voor het Lokaal Bouwshiftfonds met 47,5 miljoen euro VAK. Deze bijstelling is een uitvoering in kader van het regeerakkoord, en brengt met zich mee dat er in totaal 47,5 miljoen euro wordt ingeschreven voor het Lokaal Bouwshiftfonds in plaats van 95 miljoen euro in 2024. Dit budget volstaat om de verwachte planschadedossiers in 2025 te financieren.

Het budget 2025 voor ISE Thema-overschrijdend instrumentarium vermindert in totaal met 85,5 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2024. In hoofdzaak is dit het gevolg van het wegvallen van de éénmalig ingeschreven budgetten voor de Blue Deal (en Vlaams Klimaatadaptatieplan) ten belope van 100 miljoen euro. In het Regeerakkoord werd een nieuwe meerjarige investeringsenveloppe voorzien voor de Blue Deal. Dit brengt met zich mee dat er al 14 miljoen euro aan nieuw budget wordt ingeschreven voor de Blue Deal in 2025. Dit budget wordt ingezet in het kader van SD1 "Vlaanderen weerbaar maken tegen klimaatverandering".

Het budget 2025 voor ISE Water vermindert in totaal met 70,0 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2024. In hoofdzaak is dit het gevolg van de bijstelling van de ingeschreven budgetten voor de werkingstoelage aan de drinkwatermaatschappijen met 69,1 miljoen euro VAK. Deze bijstelling is enerzijds het gevolg van een maatregel opgenomen in het regeerakkoord (verrekening waterinvesteringen), waarbij deze betoelaging van de drinkwatermaatschappijen met 112,9 miljoen euro verminderd wordt in het kader van een verschuiving van de financiering van de watersanering (vervuiler betaalt principe). Anderzijds leiden de extra operationele kosten bij de NV Aquafin in het kader van het halen van de Kaderrichtlijn Water tot een verhoging van de toelage met 43,8 miljoen euro.

IV. TRANSVERSALE, HORIZONTALE EN OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

Niet van toepassing.

V. BELEIDSVELD OMGEVING EN NATUUR

Het beleidsveld Omgeving en Natuur omvat 8 inhoudelijke structuurelementen (ISE), met begrotingscodes D tot en met O. Alle ISE maken deel uit van eenzelfde begrotingsprogramma QC.

De ISE van het beleidsveld Omgeving en Natuur zijn:

- Omgevingsbeleid ruimte en milieu (begrotingscode N)
- Thema-overschrijdend instrumentarium Omgeving (begrotingscode O)
- Afval en materialen (begrotingscode J)
- Bodem en ondergrond (begrotingscode E)
- Lucht (begrotingscode H)
- Water (begrotingscode D)
- Natuur en biodiversiteit (begrotingscode F)
- Plattelandsbeleid (begrotingscode G).

In de volgende tabel vindt u het overzicht terug van de totaliteit van de begrotingskredieten die in deze BBT aan bod komen.

TOTAAL - OMGEVING EN NATUUR, excl. apparaatsuitgaven, incl. DAB's

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2024	2.849	13.433	0	1.054.068	1.046.141
Bijstelling BO 2025	4.729	616	0	-218.180	-111.396
BO 2025	7.578	14.049	0	835.888	934.745

PROGRAMMA QC - OMGEVING EN NATUUR, incl. DAB's

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2024	2.849	13.433	0	1.054.068	1.046.141
Bijstelling BO 2025	4.729	616	0	-218.180	-111.396
BO 2025	7.578	14.049	0	835.888	934.745

1. ISE RUIMTE EN MILIEU

1.1. Strategische en operationele doelstellingen

Benaming indicator	Ruimtebeslag in Vlaams Gewest
Definitie	Ruimtebeslag is het deel van de ruimte dat ingenomen wordt door onze nederzettingen – dus dienend voor huisvesting, industrie, handel, diensten, transport, recreatie – en land- en tuinbouwinfrastructuur, zoals stallen en serres. Ook tuinen, parken en sportterreinen maken deel uit van het ruimtebeslag. Gebieden met landbouwteelten, weiden en natuur zijn geen ruimtebeslag.
Laatste gekende waarde	32,4% van Vlaanderen is ingenomen door ruimtebeslag. In de periode 2013-2022 is de oppervlakte van het ruimtebeslag toegenomen van 426 453 ha tot 441 512 ha, oftewel van 31,3% naar 32,4% van Vlaanderen.
Streefwaarde	De doelstelling is het bijkomende ruimtebeslag naar 0 hectare per dag in 2040 terug te dringen. Vlaanderen heeft als tussentijds doel om de toename van het ruimtebeslag te reduceren tot 3 ha/dag in 2025.
Beleidsmatige relevantie	SD1: De bouwshift realiseren OD1.1: De bouwshift als hefboom Een succesvolle realisatie van de bouwshift kan het bijkomend ruimtebeslag terugdringen tot 0 hectare.
Budgettaire relevantie	Deze indicator dekt niet de volledige ISE.
Metadatafiche	https://www.vlaanderen.be/statistiekvlaanderen/ruimtegebruik/ruimtebeslag https://indicatoren.omgeving.vlaanderen.be/indicatoren/ruimtebeslag

SD 1 Bouwshift realiseren

OD 1.1 De bouwshift als hefboom

De realisatie van de bouwshift zetten we voort.

Om hierin een versnelling te realiseren, verwijs ik naar het BRV-proces (zie ISE thema-overschrijdend instrumentarium, OD 3.1). Bij de inhoudelijke uitwerking van het BRV zorg ik ervoor dat ruimtelijke ingrepen en acties in kader van de bouwshift, niet enkel de doelstelling van ruimtezuinigheid nastreven, maar tegelijkertijd klimaatadaptatie, ontharding, energietransitie, natuurherstel en groenblauwe infrastructuur, duurzame mobiliteit en voldoende ruimte voor ondernemen opnemen. De bouwshift betekent niet alleen het afremmen van de inname van de open ruimte en meer doen met minder ruimte, maar ook de ruimte die we benutten, op een kwalitatieve, klimaatrobuuste en duurzame wijze inrichten. Ik verken welke natuurkwaliteit, ecologische samenhang en natuurgebaseerde oplossingen we binnen onze steden en dorpskernen (inclusief schooldomeinen) moeten en kunnen nastreven.

Het beleidsdomein Omgeving raakt aan veel andere beleidsdomeinen. Ik bekijk samen met mijn collega van Mobiliteit hoe we lokale besturen kunnen ondersteunen bij het realiseren

van een modal shift en een toekomstgericht parkeerbeleid mét integratie van omgevingsdoelstellingen. Ik bekijk daarnaast ook hoe bepaalde ruimtevragen voor mobiliteit (o.a. voor vrachtwagenparkeren, fiets,...) geïntegreerd en klimaatadaptief aangepakt kunnen worden. Hiervoor breng ik in 2025 het onthardingspotentieel bij transportinfrastructuur op Vlaams niveau in beeld en streef er daarbij naar dat Vlaanderen het goede voorbeeld geeft in het realiseren van (nieuwe) infrastructuur waarbij bestaand potentieel gevaloriseerd wordt en een netto ontharding geambieerd wordt. Met mijn collega minister bevoegd voor Wonen bekijk ik, vanuit de inzichten verkregen via het afgeronde leertraject coöperatieve woonprojecten, welke hefboomen voor het opschalen van bijzondere woonvormen we op korte termijn kunnen oppakken. Met mijn collega minister bevoegd voor Economie, bekijk ik hoe we met de bouwshift functieverweving in de kernen en een winkelshift naar de kernen kunnen stimuleren.

In het voorjaar van 2025 zal de eerste **atlas van de hefboomplekken** opgeleverd worden, deze moet op termijn publiek-private samenwerking en onderhandeling activeren. De atlas beslaat in eerste instantie enkel het testgebied, de Vlaamse Rand (zie ISE thema-overschrijdend instrumentarium, OD2.2), maar met het meegeleverde script moet de Atlas gebiedsdekkend worden voor het Vlaamse Gewest. In 2025 start de uitwerking van optimale ontwikkelingsvoorwaarden voor twee concrete nog te selecteren cases uit de atlas. Het finale doel is om met de partners te komen tot een methodiek die transposeerbaar is om zo de bouwshift structureel te faciliteren.

Ik start het proces voor de aanduiding van **bijkomende watergevoelige openruimtegebieden (WORG's)** op. De focus ligt hierbij op de gebieden die overstroomd worden bij intense neerslag (pluviale overstromingsgebieden) en de optimalisatie van de procedure. Alle relevante betrokkenen zal ik hierbij inspraak geven: de besturen, eigenaars, gebruikers, open-ruimte actoren en andere belanghebbenden. De Vlaamse Overheid zal ook consequent in beroep gaan indien lokale besturen onzorgvuldig gemotiveerde vergunningen afleveren in overstromingsgevoelige gebieden.

Ik zet in op een tijdige en kwalitatieve behandeling van de aanvragen planschadevergoeding voor de reeds aangeduide en nog aan te duiden WORG's. We bewaken de betaalbaarheid door ervoor te zorgen dat ook het ogenblik van verwerving – wat als criterium is opgenomen in het instrumentendecreet – effectief doorweegt in het bepalen van de planschadevergoeding, zonder afbreuk te doen aan het principe van een correcte vergoeding.

Verder maak ik erover dat bij elk gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voldoende gezocht wordt naar neutraliseringsopportuniteiten. De bouwshift gaat ook over het onbebouwbaar maken van slecht gelegen gronden met een groot ruimtebeslagrisico. Hiertoe laat ik de monitoring in dit kader omzetten of doorvertalen in een sensibiliserende tool, die samen met de atlas van hefboomplekken aanleiding kan geven tot matchmaking.

Ook bij de gewestelijke advisering van lokale en provinciale planningsinitiatieven, zal dit aandachtspunt, een vast onderdeel zijn.

Om burgers te informeren rond de woon- en locatiekeuzes actualiseer ik eveneens de **Mobiscore** en stel ze online beschikbaar.

OD 1.2 De bouwshiftconvenant als experiment

De Brownfieldconvenant wordt door veel betrokkenen sterk gewaardeerd voor haar probleemoplossend vermogen. Naar analogie met de goede ervaringen met de Brownfieldconvenant zet ik in 2025 experimenten op richting een **bouwshiftconvenant**. In deze experimenteerfase richt ik mij op strategische locaties in gebieden waar mijn diensten al aan de slag zijn en koppel de uitwerking van deze locaties aan de bouwshift-gerelateerde gebiedsprogramma's (zie ISE thema-overschrijdend instrumentarium, OD 2.2). De hierboven genoemde atlas van strategische locaties biedt daarbij waardevolle kansen. Ik test waar de ondersteuningsnoden voor lokale overheden en andere initiatiefnemers het grootst zijn: expertise, juridische en administratieve voordelen, financiële instrumenten voor het wegwerken van drempels en voor het maximaliseren van maatschappelijke meerwaarde, Al doende ontwikkel ik gaandeweg het instrument verder.

Waar zinvol wil ik dit experiment ook inzetten in kader van de **klimaatuitdagingen**. Energetische renovaties faciliteren voor meerdere woningen, bvb gezamenlijke gevel- en dakisolatie of collectieve energie-investeringen (grote warmtepomp, warmtenet, ...), zal nodig zijn om de klimaatdoelstellingen te halen. Wijktransformaties kunnen eventueel mogelijkheden bieden om met transversale oplossingen de bebouwde omgeving weerbaarder te maken tegen de effecten van klimaatverandering en de leefbaarheid te verhogen. Gezien de inhoudelijke link, bekijken we in een volgende stap met de ministers van Binnenlands Bestuur, Klimaat en Mobiliteit hoe het nieuwe dialoogplatform dat alle klimaatgerelateerd Vlaams beleid richting lokale besturen helder kanaliseert een rol kan spelen voor de bouwshiftconvenant.

OD 1.3 De bouwshift vraagt grondbeleid

Om de **vergoedingsregelingen in het instrumentendecreet** te implementeren, zorg ik in 2025 voor een duidelijk werkkader voor de landcommissies, het secretariaat van de landcommissies en de initiatiefnemers: wetgeving, handleidingen, opleidingen, afhandeling via vergoedingenloket en capaciteit. Er is een vergoedingenloket ter beschikking voor aanvragers zodat ze op een vlotte manier vergoedingen kunnen aanvragen en de afhandeling ervan kunnen opvolgen.

Ik evalueer in 2025 de **planschade- en planbatenregeling** om de regeling betaalbaar te houden, administratief te vereenvoudigen en meer transparant te maken voor eigenaars en initiatiefnemers van ruimtelijke uitvoeringsplannen. We zorgen ervoor dat ook het ogenblik van verwerving – wat als criterium is opgenomen in het instrumentendecreet – effectief doorweegt in het bepalen van de planschadevergoeding. Dit zonder afbreuk te doen aan het principe van een correcte vergoeding.

Ik formuleer **een helder kader** waarmee mijn diensten **vrijgavebesluiten** zullen adviseren. Dit kader zal twee doelstellingen parallel beogen. Een bewarend beleid teneinde de ruimte inname in minder goed gelegen woonreservegebieden af te remmen en anderzijds slapende en onderbenutte bouwpotenties op goed gelegen woonreservegebieden maximaal te activeren in functie van betaalbaar wonen en een vermindering van de druk op de open ruimte.

In het kader van het optimaal ruimtegebruik wil ik langdurige leegstand of verwaarlozing van gebouwen vermijden. Dit is een doelstelling die geldt voor alle types van panden, in alle bestemmingszones. Hierdoor reduceren we de nood tot bijkomend ruimtebeslag. Tegelijk zetten we in op een grondbeleid in functie van het bewaren en herstellen van de open ruimte (zie OD 3.4). Grondbeleid kan ook ingezet worden in functie van het activeren van onderbenutte economische gebieden, wat belangrijk is om bijkomend ruimtebeslag te voorkomen.

Hiervoor is er nood aan een correcte en volledige **inventarisatie en monitoring van leegstaande en verwaarloosde (bedrijfs)ruimtes in Vlaanderen**. We stimuleren hergebruik of sloop door het gericht sanctioneren (heffingen) van langdurig leegstaande en/of verwaarloosde panden.

Het proces en de databank van leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten wordt geoptimaliseerd, waarbij tevens de interbestuurlijke samenwerking wordt verbeterd. Hierbij zal ook rekening gehouden worden met de aanbevelingen van de interbestuurlijke audit "Leegstand en verwaarlozing van bedrijfsruimten" (2021). Ik leg in 2025 een conceptnota voor aan de VR waarin ik een aanpassing van de regelgeving zal voorstellen. Hierbij wordt ook gezocht naar maximale complementariteit met de registratie van leegstaande gebouwen en woningen (Vlaamse Codex Wonen van 2021). Doel is te komen tot **één platform** waarop de verschillende overheidspartners toegang hebben, en waar alle informatie over leegstand – bedrijfsruimtes, woningen en andere leegstand – centraal raadpleegbaar is voor de verschillende bestuursniveaus.

SD 2 Economie en duurzaamheid gaan hand in hand

OD 2.1 Economie, motor voor leefbaarheid en maatschappelijke ontwikkeling

Ter ondersteuning van de meervoudige transitie waar de Vlaamse zeehavens voor staan werk ik, samen met de andere bevoegde ministers, verder in het kader van de **Vlaamse Havenstrategie** aan de concretisering via een gericht programma voor elk van de havengebieden en hun directe omgeving: Oostende, North Sea Port en Port of Antwerp Bruges. Ik richt een werkgroep op waar de Vlaamse havens en mijn diensten elkaar rechtstreeks ontmoeten en omgevingsuitdagingen en -knelpunten die de verschillende havens aangaan, kunnen bespreken. De focus in deze werkgroep zal liggen op strategische vraagstukken, procedurele knelpunten, ... maar expliciet niet op individuele dossiers. Dit verzwaart de dossierbehandeling niet.

De gezondheid en leefbaarheid van de regio rond de **luchthaven Brussel-Nationaal** wil ik verzoenen met groeikansen voor de luchthaven als economische motor voor heel Vlaanderen. Naar aanleiding van de recentelijk verleende omgevingsvergunning start ik in 2025 de Europese 'balanced approach'-procedure op. Om de complexe bevoegdheidsverdeling tussen federale en gewestelijke overheden rond Brussels Airport te coördineren en structurele oplossingen te vinden, richt ik in 2025 een interbestuurlijke werkgroep op. Gezien de historiek en gevoeligheid van dit dossier doe ik beroep op een onafhankelijke bemiddelaar.

Parallel hieraan werk ik samen met de lokale besturen in de meest **geluidsbelaste** gebieden aan een gebiedsprogramma. Dit programma, waarover ik in 2025 aan de Vlaamse Regering de startnota zal voorleggen, moet een instrumentenmix omvatten om het aantal gehinderden in de onmiddellijke omgeving van de luchthaven te minderen en om flankerende maatregelen te treffen. Daarnaast werk ik ook aan een ruimtelijk-economische visie voor dit gebied. Samen met mijn collega bevoegd voor Economie, het provinciebestuur en de lokale besturen willen we met deze visie, versneld richting en impuls geven aan de reconversie en opwaardering van meer dan 500 ha aan luchthaven gebonden bestemmingen en andere bedrijvenszones binnen een hoogwaardig ontsloten ecosysteem.

We onderzoeken hoe we de samenwerking tussen de drie regionale luchthavens en Brussel-Nationaal kunnen intensiveren om zo de luchtvaartsector in ons land te versterken, samen met mijn collega bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken.

Ik werk ook volop mee aan de nieuwe agenda voor industriebeleid in Vlaanderen en het industrieforum.

Ik zorg voor kennisopbouw en -deling met economische actoren en het middenveld over de **toepassing van de nieuwe Europese duurzaamheidsregelgeving en rapporteringsverplichtingen**. Ik zal o.a. de relevante resultaten van de studie *Impact EU duurzaamheidswetgeving* actief verspreiden eens beschikbaar. De conclusies zouden de basis kunnen vormen om in 2025 verdere acties naar KMO's op te zetten.

Ik verken de mogelijkheden om omgevingsbeleid te ontwikkelen om industriële investeringen, in het kader van de **strategische autonomie**, beter te faciliteren op vlak van ruimte en milieu. "

In de zoektocht naar voldoende ruimte voor hernieuwbare energiebronnen, onderzoek ik via een plan-MER het principe waarbij de ruimtelijke bestemming van een gebied op zich geen weigeringsgrond vormt. Begin 2025 leg ik daartoe een kennisgevingsnota ter inzage. Op basis van het MER evalueer ik eind 2025 of een regelgevend initiatief opportuun is.

Om de inplanting van bijkomende hernieuwbare energie-installaties en de nodige netinfrastructuur en opslaginfrastructuur mogelijk te maken, implementeer ik samen met mijn collega bevoegd voor Energie de nieuwste Europese Richtlijn Hernieuwbare Energie.

OD 2.2 Ruimte voor Economie

Economische groei betekent ook een vraag naar ruimte voor economische groei. Ik vrijwaar functionele bedrijventerreinen door verweven economie maximaal in de kernen in te passen en ongewenste ontwikkelingen op bedrijventerreinen af te remmen. Tevens ga ik na hoe op actieve bedrijventerreinen meer kan gedaan worden met minder ruimte. Voor nieuwe ruimte wordt eerst gekeken naar gronden die reeds bestemd zijn, maar in reserve worden gehouden. Pas na het doorlopen van al die stappen, kan nog nieuwe ruimte bestemd worden voor bedrijvigheid. Uitgangspunt is gestreefd wordt naar planologische compensatie **om netto geen extra open ruimte te gebruiken, behalve in uitzonderlijke gevallen waar dat niet mogelijk is**. We zetten bestaande processen voor extra industriegrond voort met het oog op finalisering.

Om de toepassing van pijpleidingen als volwaardige, duurzame transportmodus te faciliteren, evalueer ik in 2025 de huidige geldende regelgeving. Enerzijds vergen kleine uitbreidingen soms zware procedurele stappen, anderzijds blijkt de methodiek van leidingstraten ook niet altijd draagvlakverhogend te werken. Toch zijn er belangrijke noden inzake waterstof, carbon capture and storage (CCUS), etc. Ik zal samen met mijn collega's bevoegd voor Mobiliteit en Economie kijken hoe we dit aanvatten, hoe we de uitvoering van nieuwe infrastructuur realiseren en hoe we een passende flankering uitwerken. Met onze Nederlandse collega's bespreek ik de grensoverschrijdende noden inzake pijpleidingen.

SD 3 Een veerkrachtig en gedifferentieerde open ruimte

OD 3.1 Het openruimtepact ondersteunt duurzaam landgebruik

Ik start een traject op richting een openruimtepact. Ik stel daarvoor in 2025 een groep stakeholders samen.

Ondertussen zet ik de **AGNAS-werking** verder en voer de opties van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) verder uit op basis van de gebiedsgerichte en geïntegreerde ruimtelijke visies op landbouw, natuur en bos. Het gebiedsgericht programma voor de op te maken AGNAS-RUP's richt zich op het vrijwaren en differentiëren van de ruimtelijk-functioneel samenhangende gebieden voor de beroepslandbouw, de afbakening van de in het RSV voorziene bijkomende natuur- en bosgebieden en natuurverwevingsgebieden (VEN/IVON) ter realisatie van de Natura 2000-doelen, het hydrologisch herstel op landschapsniveau in het kader van de PAS-stikstofsanering, klimaatadaptatie-acties cfr. de Blue Deal en het klimaatadaptatieplan, de realisatie van het programma natte natuur en veenherstel, bosuitbreiding en het beschermen van ruimtelijk

bedreigde bossen en het schrappen van slecht gelegen aanbod aan woon-, industrie- en recreatiegebieden. We streven daarbij naar voldoende grote aaneengesloten natuur- en bosgebieden. Waar nodig worden de bestaande gebiedsgerichte visies op landbouw, natuur en bos en aanduiding van de herbevestigde agrarische gebieden geactualiseerd.

Samen met de open-ruimte- klankbordgroep BRV, ga ik na welke drempels er zijn binnen dit afbakeningsproces en hoe die weggewerkt kunnen worden om de uitvoering van het **AGNAS-programma te versnellen** en ik onderzoek welke instrumenten ontwikkeld kunnen worden om het landgebruik binnen de als natuur- en bosgebied bestemde gebieden en binnen agrarische bestemming sneller in overeenstemming te brengen, of van bestemming te veranderen. Dit doe ik in samenspraak met de stakeholders in het open ruimtepact.

OD 3.2 Omgeving ondersteunt duurzame landbouw

In het kader van de **PAS** geef ik in 2025 verdere uitvoering aan de vrijwillige stopzetting van de varkenshouderijen. De oproep staat open vanaf 1 november 2024 voor 75 dagen. Bedrijven die zich hebben ingeschreven, zullen in 2025 via het flankerend beleid beroep kunnen doen op een vergoeding voor stopzetting, reconversie en/of bedrijfsadvies. Ik geef verder uitvoering aan de afroeping van de NER door het toekennen van de nodige vergoedingen en voorzie tevens vergoedingen voor toepassing van de nulbemesting in SBZ-H gebieden in groene bestemming, zoals bepaald in het stikstofdecreet.

Ik voorzie in een flankerend beleid voor zogenaamde 'piekbelasters', bedrijven waarvan de stikstofuitstoot voor een belangrijk gedeelte neerkomt op stikstofgevoelige Europees beschermde natuur in hun nabije omgeving.

In kader van de goede afstemming tussen het landbouw- en omgevingsbeleid werken we in 2025 verder mee aan de uitvoering van de Vlaamse Voedselstrategie en houden we de aankomende Europese Visie voor Landbouw en Voeding op het oog. Specifiek met de **voedseldeal agro-ecologie** integreren we agro-ecologische principes in vorming en opleiding voor landbouwers. Met de partners in de huidige **Green deal "Eiwitshift op ons bord"** zetten we een vervolgtraject op waarbij specifieke aandacht gaat naar het monitoren en communiceren van de eiwitshift. Hierbij zorgen we voor maximale samenwerking met de eiwitshift die wordt uitgerold door het Agentschap Landbouw & Zeevisserij. Ook Duurzaam Educatiepunt gaat aan de slag met **verantwoord en gezond voedingspatroon**.

Voor het ondersteunen van de voortdurende transitie van landbouwbedrijven op het terrein, begeleid en steun ik ook in 2025 de landbouwer via de **landbouwbegeleiding in de ORP-programma's** (zie OD3.5) en de begeleidingsdienst voor betere bodem en waterkwaliteit (B3W) (zie ISE Water).

OD 3.3 Geïntegreerde openruimteprojecten realiseren

In de **nieuwe landinrichtingsprojecten** Antwerpse Zuidrand, de Vlaamse Ardennen en Maasvallei fase 2 realiseer ik in 2025 lokaal gedragen bosuitbreidingsdoelen, natuurherstel, klimaat- en watermaatregelen.

De kadernota stikstofsanering creëert het kader voor bijkomende inzet van landinrichting en natuurinrichting, de sanering van PAS bedrijven en de maatwerkgebieden. Specifiek voor het **Turnhouts Vennengebied** zet ik in 2025 een entiteits-overschrijdende projectwerking op om tot een ontwikkelplan voor het maatwerkgebied te komen.

In uitvoering van de taskforce hoogwaterveiligheid **IJzer**, initieer ik in 2025 de bovenstroomse inrichting van het landbouwgebied (de IJzerflanken). Ik wend hiervoor o.a. de middelen ruilverkaveling aan. en overweeg in andere gebieden waar wenselijk de inzet

van het instrumentarium landinrichting voor het aanpakken van wateroverlast en verdroging. In 2025 blijf ik waterbeheerders ondersteunen bij de opmaak van inrichtingsnota's voor ontsluiting van het instrumentarium landinrichting.

In 2025 maken we verder werk van ontsnipperende maatregelen. Samen met mijn collega bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken leg ik de gezamenlijke visie, ambities en werkafspraken vast in het meerjarig Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering (VAPEO), het Investeringsprogramma VAPEO 2025-2029 en het bijhorende Protocol 2025-2029". We voorzien de opening van een ecoduct over de N71 te Lommel en een ecovallei onder de N76 te Goudbergen. Daarnaast implementeren we een eerste reeks milderende en ontsnipperende maatregelen langs bevaarbare waterwegen. Ik initieer in 2025 de ontwikkeling van een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak voor kwaliteitsvol bermbeheer. Met Infrabel verken ik hoe langs spoorwegen ontsnippering mogelijk is. Verder start ik een **monitoring** op van de reeds getroffen ecologische ontsnipperingsmaatregelen langs waterwegen.

OD 3.4 Grondbeleid in functie van het bewaren van open ruimte

Via een 25-tal **lokale grondenbanken** verwerf ik in 2025 gronden voor de realisatie van strategische water-, natuur- en infrastructuurdoelen en creëer ik gelijktijdig nieuwe toekomstmogelijkheden voor de betrokken landbouwers. Daarnaast zet ik met de **Vlaamse Grondenbank** in op aankoop van strategische gronden in de open ruimte, rekening houdend met actief landbouwgebruik.

Een onderdeel van het flankerend beleid **PAS** is de grondenbank die erop gericht is om landbouwers met gronden in habitatgebied uit te ruilen zodat we de instandhoudingsdoelstellingen kunnen realiseren. In 2025 investeer ik in de opgerichte grondenbank om een belangrijke doorstart te maken met het stikstofsanerings- en natuurherstelprogramma en om de realisatie van de Europese instandhoudingsdoelstellingen te verzekeren.

Met de **grondenbank Blue Deal** blijf ik ook in 2025 met Blue Deal-middelen investeren in overstromingsgevoelige gebieden en in gebieden noodzakelijk voor waterinfiltratie en -berging. Daarnaast zet ik met diezelfde middelen in op de verdere uitvoering van **Sigma**, **T.OP Dender** en **Rivierherstel Leie**.

Ik handhaaf in 2025 onze inspanningen voor **bosuitbreiding** in het kader van de bosalliantie met de grondenbank Bosuitbreiding en bebossing in de lopende geïntegreerde projecten.

Tot slot zet ik de gronden en bedrijven die we verwerven in het kader van PAS prioritair in voor het ondersteunen van de landbouw dan wel realisatie van bosuitbreiding, natte natuur en / of Europese natuurdoelen. Ik maak de lokale overheden ervan bewust dat ook zij publieke gronden kunnen aanwenden voor jonge land- en tuinbouwers en landbouwers die agro-ecologische landbouwtechnieken toepassen, waaronder duurzame teeltpraktijken.

Ik werk een voorstel uit om , hetzij via de entiteiten van de Vlaamse overheid zelf, hetzij via subsidies aan derden en uitsluitend voor wat betreft natuur- en bosrealisatie, aankopen in het agrarisch gebied te beperken tot percelen die gelegen zijn buiten (al dan niet in ruimtelijke uitvoeringsplannen) herbevestigd agrarisch gebied (HAG) behoudens gronden gelegen in speciale beschermingszones (SBZ) en VEN. In gronden die gevat werden door een ruilverkaveling, ligt de beslissing bij de Vlaamse Regering.

In dat voorstel wil ik, om grondaanbod voor landbouwers in agrarisch bestemde gebieden, buiten HAG en niet gelegen in SBZ of VEN beter faciliteren door bij grondaankopen voor de natuur-of bosrealisatie waar overheidsmiddelen worden gebruikt (via overheidsentiteiten of via subsidies aan derden) deze gronden op basis van de schattingsprijs eerst actief aan te bieden aan actieve landbouwers die, in geval van aankoop, deze gronden ook effectief in (landbouw)gebruik nemen waarbij de

vergunningsplicht voor bebossing in agrarisch gebied vervalt voor gronden die verworven werden nadat er geen landbouwer ingegaan is op een aankoopvoorstel.

Ik werk in 2025 een voorstel uit voor een uitbreiding van het voorkooprecht natuur in VEN en groene bestemmingen voor het Agentschap Natuur en Bos of verenigingen die een natuurbeheerplan willen realiseren.

OD 3.5 Lokale coalities ondersteunen

Ik zet de lopende open ruimte programma's, geïnitieerd onder de koepel van **Open Ruimte Platform** verder, (i.e. Water-Land-Schap, proeftuinen droogte, Landschapsparken, Vlaanderen Breekt Uit, voedsellandschappen, Grondzaken en Luwteoases) en bestendig het platform als samenwerkingsplatform tussen entiteiten, beleidsniveaus, sectoren, wetenschappelijke instellingen en maatschappelijke organisaties.

In **Water-Land-Schap** zal ik in 2025 de actieprogramma's vaststellen die de vier Weerbaar Water-Land-Schapscoalities aan het voorbereiden zijn en zet ik verder in op de landbouwbegeleiding.

Voor de **Landschapsparken** zet ik in 2025 een begeleidingstraject op om de erkende parkbureaus inhoudelijk te ondersteunen en zet, ook voor de Nationale parken, een lerend netwerk op om voor alle parken de koppeling te maken tussen lopende Vlaamse initiatieven (zoals Blue Deal) en inzet van instrumentarium (zie ook ISE natuur).

Binnen het programma **Vlaanderen Breekt Uit** stel ik in 2025 een rollend actieprogramma op om de pijnpunten en drempels voor ontharding, zoals geïdentificeerd in de afgelopen en lopende subsidietrajecten en gevoerd onderzoek, te ontmantelen en goede voorbeelden door te vertalen tot reguliere praktijken.

In het programma **Grond+Zaken** zet ik in 2025 in op het pioniersnetwerk van bodemzorgers om zo de positieve voorbeelden van goede bodemzorg meer in de aandacht te brengen en hierrond uitwisseling te organiseren.

In 2025 organiseer ik een oproep voor de **Strategische Projecten**.

SD 4 Een gezonde en veilige leefomgeving: goed voor mens en natuur

OD 4.1 Minder stikstof voor natuurherstel

We voeren de **programmatische aanpak stikstof** uit die werd beslist in de vorige legislatuur.

In 2025 maken we werk van het eerste jaarlijkse voortgangsrapport waarin we o.a. rapporteren over de voortgang van de **uitvoering van de bronmaatregelen** en van de realisering van de doelstellingen en daaraan gekoppeld van de evolutie in elke gebied specifieke trend.

Via het **flankerend beleid** (zie OD 3.2) steun ik de landbouwers om emissiereductiemaatregelen toe te passen en om de transitie te faciliteren naar landbouwactiviteiten met een verminderende stikstofimpact. Ik maak ook werk van de aanpak van de **maatwerkgebieden** (zie OD 3.3).

In 2025 rond ik de analyse met het oog op het operationaliseren van een elektronisch monitoringsysteem voor luchtzuiveringssystemen in de landbouwsector, als onderdeel van het Vlaams luchtbeleidsplan 2030, af en vat ik de implementatie zowel juridisch, technisch als organisatorisch aan.

Ik voorzie in 2025 de evaluatie van de oppervlakte van instandhoudingsdoelen met passend beheer en geef verder uitvoering aan de stikstofsaneringsmaatregelen (zie ISE Natuur en biodiversiteit).

Om de **administratieve last** voor de vergunningsaanvrager te beperken, werk ik in 2025 aan een integratie van de verschillende PAS-berekeningen in de online tools.

De **monitoring** en de verfijning van de huidige modellen worden door onder andere VITO verdergezet. Ik maak verder werk van de uitrol van een **meetnet** om de kwaliteit van de natuur te monitoren op het niveau van een SBZ-H (zie ISE Natuur en biodiversiteiten van extra monitoring van ammoniakconcentraties en -deposities om de toestand te kunnen opvolgen (zie ISE Lucht).

OD 4.2 Zorgwekkende stoffen: voorkomen, aanpakken en beheersen van vervuiling

Ik zet in 2025 verder in op de beleidsdomeinoverschrijdende samenwerking in de hub Zorgwekkende Stoffen (ZS). Gebruik makend van deze samenwerkingsstructuur en rekening houdende met de conceptnota visie zeer zorgwekkende stoffen, de gezondheidsdoelstelling milieugezondheidszorg en de aanbevelingen van de PFAS-onderzoekscommissie werk ik een **beleidsplan ZS** uit. Dit plan richt zich op het voorkomen en tegengaan van vervuiling en het saneren van het historisch passief, waar mogelijk op een geïntegreerde manier, over milieucompartimenten en beleidsdomeinen heen. We hebben ook aandacht voor een geïntegreerd data- en kennisbeheer. Het plan moet de Vlaamse overheid in staat stellen om nieuwe crisissen te voorkomen en snel en doortastend af te rekenen met bestaande verontreiniging en mogelijke nieuwe crisissen. Met het oog op het formuleren van dit breed gedragen beleidsplan dat de nodige rechtszekerheid biedt zowel op middellange als lange termijn, verzeker ik betrokkenheid van relevante stakeholders.

Ik voer in 2025 de acties in het **PFAS-actieplan**, het **actieplan voor dioxines en PCB's** en het **Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidegebruik** verder uit. Ik neem, mede in het licht van de Europese Natuurherstelverordening, initiatief om het gebruik van pesticiden in te perken, in het algemeen én in het bijzonder in kwetsbare gebieden en de buffers errond, voor een betere bescherming van waardevolle natuur, voor het herstel van de populaties van bestuivers, van actieve winningszones van oppervlaktewater en grondwater en van de bevolking, en in het bijzonder ook van kwetsbare groepen.

In 2025 ontwikkel ik binnen de geldende Europese kaders **strategieën** om de **industriële uitstoot van ZS** verder te voorkomen of verminderen. In dit kader onderzoek ik de toepassingsmogelijkheden van de concepten milieu- en gezondheidsgebruiksruimte en analyseer ik diverse regelgevingstechnieken voor een rechtszekere maar flexibele verankering van normen en technieken zodat sneller kan worden ingespeeld op voortschrijdende wetenschappelijke inzichten. Daarnaast implementeer ik een reductiebeleid gericht op specifieke sectoren en bedrijven om de uitstoot van ZS verder te verlagen, met oog voor zowel technische haalbaarheid als milieu-impact.

Ik bereid in 2025 de ontwikkeling voor van een **regeling voor de monitoring** van de omgeving door bedrijven met relevante uitstoot, onder andere rekening houdend met de voorwaarden ter zake die de herziene RIE in het vooruitzicht stelt (zie OD2.1 ISE lucht). Ik ontwikkel specifieke normenkaders voor PFAS in de omgevingslucht en bij depositie, wat bijdraagt aan een bredere aanpak van luchtkwaliteitsbeheer.

Voor **hotspots van vervuiling** voorzie ik in 2025 de ontwikkeling van een **geïntegreerde benadering** om de beheersing en sanering van de verontreiniging te coördineren en waar nodig in de mate van het mogelijk te versnellen. Ik bestendig in 2025 de regionale gebiedscoördinatie voor de regio Zwijndrecht, die werd getroffen door de PFAS-vervuiling van 3M, zodanig dat de verschillende trajecten op elkaar worden afgestemd. Ter

ondersteuning van het Saneringsverbond ga ik aan de slag met hun signalen, om zo de sanering effectief en efficiënt door 3M te laten uitvoeren.

Ik ontwikkel verder betrouwbare **meetmethoden voor PFAS en andere ZS** voor de verschillende milieucompartimenten ten behoeve van een rechtszeker en wetenschappelijk onderbouwd beleid. Ik optimaliseer in 2025 verder de immissiemeetnetten voor ZS en zorg voor de nodige **kennisopbouw** d.m.v. een transversaal en afgestemd ZS onderzoeksprogramma met specifieke aandacht voor o.a. innovatieve technieken zoals 'non-targeted analysis (NTA)', microplastics en het gebruik van ecotoxicologisch gebaseerde metingen. Impactmeting speelt een essentiële rol in de voorbereiding en de evaluatie van het Vlaamse omgevings- en gezondheidsbeleid met captatie van mogelijke negatieve interacties (bv t.g.v. zorgwekkende stoffen) zowel als van positieve (bv tgv natuur). Ik zet in 2025 hiervoor verder in op een **humaan meetnet (Vlaams Humaan Biomonitoringprogramma)** in uitvoering van het Europees-HBM programma.

De activiteiten van het **kenniscentrum innovatieve saneringstechnieken (KIS)** lopen. Ik zorg tegelijk voor een evaluatie van de werking van het **KIS** en voor een optimale afstemming met de initiatieven binnen het wetenschaps- en industrieel innovatiebeleid waarbij we ook aandacht vragen voor innovaties die zorgwekkende stoffen kunnen vervangen.

Ik focus in 2025 op de pooling van middelen voor de aanpak van verontreinigingen met PFAS en ZS. Het principe 'de vervuiler betaalt' blijft de basis zodat Vlaamse middelen gebundeld blijven en over de jaren heen geprogrammeerd kunnen ingezet worden. We zetten in op de oprichting van een sectorfonds ter financiering van de schade door en voor de aanpak van PFAS en ZS zal in 2025 starten met een onderzoekstraject in samenwerking met de andere gewesten en de federale overheid. De sanering van sites waar met PFAS-houdend blusschuim werd gewerkt, in het kader van openbare dienstverlening en veiligheid, zien we daarbij als prioriteit. Daarnaast hanteren we een risicogebaseerde prioritering op basis van milieu- en gezondheidsrisico's.

OD 4.3 Omgevingsveiligheid

Ik streef naar een logische samenhang tussen besluitvorming omtrent de risico's op **Seveso-inrichtingen** en deze omtrent de gevolgen van gebeurtenissen zoals een zware emissie, brand, explosie of mechanisch falen als gevolg van onbeheerste ontwikkelingen waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn die zich niet op Seveso-terrein bevinden. Daarom onderzoek ik in 2025 de opmaak van een toetsingsinstrument om te bepalen wanneer een risicoanalyse voor het extern mensrisico geen meerwaarde heeft. Ik onderzoek de noodzaak voor aanvullende instrumenten of regelgeving voor **doorvoeropslagplaatsen** voor gevaarlijke producten. Waar nodig pas ik de richtlijnen aan zodat de focus van de veiligheidsrapportage op de relevante aanzienlijke veiligheidseffecten komt te liggen. Tenslotte werk ik standaarden uit waar ze ontbreken en responsabiliseer ik VR-deskundigen waar nodig. Ik blijf inzetten op het opsporen van actieve kennis van risico-kwantificering om (internationale) kennis van risico-inschatting en beleid hieromtrent te kunnen vertalen naar de Vlaamse context.

Ik ontwikkel een **omgevingsveiligheidsbeleid en aangepast instrumentarium** waarbij in rekening kan worden gebracht of de kwetsbaarheid van een ontwikkeling in de omgeving te verzoenen is met een bestaande risicobron. In 2025 maak ik daarvoor werk van richtlijnen voor de beoordeling van projecten en plannen in de omgeving van risicobronnen en onderzoek hoe deze verankerd kunnen worden in het bestaande instrumentarium ruimtelijke ordening.

Om een versnelde uitrol van waterstof, ammoniak en andere vaste, verplaatsbare en mobiele toepassingen met **alternatieve duurzame brandstoffen** in het kader van de energietransitie mogelijk te maken en ter uitvoering van het VLAREM-programma (ISE thema-overschrijdend instrumentarium, OD 3.4), zet ik de resultaten van de BBT-studie over veiligheid van waterstoftankstations om in VLAREM II.

Ik maak Vlaamse regelgeving voor het **toezicht op de veiligheid van aardgasdistributie-installaties** naar aanleiding van de overheveling van deze bevoegdheid van het federale niveau naar Vlaanderen. Ik zorg ervoor dat Vlaanderen met ingang van 1 april 2025 de toezichts- en handhavingstaken inzake veiligheid van de aardgasdistributie kan opnemen en definieer daartoe de noodzakelijke reactieve en proactieve inspectietypes met bijzondere aandacht voor toezicht bij ernstige incidenten op het terrein. Ik maak vervolgens werk van Vlaamse handhavingsbepalingen zodat deze taken ook vanaf 1 januari 2026 verder opgenomen kunnen worden en zorg voor de goedkeuring van een veiligheidscode.

OD 4.4 Beperken van (milieu)overlast

De Burgerbevraging Leefomgevingskwaliteit Vlaanderen, uitgevoerd eind 2023, maakt duidelijk dat heel wat Vlamingen hinder ondervinden van omgevingslawaaï in en om hun woning. Zij verwachten van een kordate Vlaamse Overheid dat die hinder wordt aangepakt. Samen met mijn collega bevoegd voor Mobiliteit leg ik in 2025 na een publieksconsultatie nieuwe **geluidsactieplannen voor belangrijke wegen, spoorwegen en de luchthaven Brussel-Nationaal** ter goedkeuring voor aan de Vlaamse Regering en brengen ze vervolgens in uitvoering. Als onderdeel daarvan werk ik het **beleid rond akoestische gevelisolatie** verder uit, waarbij ik aspecten rond financiering/subsidiëring onderzoek, en waarbij ik voor de luchthavenregio werk maak van de operationalisering van een verordening akoestische gevelisolatie ingeval dit als beleidsactie in het geluidsactieplan wordt weerhouden.

Ik werk daarnaast ook aan andere beleidsacties om omgevingslawaaï waar mogelijk te verminderen. Zo zal ik een **code van goede praktijk** uitwerken zoals recent ook uitgewerkt voor padelactiviteiten en warmtepompen, maar dan met focus op het beperken van **geluids- en trillingshinder veroorzaakt door bouw- en sloopactiviteiten**. Uit de Burgerbevraging blijkt dit immers ook een belangrijke bron van overlast in Vlaanderen.

De invloed van nachtelijk kunstlicht op zowel de menselijke gezondheid als op biodiversiteit wordt steeds duidelijker. Het verminderen van lichtverontreiniging verdient dan ook onze blijvende aandacht. Via een **lichtbeleidsactieplan**, met aandacht voor de verschillende bronnen van verstoring (openbaar, bedrijvigheid, recreatie) door kunstmatig licht, concretiseer ik deze ambitie, zonder een actief gemeenschaps- en bedrijfsleven te beperken en rekening houdende met de openbare veiligheid. In uitvoering van de beslissing van de Vlaamse Regering in kader van het meten van de blootstelling aan magnetische velden van hoogspanningsverbindingen en -stations, bouw ik in 2025 het **sensor-gebaseerd meetnet** verder uit om de **blootstelling aan niet-ioniserende straling** te monitoren en mee te nemen in de besluitvorming. Hierbij besteed ik extra aandacht aan **ontsluiting en visualisatie van data** voor verschillende betrokken stakeholders en het brede publiek. Ik voer verder **onderzoek naar blootstelling aan andere stralingsbronnen** met partners zoals IMEC.

1.2 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

De beleidskredieten onder dit ISE Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu (N) hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de werkingsuitgaven van VLM voor:
 - de beleidsondersteunende werking toe te wijzen aan dit ISE (inclusief de lonen);
 - vergoedingen (inclusief beheerovereenkomsten) in uitvoering van het mestdecreet en ingevolge het plattelandsontwikkelingsprogramma voor Vlaanderen;
 - gebruikersschade en kapitaalschade;
 - ruilverkaveling, landinrichting en de grondenbanken;
- de uitgaven van het departement Omgeving voor:
 - beleidsondersteunend onderzoek en voor kennisopbouw, basisdata, monitoring rond omgevingskwaliteit, gezondheid, ruimtelijke ontwikkeling, bodem, ondergrond...;
 - het opmaken van omgevingsbeleid en het realiseren van een betere gezondheid en beheersen van risico's (omgevingsveiligheid, geluidsactieplannen);
 - de afstemming tussen ruimtelijk beleid en mobiliteitsbeleid (o.a. regionale mobiliteitsplannen);
 - gebiedsontwikkeling en gebiedsgerichte samenwerking tussen Vlaamse en lokale beleidsactoren en andere belanghebbenden;
 - het stimuleren van een transitie richting een groene economie;
 - het ondersteunen van lokale en bovenlokale omgevingsprojecten van publieke en private partners;
 - het uitbouwen van lerende netwerken en leertrajecten;
 - de beleidsondersteuning inzake ruilverkaveling en landinrichting;
 - de werking van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen;
 - de werking van het BRV-Fonds, inclusief de (gewestelijke) planschade- en planbatendossiers ter realisatie van de bouwshift, het financieren van het Bouwshiftfonds voor lokale overheden en de uitgaven in het kader van het Vlaamse ruimtelijke beleid.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven werden in de begrotingsaanpassing 2024.

OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2024	evolutie	BO 2025	BA 2024	evolutie	BO 2025
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	9.789	-88	9.701	14.536	-1.868	12.668
Toelagen (interne stromen (IS))	84.310	2.152	86.462	83.380	2.572	85.952
Overige (leningen (LE), participaties)	256	774	1.030	256	774	1.030

(PA); geen ESR-impact)						
Totaal	94.355	2.838	97.193	98.172	1.478	99.650

Inhoudelijke toelichting evolutie:

In totaal wordt er in 2025 ter invulling van alle strategische en operationele doelstellingen onder deze ISE een budget voorzien van 192,1 miljoen euro, waarvan 97,2 miljoen euro op de uitgavenbegroting (tabel hierboven), 75,8 miljoen euro op de DAB BRV-fonds en aanvullend 19,1 miljoen euro binnen de DAB MINAfonds (zie verder voor de toelichting per artikel voor de fondsen). Aanvullend aan deze beleidsbudgetten worden ook in belangrijke mate apparaatsbudgetten (zie Hoofdstuk Apparaatskredieten) ingezet ter invulling van de SD's en OD's binnen deze ISE.

Het budget 2025 voor deze ISE vermindert in totaal met 54,4 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2024 (246,5 miljoen euro). In hoofdzaak is dit het gevolg van de bijstelling van de ingeschreven planschadebudgetten voor het Lokaal Bouwshiftfonds met 47,5 miljoen euro VAK. Deze bijstelling is opgenomen in het regeerakkoord, en brengt met zich mee dat er in totaal 47,5 miljoen euro wordt ingeschreven voor het Lokaal Bouwshiftfonds in plaats van 95 miljoen euro in 2024. Dit budget volstaat om de verwachte planschadedossiers in 2025 te financieren.

In uitvoering van het regeerakkoord is ervoor gekozen om in het kader van een grotere selectiviteit met subsidies de leegstandsubsidies binnen het BRV-fonds ter waarde van 6,8 mio stop te zetten.

De dotatie aan VLM op artikel QB0-1QCG2NY-IS omvat circa 66,2 miljoen euro. VLM oefent haar taken echter uit binnen 4 verschillende ISE (Plattelandsbeleid, Water, Natuur en biodiversiteit en Omgevingsbeleid ruimte en milieu). De financiering van de taken die VLM uitvoert, verloopt binnen de ISE Omgevingsbeleid Omgeving en milieu via toelage-artikel QB0-1QCG2NY-IS. Het budget van dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid ruimte en milieu.

Voor de meer gedetailleerde bespreking van deze budgetten wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in de BBT.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

1.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

QB0-9QCGANA-OW - VIA BIJKOMENDE INSPANNINGEN BRONNEN VAN HINDER AANPAKKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit ontvangstenartikel worden de inkomsten geïnd van de retributies die moeten betaald worden door de aanvragers van conformiteitsattesten voor zendantennes en de retributies die moeten betaald worden door de netbeheerders van hoogspanningsverbindingen. Met deze inkomsten zullen de uitgaven gefinancierd worden m.b.t. de normering van zendantennes (o.a. kosten m.b.t. de beoordeling van aanvragen van conformiteitsattesten, ICT aanpassingen, expertadvies en onderzoek nodig voor de beoordeling van aanvragen, gezondheidsonderzoek en technische ontwikkelingen, het opstellen en bijhouden van een kadaster en het regelen van het online betalingsverkeer). Ook de uitgaven voor het uitvoeren van monitoring met sensoren en simulaties bij de wijziging of oprichting van nieuwe hoogspanningsverbindingen of hoogspanningsstations worden met deze inkomsten gefinancierd.

De inkomsten op dit artikel zijn gelinkt aan de uitgaven op artikel QB0-1QCG2NA-WT.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	594	0	0
Bijstellingen BO 2025	56	0	0
BO 2025	650	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Vanaf 2025 worden ook retributies ontvangen op dit ontvangstenartikel in het kader van het Convenant afgesloten tussen het Vlaamse Gewest en de netbeheerder van hoogspanningsnetwerken in Vlaanderen, Elia Transmission Belgium. De voorziene ontvangsten stijgen daarom met 56 keuro.

QB0-9QCGTNI-OP - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de ontvangsten ingevolge de terugbetaling van de terugvorderbare voorschotten die aan de VLM werden verleend in het kader van de ruilverkavelingsprojecten.

Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCG4NI-PA, QB0-1QCG4NY-IS en QB0-1QCG4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTNI-OW en dit artikel).

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	0	450	0
Bijstellingen BO 2025	0	450	0

BO 2025	0	900	0
----------------	----------	------------	----------

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De verwachte ontvangsten worden bijgesteld volgens de prognoses van de achterliggende dossiers.

QB0-9QCGTNI-OW - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het artikel omvat enerzijds de toegewezen ontvangsten m.b.t. intresten op het kostenaandeel ten laste van de grondeigenaars in ruilverkavelingsprojecten en de toegewezen ontvangsten m.b.t. pachttopbrengsten van de gronden aangekocht met terugvorderbare voorschotten in ruilverkavelingsprojecten. Voorts zijn er nog andere toegewezen ontvangsten, onder meer ingevolge positieve eindsaldo's van rekeningen van ontbonden ruilverkavelingscomités en toegewezen ontvangsten ingevolge te veel uitbetaalde voorschotten op subsidies. Het artikel omvat anderzijds ook de ontvangst van financiële zekerheden voor diepegeothermieprojecten.

Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCG4NI-PA, QB0-1QCG4NY-IS en QB0-1QCG4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTNI-OP en dit artikel).

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	0	210	0
Bijstellingen BO 2025	0	512	0
BO 2025	0	722	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De verwachte ontvangsten worden bijgesteld volgens de prognoses van de achterliggende dossiers.

Uitgaven

QB0-1QCG2NA-WT - VIA BIJKOMENDE INSPANNINGEN BRONNEN VAN HINDER AANPAKKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving uitgaven voor het aanpakken van bronnen van hinder. Meer concreet omvat dit artikel de uitgaven voor het Vlaams humaan biomonitoringsprogramma, beleidsvoorbereidend onderzoek, monitoring en evaluatie rond omgeving en gezondheid - inclusief het samenwerkingsakkoord milieu en gezondheid (NEHAP), uitgaven ter normering van zendantennes, uitgaven voor monitoring en simulaties van blootstelling aan magnetische velden van hoogspanning, de subsidiëring van sonometers en een aantal andere specifieke uitgaven met betrekking tot hinder.

De uitgaven op dit artikel zijn gelinkt aan de ontvangsten op artikel QB0-9QCGANA-OW.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	1.432	1.457
<i>Index</i>	18	18
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	112	32
BO 2025	1.562	1.507

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Terugdraai recuperatie eenmalige eigen ontvangst uit projectwerking (PIO)	-56	-56	Er werd eenmalig 56 keuro PIO-bijdrage gerecupereerd in 2024
Aanpassing ingeschreven uitgaven aan de reële jaarlijkse ontvangsten	168	88	De beleidskredieten voor normering van zendantennes en monitoring en simulaties wat betreft hoogspanning worden gelijkgesteld aan de geraamde ontvangsten uit de retributies.
TOTAAL	112	32	

QB0-1QCG2NB-WT - ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de kredieten nodig om de gebiedswerking en projectwerking tot uitvoering te kunnen brengen. Deze bevat onderstaande deelrubrieken:

- uitgaven verbonden aan diverse goedkeuringsprocedures voor ruimtelijke uitvoeringsplannen;

- ondersteuning van organisaties die bijdragen aan het ruimtelijk beleid;
- uitgaven in kader van beleidsplanning;
- uitgaven voor MER-studies, veiligheidsrapporten en masterplannen i.f.v. gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen en voor opdrachten i.f.v. gebiedswerking, gebiedsprogramma's, ontwerpend onderzoek, complexe projecten, strategisch milieuonderzoek en de aanpak hiervan, instrumentenafweging en -afstemming in kader van concrete processen, vervoerregio's en de relatie externe veiligheid en ruimtelijke ontwikkelingen. Vanuit de kenniscentra wordt er ingezet op de ontwikkeling en het testen van selectiemethodieken, codes van goede praktijk onderzoek van hinder en milderende maatregelen en leidraden en dit voor de aspecten milieuhygiëne, milieueffectenrapportage, veiligheidsrapportage, erkenningen en bodem. De beleidsuitvoering omvat ook nieuwe concepten in functie van klimaatadaptatie en ecosysteemdiensten die gebiedsgerichte experimenten en financiële engagements vragen;
- ondersteuning van de strategische projecten in het kader van projectcoördinatie en in het kader van verwervingen.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	5.521	6.378
<i>Index</i>	20	20
<i>Compensaties</i>	-149	-149
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	5.392	6.249

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QBX-3QCG2OC-WT	-149	-149	Compensatie i.h.k.v. overheveling van de nominatieve subsidie aan de Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning naar het budget voor het nieuw kader rond de erkenning en subsidiëring van omgevingsverenigingen.
TOTAAL	-149	-149	

QB0-1QCG2NC-WT - OMGEVING ALS KENNIS- EN EXPERTISECENTRUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

De kredieten op dit artikel worden ingezet voor het verder uitbouwen van een kennis- en expertisecentrum inzake ruimtelijk- en omgevingsbeleid. Door het verzamelen van informatie vergroot de kennis met betrekking tot de ruimtelijke- en omgevingsimpact van maatschappelijke uitdagingen, tendensen, beleid en beleidsintenties, en te hanteren methodologie. Dit gebeurt door het opzetten van een meerjarige onderzoeksagenda (eveneens in samenspraak met andere partners) en door deelname aan onderzoeksprogramma's. Naast het ontwikkelen en uitvoeren van beleidsrelevant onderzoek is er ondersteuning voor monitoring en beleidsevaluatie.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	1.598	2.190
<i>Index</i>	10	10
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	-284
BO 2025	1.608	1.916

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling vereffeningskalender	0	-284	Na analyse van de vereffeningskalender
TOTAAL	0	-284	

QB0-1QCG2ND-WT - EEN BOVENLOKAAL OMGEVINGSBELEID VERBONDEN MET DE SAMENLEVING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Onder dit artikel vinden we volgende uitgaven terug:

- werkingsuitgaven met betrekking tot het omgevingsbeleid voor wat betreft organisatieondersteuning en organisatiebeheer;
- subsidies aan publieke en private partners voor lokale en bovenlokale omgevingsprojecten voor de opmaak van gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen;
- Uitgaven voor lerende netwerken en leertrajecten.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
--	-----	-----

BA 2024	1.196	4.469
<i>Index</i>	15	15
<i>Compensaties</i>	-115	-1.531
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	1.096	2.953

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QB0-1QCG2OU-IS	0	-1.416	Na analyse van de vereffeningskalenders
Naar QB0-1QCG2OC-WT	-115	-115	Compensatie voor de meerkosten op de lonen van de gedetacheerden
TOTAAL	-115	-1.531	

QB0-1QCG2NJ-PA - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit ESR-neutrale begrotingsartikel kunnen aanvullende terugvorderbare voorschotten aan de VLM verleend worden om de VLM in staat te stellen haar recht van voorkoop in de ruilverkavelingsprojecten effectief uit te oefenen.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

QB0-1QCG2NJ-WT - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden de rechtstreekse uitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd voor het beheer van de grondeigendommen die via ruilverkavelingen werden verworven.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	42	42
<i>Index</i>	1	1
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	43	43

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QB0-1QCG2NX-IS - DAB BRV-FONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel betrof t.e.m. 2022 de toelage vanuit de uitgavenbegroting aan de DAB Grondfonds. Vanaf 2023 werd de DAB Grondfonds omgevormd tot de DAB BRV-fonds, en vertrekt vanuit dit artikel de toelage voor de uitbetaling van planschade in watergevoelige signaalgebieden (13,5 miljoen euro).

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	13.500	13.500
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	13.500	13.500

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QB0-1QCG2NY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de VLM een werkingstoelage en een investeringstoelage van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van ruilverkaveling, landinrichting, het decreet natuurbewoud, het Mestdecreet, geïntegreerd plattelandsbeleid, grondbeleid van het eigen beleidsdomein en het decreet Vlaamse Grondenbank. Daarnaast worden er ook toelages toegekend vanuit dit artikel voor de voorbereiding en technische uitgaven bij ruilverkaveling en de uitvoering van landinrichtingsprojecten.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	70.783	69.853
<i>Index</i>	1.275	1.275
<i>Compensaties</i>	261	681
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	72.319	71.809

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van SG0-1SKC2TG-PR	681	681	Uitvoering sectoraal akkoord 2020-2022
Naar QBX-3QCG2NJ-WT	-420	0	Compensatie binnen de globaal beschikbare enveloppe van landinrichting (uitvoering via subsidies in plaats van door VLM)
TOTAAL	261	681	

QB0-1QCG4NI-PA - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit ESR-neutrale begrotingsartikel maakt deel uit van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen en betreft het luik aan fondsuitgaven dat aangewend wordt voor het verlenen van terugvorderbare voorschotten aan de VLM, om de VLM in staat te stellen haar recht van voorkoop in de ruilverkavelingsprojecten effectief uit te oefenen.

Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCG4NI-PA, QB0-1QCG4NY-IS en QB0-1QCG4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTNI-OP en QB0-9QCGTNI-OW).

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	256	256
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	774	774
BO 2025	1.030	1.030

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Aanpassing budget voor terugvorderbare voorschotten aan VLM	774	774	De kredietbehoefte wordt geraamd op het niveau van de toegewezen ontvangsten en op basis van de kredietbehoefte aan uitgaven voor grondaankopen in kader van ruilverkavelingen.
TOTAAL	774	774	

QB0-1QCG4NI-WT - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel wordt voorzien om in voorkomend geval eerder ontvangen financiële zekerheden terug te betalen aan de projectuitvoerders van diepegeothermieprojecten. Deze zekerheden dienen gesteld te worden door de vergunninghouder in kader van een opsporingsvergunning voor aardwarmte.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	0	0
<i>Index</i>	0	0

<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

QB0-1QCG4NY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit ESR-neutrale begrotingsartikel maakt deel uit van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen en betreft het luik aan fondsuitgaven dat aangewend wordt voor het verlenen van terugvorderbare voorschotten aan de VLM, om de VLM in staat te stellen haar recht van voorkoop in de ruilverkavelingsprojecten en grondverwervingen waarmee zij is belast in kader van landinrichtingsprojecten effectief uit te oefenen. Het variabel krediet van dit artikel vloeit voort uit twee begrotingsartikels van de middelenbegroting (QB0-9QCGTNI-OW en QB0-9QCGTNI-OP).

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	27	27
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	616	616
BO 2025	643	643

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling verlening terugvorderbare voorschotten binnen het Fonds Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen	616	616	Bijstelling noodzakelijk voor het tekort bij de ontbinding van het ruilverkavelingscomité Ophoven
TOTAAL	616	616	

1.2.2 DAB's

DAB BRV-FONDS

Ontvangsten

QBZ-2QCGANF-OW - HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de ontvangsten in het BRV-fonds die in hoofdzaak voortkomen uit beslissingen tot opleggen van bestuurlijke transactie en geldboetes, ontvangsten uit gerechtelijke handhaving na vonnis of arrest en uit minnelijke schikkingen in uitvoering Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	2.269	0	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	2.269	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QBZ-2QCGANG-OI - ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - PLANBATEN EN PLANSCHADE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel komen de ontvangsten uit de planbatenheffing, zoals geïnd door Vlabel, binnen in het BRV-fonds. Omwille van de specificiteit van de planbatenheffing die pas moet worden betaald na een startfeit, kan op zich pas post factum worden ingeschat welke de ingekohierde bedragen en welke de inningen zijn. Om die reden wordt het gemiddelde van de laatste drie jaar aan werkelijk geïnde heffingen gebudgetteerd.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	2.580	0	0
Bijstellingen BO 2025	486	0	0
BO 2025	3.066	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De geraamde ontvangsten uit planbaten worden verhoogd met 486 keuro op basis van de meest recente 3-jarenraming van Vlabel.

QBZ-2QCGANL-OW - ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - UITVOEREN EN ONDERSTEUNEN VAN INVESTERINGSPROJECTEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten in Vlaanderen worden opgenomen in een inventaris die jaarlijks wordt bijgewerkt. De heffing moet worden betaald in het kalenderjaar dat volgt op de derde registratie in de inventaris. Deze heffingen komen terecht in het BRV-fonds.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	4.200	0	0
Bijstellingen BO 2025	950	0	0
BO 2025	5.150	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De geraamde ontvangsten worden verhoogd met 950 keuro op basis van de meest recente 3-jarenraming van Vlabel.

Uitgaven

QBZ-3QCG2NF-WT - HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel van de DAB BRV-fonds worden de kredieten voor de juridische afhandeling van inspectiedossiers inzake ruimtelijke ordening voorzien.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	2.335	2.335
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0

<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	2.335	2.335

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QBZ-3QCG2NG-WT - ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - PLANBATEN EN PLANSCHADE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel van de DAB BRV-fonds worden de kredieten voor de behandeling en uitbetaling van planschadedossiers voorzien.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	23.071	18.826
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-2.014	1.319
BO 2025	21.057	20.145

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Aanpassing uitgaven aan verhoogde ontvangsten uit de planbatenheffing	486	486	Extra planbaten op artikel QBZ-2QCGANG-OI worden omgezet in extra uitgaven voor planschade
Aangepaste raming voor uitbetalingen gewestelijke planschade	-2.500	833	De raming voor gewestelijke planschade wordt gehalveerd van 5 miljoen euro VAK naar 2,5 miljoen euro. Het VEK wordt ook op 2,5 miljoen euro gezet (+833 keuro VEK).
TOTAAL	-2.014	1.319	

QBZ-3QCG2NH-IS - AGENTSCHAP BINNENLANDS BESTUUR

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel van de DAB BRV-fonds vertrekt de interne stroom naar het Agentschap Binnenlands Bestuur voor de financiering van het Bouwshiftfonds voor lokale overheden, en dit ter uitbetaling van planschadedossiers. Er wordt in 2025 een budget ter beschikking gesteld van 50 miljoen euro VAK voor de start van de uitbetaling planschade binnen het BRV-fonds. Hiervan is er 47,5 miljoen euro beschikbaar voor het Lokaal Bouwshiftfonds en 2,5 miljoen euro voor gewestelijke planschade op het artikel QBZ-3QCG2NG-WT. De financiering van de eerste schijf van 100 miljoen euro aan uit te betalen planschadedossiers verloopt via het Vlaams Klimaatfonds (vanuit artikel QE0-1QHB2IH-IS naar BRV-ontvangstenartikel QBZ-2QCGAZZ-OI).

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2024	95.000	31.666
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-47.500	15.834
BO 2025	47.500	47.500

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:**(duizend euro)**

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Aanpassing budget voor Lokaal Bouwshiftfonds	-47.500	15.834	Deze bijstelling is opgenomen in uitvoering van het regeerakkoord, en brengt met zich mee dat er in totaal 47,5 miljoen euro wordt ingeschreven voor het Lokaal Bouwshiftfonds in plaats van 95 miljoen euro in 2024. Deze vermindering is het gevolg van de aangepaste ramingen door de betrokken administratie. Dit budget wordt ingezet in het kader van SD1 "Bouwshift realiseren".
TOTAAL	-47.500	15.834	

QBZ-3QCG2NL-WT - ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - UITVOEREN EN ONDERSTEUNEN VAN INVESTERINGSPROJECTEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Leegstaande en verwaarloosde bedrijfsruimten in Vlaanderen worden opgenomen in een inventaris die jaarlijks wordt bijgewerkt. De heffing moet worden betaald in het

kalenderjaar dat volgt op de derde registratie in de inventaris. Deze heffingen komen terecht in het BRV-fonds.

Via dit artikel kunnen uitgaven gefinancierd worden in het kader van het beleid rond leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimtes en circulair ruimtegebruik. Op dit artikel worden ook de moratoriumintresten voor Vlabel, de afnames van het raamcontract voor de plaatsbezoeken m.b.t. leegstand en de meerwerken en eindafrekeningen van eerder goedgekeurde subsidiedossiers gefinancierd.

Ook worden op dit artikel de kosten voor het digitaliseringstraject 'Project Leegstand' aangerekend, voor grondige hervorming van het proces van inventarisatie van leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimtes. Met het digitaliseringstraject worden verschillende aanbevelingen van Audit Vlaanderen tegelijk aangepakt. Het doel van dit digitaliseringstraject is om te komen tot één digitaal systeem/tool waar alle stakeholders met elkaar kunnen communiceren/informatie kunnen uitwisselen. Er wordt ingezet op een tool die ook kan inspelen op eventuele hervormingen van het proces. Deze nieuwe digitale tool moet zorgen dat het uitgestippelde beleid inzake de leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsruimtes in Vlaanderen beter kan worden uitgevoerd wat eveneens ertoe zal leiden dat de inkomsten van de heffingen geoptimaliseerd worden.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	13.055	13.055
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-8.155	-8.155
BO 2025	4.900	4.900

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Terugdraai van de inbreng in 2024 van het resterende saldo van het Vernieuwingsfonds	-8.255	-8.255	Het volledig resterende saldo van het Vernieuwingsfonds werd in 2024 beschikbaar gesteld in de BRV-begroting.
Beschikbaar stellen saldo van het	5.950	5.950	In 2025 wordt opnieuw een deel van het saldo van het Vernieuwingsfonds

Vernieuwings-fonds in 2025			beschikbaar gesteld in de BRV-begroting.
Recuperatie verhoogde ontvangsten uit leegstandsheffing binnen het BRV-fonds	950	950	De verhoogde ontvangsten uit leegstandsheffing (zie artikel QBZ-2QCGANL-OW) worden ingezet aan uitgavenzijde BRV-fonds.
Overige maatregelen	-6.800	-6.800	In uitvoering van het regeerakkoord worden de leegstandsubsidies binnen het BRV-fonds stopgezet.
TOTAAL	-8.155	-8.155	

QBZ-3QCG2NY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel worden de uitbetalingen van gewestelijke planschadedossiers geconcretiseerd. Deze uitbetalingen verlopen immers via de Landcommissies van de VLM. Het budget wordt bij concrete uitbetalingsdossiers herschikt vanuit artikel QBZ-3QCG2NG-WT.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

Pro memorie.

DAB MINAFONDS

Ontvangsten

Niet van toepassing.

Uitgaven

QBX-3QCG2NA-WT - VIA BIJKOMENDE INSPANNINGEN BRONNEN VAN HINDER AANPAKKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving uitgaven voor het verhogen van de leefkwaliteit voor het thema hinder. Meer concreet omvat dit artikel uitgaven voor beleidsvoorbereidend onderzoek, uitwerking en implementatie van maatregelen en beleidsinstrumenten in verband met milieuhinder en leefomgevingskwaliteit.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	179	268
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	179	268

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QBX-3QCG2NJ-WT - ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden in hoofdzaak door VLM de vergoedingen (beheerovereenkomsten) gefinancierd ingevolge het plattelands-ontwikkelingsprogramma voor Vlaanderen. De beheerovereenkomsten worden zowel met Vlaamse als Europese middelen gefinancierd. De VLM sluit beheerovereenkomsten met de landbouwers voor het vrijwillig uitvoeren van bepaalde maatregelen voor het milieu- en de biodiversiteit. De landbouwers ontvangen voor het uitvoeren van deze maatregelen jaarlijks een vergoeding.

Inzake VAK wordt voor 2025 11.617 keuro voorzien. Inzake VEK wordt voor 2025 5.818 keuro voorzien. Dit betreft het in 2025 uit te betalen bedrag met betrekking tot de beheersovereenkomsten met in rekening te brengen startdatum. Daarnaast worden ook middelen voorzien voor herberekeningen, innovatieve beheerovereenkomsten en technische bijstand.

Daarnaast worden er via dit artikel door het departement ook subsidies verleend aan provincies, gemeenten, publiekrechtelijke rechtspersonen, privaatrechtelijke rechtspersonen en natuurlijke personen voor de uitvoering van landinrichtingsplannen (789 keuro).

In het Regeerakkoord 2019-2024 voorzag de Vlaamse Regering de oprichting van Landschapsparken en Nationale Parken Vlaanderen. De geselecteerde coalities worden

ondersteund voor hun werking en hun projecten. Voor 2025 wordt 2.445 keuro VAK voorzien.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	14.431	14.079
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	420	-4.901
<i>Andere bijstellingen</i>	0	-165
BO 2025	14.851	9.013

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QB0-1QCG2NY-IS	420	0	Compensatie binnen de globale enveloppe voor landinrichting (van uitvoering door VLM naar uitvoering via subsidies)
Van QBX-3QCG2GA-WT	0	-4.901	Na analyse van de vereffeningskalenders (eenmalige compensatie)
TOTAAL	420	-4.901	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling vereffeningskalender	0	-165	Na analyse vereffeningskalender
TOTAAL	0	-165	

QBX-3QCG2NR-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM) - GEBRUIKERSCHADE EN KAPITAALSCHADE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel ontvangt VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds voor de uitbetaling van kapitaalschade en gebruikersschade. Dit is de schade die de eigenaar/gebruiker van een grond ondervindt als gevolg van: een bestemmingswijziging van "landbouw" naar "natuur", "bos" of "overig groen"; het in een plan opnemen van een overdruk die de economische aanwending van landbouwgrond beïnvloedt; het opleggen van een erfdienstbaarheid die de economische aanwending van landbouwgrond beïnvloedt.

Het krediet dient om de aanvragers voor deze schade te vergoeden en verloopt via de VLM-begroting via deze interne stroom.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	1.075	275
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	800
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	1.075	1.075

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QBX-3QCG2NY-IS	0	800	Bijstelling na analyse vereffeningskalenders
TOTAAL	0	800	

QBX-3QCG2NY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel ontvangt VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds voor uitgaven in het kader van ruilverkavelingsprojecten en grondverwerving buffergebieden.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	3.010	6.466
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	-800

<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	3.010	5.666

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QBX-3QCG2NR-IS	0	-800	Na analyse van de vereffeningskalenders (eenmalige compensatie)
TOTAAL	0	-800	

1.2.3 Overige entiteiten onder gezag

Niet van toepassing.

1.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Vlaamse Landmaatschappij (VLM) is een NV van publiek recht. De VLM is opgericht bij decreet van 21 december 1988 onder de vorm van een naamloze vennootschap. De VLM heeft rechtspersoonlijkheid. Door het kaderdecreet bestuurlijk beleid van 18 juli 2003 is de VLM een publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap.

Het agentschap heeft als missie bij te dragen tot de realisatie van de doelstellingen van:

- het milieubeleid, bedoeld in artikel 1.2.1, § 1, van het decreet algemene bepalingen milieubeleid;
- de ruilverkaveling, bedoeld in de wetgeving inzake ruilverkaveling van landeigendommen;
- de landinrichting, vermeld in het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting;
- het decreet natuurbehoud;
- het Mestdecreet van 22 december 2006;
- het geïntegreerd plattelandsbeleid;
- het grondbeleid van het eigen beleidsdomein;
- het decreet Vlaamse Grondenbank.

De taken van het agentschap zijn:

- de uitvoering van het mestbeleid, als bedoeld in het Mestdecreet van 22 december 2006;
- de uitvoering van het beleid ter bescherming van de kwaliteit van de bodem dat erop gericht is om die geschikt te maken of te houden voor zo veel mogelijk bodemfuncties;
- op verzoek van de bevoegde diensten van de Vlaamse Regering, de bevoegde agentschappen of, in voorkomend geval, de bevoegde lokale besturen, zijn

- medewerking te verlenen aan de ondersteuning van de algemene inrichting van het buitengebied en de open ruimte;
- de uitvoering van het geïntegreerd plattelandsbeleid met uitzondering van die aspecten die werden toegewezen aan andere agentschappen of tot een ander beleidsdomein behoren;
- een uniek loket beheersovereenkomsten voor de doelgroep landbouw op te richten en te beheren;
- op verzoek van de bevoegde diensten van de Vlaamse Regering of de bevoegde agentschappen, zijn medewerking te verlenen aan de uitvoering van het grondbeleid;

VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE D Water, ISE G Plattelandsbeleid, ISE F Natuur en Biodiversiteit en ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCG2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCG2NY-IS. Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE N "Omgevingsbeleid ruimte en milieu" ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de andere betrokken ISE in deze BBT.

ISE N OMGEVINGSBELEID RUIMTE EN MILIEU

Ter realisatie van de doelstellingen en uitdagingen voor dit ISE worden in de VLM begroting 149.046 keuro aan ontvangsten en 142.515 keuro VAK en 147.884 keuro VEK aan uitgaven voorzien. Deze planning brengt een opbouw van 1.212 keuro op de gevormde overgedragen saldi met zich mee.

De VLM verkrijgt zijn werkingstoelage via begrotingsartikel QB0-1QCG2NY-IS. De VLM beschikt in 2025 over een werkingstoelage van 66.170 keuro t.o.v. 64.282 keuro bij BA2024. Zie hiervoor de bespreking van dit artikel QB0-1QCG2NY-IS. Samen met een aantal eigen ontvangsten uit verkopen, studies, toezicht op de ruilverkavelingswerken en Europese cofinanciering worden deze aangewend ter financiering van de lonen (die voor de VLM binnen dit ISE aangerekend worden voor 63.654 keuro VAK en VEK) en de algemene werking van de VLM (6.451 keuro VAK en VEK).

De investeringstoelage aan de VLM bedraagt 1.688 keuro VAK en VEK. Deze verloopt tevens via begrotingsartikel QB0-1QCG2NY-IS en wordt aangewend voor investeringsuitgaven ten belope van dit bedrag.

Er wordt voor gebruikersschade en kapitaalschade uitgegaan van een bedrag aan uit te betalen vergoedingen van 1.075 keuro VAK en VEK. De VLM verkrijgt deze middelen via artikel QBX-3QCG2NR-IS.

Via begrotingsartikel SJ0-1SMX2GY-IS wordt vanuit Agentschap Binnenlands Bestuur in een toelage van 45.000 keuro VAK en VEK aan de VLM voorzien, en dit ter financiering van de Vlaamse tussenkomst in de planschadevergoedingen op lokaal niveau ihkv de bouwshift.

De VLM ontvangt middelen ter financiering van het recht van voorkoop in de ruilverkaveling (terugvorderbaar voorschot) en voorschotten en dit in het kader van diverse grondenbanken. Samen met de financierende middelen van diverse partners worden deze aangewend voor grondaankopen, vergoedingen en diverse grondgerelateerde werkingsuitgaven. Tevens ontvangt de VLM subsidietoelagen voor ruilverkaveling en landinrichting, en realiseert ze daarbij ontvangsten van diverse partners betrokken bij de inrichtingsprojecten. Hiermee worden de studiekosten en inrichtingskosten van diverse ruilverkavelings- en landinrichtingsprojecten gefinancierd. In de begroting BO2025 worden hiermee in totaal 22.117 keuro VAK en 27.486 keuro VEK voorzien binnen dit ISE.

2. ISE THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM

2.1 Strategische en operationele doelstellingen

SD 1 Vlaanderen weerbaar maken tegen klimaatverandering

OD 1.1 Klimaatadaptatie transversaal aanpakken

Ik **voer het Vlaamse klimaatadaptatieplan** dat is goedgekeurd door de Vlaamse Regering **uit en start het evaluatieproces** op. Samen met de collega's van de Vlaamse Regering maken we in 2025 een Blue Deal-nota, die de bijdrage van het waterbeleid aan het klimaatadaptatiebeleid invult. Daarin leggen we onder meer de strategische doelstellingen vast voor waterzekerheid. De studie "waterzekerheidsdoelstellingen voor Vlaanderen" wordt in 2025 afgerond. Zowel overstromingen als watertekort worden onderzocht. Zo leggen we de basis voor gebiedsgerichte waterzekerheidsdoelstellingen en de actieplannen voor de volgende stroomgebiedbeheerplannen.

Ik benut de koppelkansen tussen natuurherstel, gezondheid en verkoeling in de stedelijke omgeving en evalueer de regelgeving in functie van een versnelde toename van de groenblauwe dooradering en ontharding op publiek en privaat domein.

OD 1.2 Klimaatadaptatie structureel uitvoeren op terrein

Ik werk een strategie uit waarbij enerzijds de **koppelkansen voor publieke investeringen en subsidies** met doelstellingen rond klimaatmitigatie, ruimte, natuur, landbouw, gezondheid, mobiliteit,... worden benut. Anderzijds zal ik met deze strategie het kader bieden om de mogelijkheden voor **private financiering en publiek-private samenwerking te versterken**. Ik onderzoek daarbij ook verschillende investeringsconcepten en verdienmodellen zoals onder meer groene obligaties, belonen van de levering van ecosysteemdiensten in samenhang met koolstoflandbouw (carbon farming), enz. Ik betrek daarbij de bank- en verzekeringssector en andere potentiële investeerders.

Om Vlaanderen te wapenen tegen **zeespiegelstijging** zorg ik er met mijn bevoegde collega's voor dat de **Kustvisie** gefinaliseerd wordt in 2025 en leg ik de eerste hand richting uitvoering van het geïntegreerde strategisch beleidsplan Kustvisie. Ik maak werk van een natuurontwikkelingsvisie voor het Kustbeschermingslint die de basis vormt voor de realisatie van de natuurgebaseerde kustbescherming, herstellen van de ecologische samenhang en ontwikkelen van een natuurlijkvriendelijk beheer van stranden zijn hierbij prioritair.

Ter ondersteuning van de gebiedswerkingen (zoals T.OP Dender, Weerbare Westhoek, het Sigmaplan en de Kleine Nete), stel ik in 2025 **een duurzaam en sociaal rechtvaardig beleid** in valleigebieden op.

Ik voorzie binnen beschikbare middelen in de ontwikkeling van een efficiënt **monitoringsysteem** voor de opvolging van doelafstand en indicatoren rond klimaatadaptatie op Vlaams en lokaal niveau.

Voor de realisatie van **groenblauwe dooradering en ontharding in de bebouwde ruimte** zet ik met mijn beleid het goede voorbeeld door in 2025 bestaande regelgeving en instrumentarium aan te passen, op basis van bestaand onderzoek, om netto ontharding te faciliteren. Ik voorzie de lokale besturen van de nodige kennis en tools, zoals een **onthardingsscanner en handreiking**, om groenblauwe dooradering, ontharding en klimaatadaptatie te realiseren en blijf inzetten op brede sensibilisering en kennisdeling rond het belang van groenblauwe dooradering en klimaatadaptatie.

OD1.3 Landgebruik als middel tegen klimaatverandering

Vlaanderen engageert zich haar LULUCF-doelen te halen. Hiertoe neem ik acties in functie van het **optimaliseren van de emissie-inventaris** en prognoses, als **beleidsacties** en concrete terreinmaatregelen. Ik voorzie **structurele investeringen in LULUCF-initiatieven** voor de bescherming en toename van bestaande koolstofvoorraden in bossen, veen, graslanden en andere natuurlijke landschappen. Ik stimuleer ook bijkomende koolstofopslag op landbouwgronden en binnen het ruimtebeslag. Ik versterk het draagvlak en de kennis bij verschillende doelgroepen zoals landbouwers en andere terreinbeheerders, scholen en burgers. Samen met mijn collega bevoegd voor het klimaatbeleid benut ik hierbij koppelkansen met andere speerpunten uit het klimaat- als omgevingsbeleid.

Ik introduceer **carbon farming** in Vlaanderen, in uitvoering van de Europese Carbon Removals and Carbon Farming Regulation, in samenwerking met de natuur- en landbouwsector en werk mee aan de oprichting van een Vlaams Actieplatform Carbon Farming. Hierbij betrek ik ook de beleidsvelden klimaat, energie en landbouw.

SD 2 Samen aan de slag in gebieden en regio's

OD 2.1 Regiowerking als sterk interbestuurlijk samenwerkingsmodel

Lokale besturen staan voor belangrijke omgevingsuitdagingen en spelen een sleutelrol om het Vlaams beleid hierrond waar te maken. Ik zal hiertoe inzetten op een **regiowerking**. Samen met de lokale besturen, de provincies en mijn collega's bevoegd voor Binnenlands Bestuur, Wonen, Economie en Mobiliteit werk ik in 2025 een **strategie** uit om in heel Vlaanderen in overleg te gaan en samen te werken. Deze strategie veranker ik in een **conceptnota** aan de Vlaamse Regering.

Ik ben een actieve partner in de **pilootprojecten** van het Labo Regiovorming van de VVSG om kennis en ervaring op te bouwen rond het proces en de governance van een omgevingsregiowerking als nieuwe gebiedsgerichte manier van interbestuurlijk samenwerken. Waar nuttig en nodig zet ik de VIP cel in.

OD 2.2 Gebiedsprogramma's ontwikkelen om te versnellen

In de **metropolitane regio Antwerpen** garandeer ik groeikansen door het koppelen van ambitieuze gebiedsprogramma's aan infrastructuurprojecten zoals het Toekomstverbond, de Grote Verbinding, De Nieuwe Rand, ECA en ENA. In samenwerking met mijn collega van Mobiliteit maak ik verder werk van de **Oosterweelverbinding** en aanverwante ringinfrastructuur, en van het complex project **De Nieuwe Rand** (DNR) voor de realisatie van het oostelijk Haventracé. Ik ondersteun hierbij de realisatie van de klimaatgordel en zet in op de versterking van een groen-geel-blauw open ruimte netwerk. In kader van het voorontwerp voorkeursbesluit ondersteun ik mee het gebiedsfonds voor DNR. Voor wat betreft het complex project van de **Extra Containercapaciteit voor de haven van Antwerpen** (ECA), stel ik mee het ontwerp projectbesluit voor de Containercluster Linkerscheldeover vast, waarbij de leefbaarheid van de omgeving wordt versterkt. Samen met de **Taskforce Natuurherstel** Linkeroever-Zwijndrecht maak ik een uitvoeringsplan op voor de natuurherstelgebieden in en rond de infrastructuurknoop van de Antwerpse Ring, in uitvoering van het Saneringsverbond. Tot slot coördineer ik in de uitrol van het **gebiedsprogramma Wommelgem/Ranst**. In 2025 zal ik de startnota voor het planproces van de Groenpool Antwerpen ter goedkeuring voorleggen samen met een voorstel voor de effectieve realisatie ervan.

In 2025 neem ik ook een versterkte regierol op in de **Vlaamse Rand** waar ik een **geïntegreerde gebieds- en investeringsprogramma** ontwikkel als kader voor interbestuurlijke samenwerking. Ik ga hiervoor het gesprek aan met de collegaminister

van de Vlaamse Rand en bekijk de mogelijkheid om de lokale besturen gezamenlijk te benaderen. Via de lopende Strategische Projecten betrek ik ook de provincie en de regionale landschappen. Zoals ik rond de **Luchthaven Brussel-Nationaal** prioritair omgevingsdoelen mee wil realiseren en vanuit interbestuurlijke samenwerking koppelkansen wil valoriseren (zie SD 1.2), zet ik ook binnen '**Werken aan de Ring**' de eigen instrumenten in om, samen met De Werkvennootschap, naast de mobiliteit en multimodaliteit ook de leefbaarheid in de Vlaamse Rand te verhogen, onder meer via de lopende uitvoeringsplannen op de R0-oost en de E411 en voor de herinrichting van de A8 in Halle. Daarnaast zet ik in op een aantal **concrete sites**. Voor het '*Green Energy Park*' in Zellik wordt samen met de stakeholders gestart aan de opmaak van een masterplan. Verder zet ik in op de uitvoering van het GRUP '*Defensie*' in samenwerking met verschillende stakeholders en verken ik de mogelijkheid om een traject op te zetten rond de leegstaande Makro-sites. In het kader van de bouwshift, kernontwikkeling en de opwaardering van economische gebieden, breng ik **hefboomplekken** in kaart die een richtinggevend raamwerk bieden voor duurzame investeringen, ook voor private spelers, en start ik met de voorbereidingen voor het uitwerken van concrete cases op het terrein.

Binnen het gebied **Noord-Zuid Limburg** is in 2025 de beslissing over het eerste definitieve projectbesluit ook voor Omgeving een cruciale mijlpaal. Gekoppeld aan de gefaseerde uitwerking van het complex project Noord-Zuid Limburg, veranker ik een gezamenlijke gebieds- en investeringsagenda mee in de besluitvorming om ook de omgevingsopgaven efficiënt aan te pakken. Ik ga onder meer aan de slag om zowel het ecohydrologisch als het landbouwsysteem te versterken en voor beide de samenhang te garanderen. Tevens zal ik samen met de lokale overheden en private actoren al doende leren hoe we een kwalitatieve kernversterking en knooppuntontwikkeling kunnen activeren. Samen met de Werkvennootschap wil ik de mogelijkheden testen van circulair en natuurinclusief bouwen.

Ook in de **Denderstreek** versterk ik de regierol gericht op de belangrijke mijlpalen voor 2025 van het Territoriaal Ontwikkelingsprogramma (**T.OP Dender**). Met verenigde krachten in de taskforce **Strategisch Plan Ruimte voor water**, voer ik met de collega bevoegd voor Openbare Werken en de provincie het eerste **uitvoeringsprogramma 2024-2026** uit en stroomlijnen we met de lokale overheden de investeringen in de leefomgeving met deze van waterbeheersing. Om samen met waterveiligheid en leefkwaliteit, ook rechtszekerheid te creëren, ga ik verder aan de slag met het Vergunningenplatform en start ik de RUP-processen in Zandbergen en Teralfene op om de uitvoering van de beschermingsmaatregelen te faciliteren. Daarnaast streef ik met de betrokken besturen de goedkeuring na van de tweede uitvoeringsfase met middelen die worden samengevoegd in 1 domeinoverschrijdend en doelgericht **investeringsprogramma 2026-2030** en afgestemd met de Blue Deal 2.0 en de stroomgebiedbeheerplannen. Ik geef ook medewerking aan de voorbereiding van een Geïntegreerde Territoriale Investering (GTI) voor de Denderstreek in het kader van het toekomstige EFRO-programma. Ik leg de focus in dit gebied evengoed op de Denderflanken waar een versnelde gezamenlijke uitvoering van het beslist beleid nodig is met het **gebiedsprogramma groenblauwe infrastructuur**. Voor 2025 ga ik in nauwe samenwerking met de lokale besturen aan de slag met acties rond de Vondelbeek en de Beneden-Dender. Tot slot faciliteer ik de dialoog tussen lokale en private spelers om **hefboomplekken te activeren voor duurzame investeringen in de bebouwde ruimte**. Ik werk hiervoor in 2025 de projectportfolio af en ondersteun met het Strategisch Project Denderknoop de provincie en lokale partners om actie te ondernemen.

In de vallei van de **Kleine Nete** zet ik verder in op de gebiedswerking onder de coördinatie van de gouverneur. Ik werk de opgestarte RUP-procedures voor de Beneden-Nete en het mondingsgebied Grote Nete af en start het RUP-proces voor het deel Grobbendonk-Lier op i.f.v. de uitvoering van de projecten van het Geactualiseerd Sigma-plan cluster Kleine Nete.

Ik zet verder in op realisatie van de vastgestelde Natura 2000-doelen via de inzet van natuurinrichting, rivier- en valleierherstelprojecten en gebiedsgerichte handhavingstrajecten. In 2025 ik werk het landbouweffectenrapport (LER) af en gebruik het **flankerend grondbeleid** in het gebied rond De Zegge verder door in te gaan op de vragen tot aankoop van de landbouwbedrijfszetels en -gronden voor bedrijven die wensen te stoppen of te herlokaliseren. Percelen in agrarisch gebied worden daarbij in landbouwgebruik gehouden zolang ze door een GRUP niet van bestemming veranderen. Ik bereid in 2025 de opmaak van een inrichtingsnota, peilbesluit en een ruimtelijk uitvoeringsplan voor het gebied rond De Zegge voor en start de daarvoor nodige voorbereidende onderzoeken en ontwerp opdrachten op.

In het gebied van de **Kustzone** zet ik mee de schouders onder de **finalisering van het strategisch beleidsplan (SBP) Kustvisie**, de juridische verankering ervan en de uitvoering van het korte termijnactieplan. Gezien de lange planhorizon van dit strategisch beleidsplan is de **oprichting van een bestendig team van kustregisseurs** cruciaal. Als afgeleide van het SBP Kustvisie versterk ik de **veerkracht van het bestaande duinensysteem** door in te zetten op ontharding en ontsnippering en het versterken van de landschapsecologische processen. Zo grijp ik in 2025 de keuzes aan rond de realisatie van de fietssnelweg F34 om in samenspraak met mijn collega bevoegd voor Mobiliteit en Openbare en de betrokken lokale besturen een toekomstscenario uit te werken voor de downgrading van de koninklijke baan aan de oostkust. Specifiek voor het gebied **Poort Zeebrugge** ken ik samen met de betrokken besturen in 2025 een **(inter)bestuurlijk statuut toe aan het uitgewerkte gebiedsprogramma** en zorg voor de opstart van de acties in afstemming met de kernpartners. De prioritaire acties zijn geïntegreerd op te nemen.

Ik ben een actieve regiepartner om complexe ruimtelijke opgaven geïntegreerd aan te pakken in de gebieden **Zuid-West-Vlaanderen**, het **Intergewestelijk gebied met Brussel**, en het gebied **Hoge Kempen & Maas**, waar ik in 2025 bijvoorbeeld samen met mijn collega's voor economie en mobiliteit een actieplan voor herlocalisatie van slechtgelegen bedrijven ontwikkel. Ik verken ook kansen voor een **geïntegreerde investeringsaanpak in verschillende gebieden** die gekenmerkt worden door grote (sectorale) infrastructuurprojecten op termijn, die een hefboom kunnen zijn voor het behalen van omgevingsdoelstellingen. Dit onder meer in de havengebieden Poort Zeebrugge en North Sea Port District (regio Gent – Terneuzen - Vlissingen) of bijvoorbeeld in het grensoverschrijdend gebied rond Voeren waar ik koppelkansen verken tussen de vele lopende initiatieven, de aanduiding van de Voerstreek als PAS-maatwerkgebied en het project voor de vestiging van de Einsteintelecoop.

OD 2.3 Geïntegreerde gebiedswerking in prioritaire openruimtegebieden

Ik concretiseer in 2025 de Vlaamse investeringsagenda open ruimte voor het beleidsdomein Omgeving verder en ga na hoe de entiteitsoverschrijdende projectteamwerking in deze gebieden verder vorm kan krijgen.

Ik trek in 2025 middelen uit om de structurele samenwerking met de Regionale Landschappen te versterken en hun rol in het landschapsbeheer en -onderhoud financieel te ondersteunen. Ik werk de regelgeving verder uit en neem de coördinatie.

Ik maak het in 2025 mogelijk dat landschapskarakterisatie eenvoudig ingezet kan worden en onderzoek of we in een aantal gebieden ook zelf het initiatief kunnen nemen voor een landschapskarakterisatie.

SD 3 Een Kwalitatief en rechtszeker vergunningenbeleid

OD 3.1 Oplossings- en klantgericht richting kwalitatieve realisaties op terrein

Kwalitatieve realisaties en vlotte procedures op terrein kunnen het best gegarandeerd worden door het respecteren van de volledige planningscascade en het aanwenden van het juiste instrument op het juiste moment in de planningsfase. Wanneer het op voorhand duidelijk is voor aanvragers, ontwikkelaars en omwonenden wat de gewenste ontwikkeling is die vooropgesteld wordt op het terrein en aan welke voorwaarden moet worden voldaan, dan komt dit het draagvlak van terreinrealisaties ten goede.

De VIP-cel speelt een belangrijke rol in het faciliteren van strategische initiatieven. Met deze werking, die samen met andere overheidsinstanties (FIT, VLAIO, ...) op zoek gaat naar win-wins, ondersteunen we (lokale) overheden en (vaak internationale economische) initiatiefnemers in het maximaliseren van de hefboomkracht en streven zo naar concrete kwalitatieve realisaties op het terrein met zowel een belangrijk impact op de omgevingsdoelstellingen als de welvaarts- of tewerkstellingscreatie in Vlaanderen.

Ik **vereenvoudig de procedure voor de opmaak van ruimtelijke beleidsplannen**. Ik bouw hierbij verder op de resultaten uit een evaluatieoefening van eind 2024 met de sector. Het in rekening brengen van de "**beleidsmatig gewenste ontwikkeling**" bij de vergunningsbeoordeling zorgt vandaag ook voor veel toepassingsdiscussies. Ik bekijk waar kan bijgestuurd worden.

Wat de Vlaamse visie betreft, **reactiveer ik de procedure voor de opmaak van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen**. Met het BRV streef ik naar een samenhangend strategisch plan over de fysieke leefomgeving, waarbij het BRV met een visie op de ruimtelijke ontwikkeling, als kader dient voor sectorale plannen, lokale ruimtelijke beleidsplannen, maar ook voor verdere gebiedsgerichte programma's en verordenende instrumenten. Als eerste stap naar een goedgekeurd BRV leg ik in 2025 **een conceptnota** neer. Ik integreer daarbij de **kennisgevingsnota** in het kader van de opmaak van het strategisch MER.

Om te komen tot een gedragen BRV, worden andere beleidsdomeinen, maatschappelijke actoren en sectoren betrokken. In de geest van het Regeerakkoord zal de **publieke raadpleging over de conceptnota maximaal digitaal** verlopen.

Om de complementariteit te garanderen tussen de verschillende bestaande en in opmaak zijnde thematische beleidsplannen die allemaal afgebakende aspecten van de fysieke leefomgeving, zoals ruimte, milieu, energie, natuur, water... behandelen, organiseer ik een ambtelijk **overlegplatform** in functie van coherentie, beleidseffectiviteit en het vinden van koppelkansen of win-wins over de verschillende beleidsdomeinen heen. Of het nu gaat om een gezonde leefomgeving, natuurherstel, de noodzaak aan voldoende betaalbare kwalitatieve woningen, een vlotte mobiliteit, het economisch functioneren of de klimaatuitdagingen, veel oplossingen liggen in de juiste ruimtelijke keuzes en de afweging van conflicterende doelstellingen ten opzichte van elkaar.

Daarnaast zet ik een beweging in gang om een einde te maken aan het ondoorzichtig kluwen dat het **omgevingsrecht** voor veel gebruikers is geworden. De beweging beoogt structurele veranderingen in het omgevingsrecht gericht op meer coherentie, rechtszekerheid en minder regeldruk en administratieve lasten. Tegelijk moet de beweging bijdragen aan een beter werkbaar kader voor de realisatie van (internationaal afgesproken) omgevingsdoelen. In nauwe samenspraak met de stakeholders en gebruikers van het omgevingsrecht ontwikkel ik een visienota met een breed gedragen routekaart om werk te maken van structurele vereenvoudiging binnen het omgevingsrecht, ook het werk van de experts commissie kan hierin tot inspiratie leiden.

Wat het uitvoeringsgericht instrumentarium betreft, ga ik verder aan de slag met de **instrumentengids**, vanuit een evaluatie van het oorspronkelijk concept van de gids bij het Instrumentendecreet. Door een slimme combinatie van tools en ondersteuningsformules (bv gids, expertenpools, ...) faciliteer ik zo kennisopbouw en -ontsluiting over realisatiegerichte omgevingsinstrumenten.

OD 3.2 Verordenende instrumenten en procedures verbeteren

Ik start een onderzoek en evalueer het instrument RUP op bredere inzetbaarheid vanuit een omgevingsbenadering en houd gebruikspraktijken en interpretaties (ook vanuit de rechtspraak) kritisch tegen het licht. Het onderzoek richt zich naar een omgevingsbenadering en betere integratie van de tijdsfactor. Ook de robuustheid en detailleringsgraad van voorschriften of bestemmingen in RUP's komen hierbij aan bod. Hierbij betrek ik ook verschillende stakeholders zowel binnen als buiten de Vlaamse overheid.

Ik maak in 2025 een evaluatie van de wijze waarop openruimtebestemmingen toegewezen worden aan categorieën van gebiedsaanduidingen cf. de VCRO in functie van een betere afstemming met de aan de bestemmingen gekoppelde sectorale regelgeving, schaderegelingen en de bepalingen van het RSV en doe indien nodig voorstellen voor aanpassing van de betreffende regelgeving.

Ik optimaliseer de gewestelijke toegankelijkheidsverordening om nieuwe, publiek toegankelijke gebouwen toegankelijker te maken. Ik zorg ervoor de goedkeuringsprocedure van de gewestelijke verordening op te starten.

Het onderzoek naar het optimaliseren en vernieuwen van het instrument van verkavelingen is lopend en wordt afgerond in de zomer 2025. Vervolgens ga ik aan de slag met de resultaten van het onderzoek, de aanbevelingen en regelgevingsvoorstellen in verband met dit instrument.

Om de open ruimte tegen vormen van **ongewenst zonevreemd gebruik** te beschermen, leg ik in 2025 als eerste noodzakelijke stap, een voorstel tot wijziging van het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering inzake zonevreemde functiewijzigingen voor (zie ook ISE Thema-overschrijdend instrumentarium OD 3.2).

Ik onderzoek optimalisaties en administratieve vereenvoudigingen in de procedures rond de erkenningen leefmilieu. Met name onderzoek ik mogelijke alternatieven voor de erkenning als milieudeskundige in de discipline houders voor gassen of gevaarlijke stoffen. Ik herbekijk de verplichtingen inzake bedrijfsinterne milieuzorg inclusief de milieucoördinator, rekening houdende met de bepalingen van de RIE inzake milieubeheersystemen.

Ik voldoe aan de verplichtingen richting Europa en bekijk in kader van de implementatie van de derde herziening van de Europese Richtlijn voor hernieuwbare energie, de Critical Raw Material Act en de Net Zero Industrie-Act, welke aanpassingen richting de vergunningverlening nodig zijn.

Met deze drie wetgevende initiatieven worden voor respectievelijk hernieuwbare energie-installaties (REDIII), kritieke grondstoffen (CRMA), en technologie noodzakelijk voor de decarbonisatie (NZIA) versnelde en gestroomlijnde vergunningsprocedures voorzien. Europa heeft daarbij stevast dezelfde opbouw en bouwstenen gehanteerd:

- Beperkte vergunningstermijnen voor de projecten die binnen de toepassingsfeer vallen;

- Aanduiding van een centraal contactpunt dat verantwoordelijk is voor het faciliteren en coördineren van de vergunningsprocedure ;
- Mogelijkheid tot het aanduiden van gebieden die bijzonder geschikt zijn voor de uitrol van de beschreven projecten;
-

Ik zal in 2025 een ontwerpdecreet voorleggen aan de Vlaamse Regering om de omzetting van deze Europese initiatieven in de Vlaamse regelgeving te realiseren. Ik zet daarnaast in op een actief overleg met GOBAREG, dat ondersteuning wil bieden om doelregelgeving binnen omgeving te verkennen. Ik zorg voor het uitwerken van drie uitvoeringsbesluiten in lijn met de wijzigingen aangebracht door het in juli 2024 goedgekeurde Verzameldecreet Omgeving namelijk het vrijstellingenbesluit, het besluit van meldingsplichtige handelingen en het besluit met een limitatieve lijst van gemeentelijke vergunningsplichten. Ik werk naar een eerste goedkeuring van deze drie uitvoeringsbesluiten.

OD 3.3 Rechtszekere, robuuste vergunningen

Ik maak werk van het aanstellen en opstarten van een gemengde commissie met experts, de overheid, academische wereld en juridische sector (Raad voor Vergunningsbetwistingen en Raad van State) met het oog op een snel advies met betrekking tot concrete maatregelen voor de opmaak van een actieprogramma ivm rechtzekere en robuuste vergunningen. We bereiden ook de consultatie van stakeholders over dit advies voor.

Samen met de minister van Justitie onderzoek ik de mogelijkheden tot verdere vereenvoudiging van de procedures en het inkorten van de gemiddelde doorlooptijd van een standaarddossier voor de Raad voor Vergunningsbetwistingen.

Op het eind van de vorige legislatuur is het decreet modulaire omgevingsvergunningsprocedure en omgevingsbesluit goedgekeurd. Waar nodig voer ik optimalisaties aan het modulaire omgevingsvergunningensysteem en het Omgevingsbesluit door. We bepalen, in overleg met de steden en gemeenten, een datum van inwerkingtreding van het Omgevingsbesluit.

In het nieuwe omgevingsvergunningenbesluit zal rekening gehouden worden met de aanbevelingen vanuit de studie rond de adviesverlening in het kader van omgevingsvergunningen om tot zo gericht mogelijke en kwaliteitsvolle advisering te komen.

Ik zal de regelgeving rond modernisering van de milieueffectrapportage in 2025 afronden in overeenstemming met eerdere beslissingen en leg hierbij de focus op de eenvoud in de regelgeving. Ik werk verder aan het Vlaams Expertisecentrum m.e.r. en de ontwikkeling van het digitaal kennisplatform m.e.r.

Daarnaast verken ik de mogelijkheden voor een werkbaar plan van aanpak voor de voortoets en passende beoordeling in kader van plan-MERs en plan-m.e.r.-screenings voor strategische plannen en regelgeving. Een efficiënte aanpak van voortoets en passende beoordeling zijn cruciaal om te komen tot robuuste plan-milieueffectrapportages en plan-procedures waaronder regelgevingsprocessen.

Ten slotte onderzoek ik hoe om te gaan met het historisch passief bij ruimtelijke ordening in de regelgeving. Het gaat om situaties die al 20 jaar bestaan en waarop de overheid geen vat meer heeft. Ik onderzoek hoe de gedoogtoets kan worden ingebouwd als een module in het modulaire systeem van omgevingsvergunning. Daarmee draag ik bij aan een betere benutting van onze schaarse ruimte en bevorder ik de rechtszekerheid.

OD 3.4 Exploitaties toekomstgericht vergunnen

In 2025 voer ik een **internationale benchmark** uit van instrumenten die, zoals VLAREM II, dienen ter bescherming van mens en milieu tegen risico's en hinder van de exploitatie van hinderlijke inrichtingen. Het doel hiervan is nieuwe inzichten op te doen met het oog op de **ontwikkeling van vernieuwende concepten** die een duurzame ontwikkeling van de fysieke leefomgeving vanuit doelmatigheid ondersteunen.

Met betrekking tot de **actualisatie van VLAREM** geef ik uitvoering aan het bestaande VLAREM-programma. In functie van beleidsontwikkelingen duid ik aan welke **nieuwe BBT-studies en onderzoeksprojecten** prioritair zijn om de milieuvoorwaarden actueel te houden. Daarbij stem ik ook af met de relevante stakeholders binnen en buiten de Vlaamse overheid. Ik maak ook werk van de implementatie van de **Europese BBT-conclusies** voor de sectoren afgasbehandeling in de chemische sector, slachthuizen en smederijen en gieterijen in VLAREM III.

Ik werk de nodige inhoudelijke en digitale concepten uit en start de nodige legistieke trajecten op met het oog op een tijdige implementatie van de herziene **Europese Richtlijn Industriële Emissies** (RIE) en het **Industrial Emissions Portal** (IEPR) in de Vlaamse regelgeving. Zo voorzie ik o.a. in:

- een nieuwe aanpak voor de algemene evaluaties, zodat de vergunningverlenende overheid de bestaande vergunning, indien opportuun, kan actualiseren conform Europese verplichtingen;
- een innoverend klimaat voor het testen en implementeren van technieken in opkomst. Concreet implementeer ik de mogelijkheid om tijdelijk te voorzien in alternatieve vergunningsvoorwaarden voor GPBV-installaties, voor zover de lokale milieukwaliteit dit toelaat;
- een aanpak die verzekert dat de exploitant zijn verantwoordelijkheid opneemt bij aanwezigheid van zorgwekkende stoffen in een vergunningsplichtige ingedeelde inrichting of activiteit door in te zetten op actieve substitutie van zorgwekkende stoffen, het nemen van maatregelen om eventuele emissies te vermijden of beperken en te voorzien in actieve rapportering indien effecten op omgeving of gezondheid worden verwacht.

Ik onderzoek in welke mate deze aanpassingen ook uitgebreid kunnen worden voor andere ingedeelde inrichtingen of activiteiten, steeds met respect voor de bescherming van vertrouwelijke bedrijfsinformatie.

Het **Integraal Milieujaarsverslag (IMJV)** is een gekende tool om relevante informatie te delen met de overheid. Ik maak werk van een update van deze toepassing en verbreed het toepassingsgebied om aan de Europese en Internationale rapporteringsverplichtingen en publicatienoden van de Vlaamse overheid te voldoen. Ik denk hierbij onder andere aan zorgwekkende stoffen en zelfmonitoringsgegevens van de meest hinderlijke inrichtingen. De nieuwe toepassing moet oog hebben om de administratieve last voor rapporteringsverplichtingen zoveel mogelijk te beperken, en de achterliggende datavalidatie en -verwerking door de overheid te optimaliseren zonder in te boeten aan kwaliteit. Ik verzeker de nodige koppeling tussen de vergunning en de rapporteringstoepassing en houd zoveel mogelijk rekening met het only-onceprincipe. Dit zal bovendien de rapportage over en het toezicht op de effectief uitgestoten emissies bevorderen. De nieuwe toepassing moet, rekening houdend met de Europese verplichtingen, in 2026 gebruiksklaar zijn.

Ik bekijk hoe we de snelheid van de administratieve procedure, erkenning en vergunningen van bepaalde technieken binnen het **Wetenschappelijk Comité Luchtemissies**

Veeteelt (WeComV) kunnen versnellen, zonder afbreuk te doen aan voldoende wetenschappelijke zekerheid dat de beoogde milieuprestaties worden behaald.

SD 4 Een haalbaar omgevingsbeleid

OD 4.1 Publieke middelen effectief inzetten

Ik grijp de verplichte beleidsevaluatie van subsidies aan om meteen vanuit een overkoepelende en samenhangende visie op mijn subsidiebeleid duidelijke keuzes te maken. Ik ontwikkel deze visie in samenhang met de aanbevelingen van actoren op het terrein en het voorbereidend traject dat in gang werd gezet. In aansluiting bij wat de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën vooropstelt, leg ik de focus op de bestaande subsidiekaders met de vraag in welke mate de keuze van het instrument subsidie wel nog de juiste is. De subsidiering voor de sanering van leegstaande en/of verwaarloosde bedrijfsgebouwen wordt in dit kader stopgezet voor aanvragen vanaf januari 2025.

Ik richt het financieel omgevingsinstrumentarium op het afbouwen van het bijkomend ruimtebeslag. Ik ga na waar beschikbare middelen ter ondersteuning van de bouwshift nog beter kunnen worden gebundeld, hetzij via inkanteling in het BRV-fonds hetzij op een andere manier.

Ik zet ook de nodige stappen voor de algehele digitalisering van subsidieprocedures, zodat het indienen en behandelen van aanvragen efficiënter verlopen.

OD 4.2 Een doelgerichte deelname aan het internationale en Europese beleid

Omgevingsbeleid stopt niet aan de grenzen. De gevolgen van de drievoudige planetaire crisis laten zich ook voelen in Vlaanderen: vervuiling, klimaatverandering en verlies aan biodiversiteit. Ik zet daarom in op een doelgerichte participatie en inbreng in de bovengewestelijke fora zodat Vlaanderen actief vorm geeft aan het nationaal, Europees en multilateraal beleid om de omgevingskwaliteit hier en wereldwijd te verbeteren. Vlaanderen houdt daarbij rekening met haar belangen, haar eigenheid en het subsidiariteitsprincipe, in functie van een level playing field.

Het Vlaamse omgevingsbeleid wordt in sterke mate beïnvloed door de dynamiek op EU-niveau. Ik volg de vele beleidsvoorstellen (o.a. in het kader van de **EU Green Deal**) en de implementatie ervan van nabij op. Ik volg de voorbereiding van de nieuwe beleidsvoorstellen (oa. "new Clean Industrial Deal") voor de klimaat- en andere doelstellingen uit de green deal, met bijzondere aandacht op. De haalbaarheid en impact ervan evalueer ik grondig in overleg met de betrokken stakeholders

De vastlegging van de EU **klimaatdoelstellingen** voor 2040 en de "Industrial Decarbonisation Accelerator Act" zijn richtinggevend voor het klimaatbeleid. Daarnaast is nood aan een planmatige en integrale aanpak van uitdagingen door de toenemende effecten van klimaatverandering zoals de groeiende waterschaarste en de waterkwaliteit. Ik volg daarom de aangekondigde Europese *Water Resilience* strategie van nabij op, die zal gekoppeld worden aan een actualisatie van de bredere strategie rond klimaatadaptatie.

Ik blijf aandringen op een kordaat Europees beleid inzake zorgwekkende stoffen (oa. PFAS en Reach herziening) via het verwachte beleidspakket voor de chemische industrie.

Ook via andere EU ontwerpwetgeving kunnen we schadelijke **milieuverontreiniging** verder reduceren en op een efficiënte, geharmoniseerde wijze aanpakken op EU-niveau.

De aangekondigde nieuwe wetgeving over **Circulaire Economie** is een goede kans om een markt te realiseren voor secundaire grondstoffen onder meer om het aanbod aan kritieke grondstoffen te verzekeren.

Ik blijf de nodige uitvoering opvolgen van de EU strategieën 2030 voor **Bossen en Biodiversiteit**.

Ik blijf, samen met mijn collega-minister bevoegd voor mobiliteit en openbare werken, aandacht besteden aan de opportuniteiten voor de integratie van omgevingsdoelstellingen bij nieuwe initiatieven rond het **verduurzamen van het transport**. Watergebonden terreinen en logistieke knooppunten met voldoende ontwikkelingsruimte zijn hiervoor cruciaal. Ook blijft de integratie van omgevingsdoelstellingen in de landbouw en de voedselproductie- en consumptie, een belangrijk aandachtspunt oa. bij de uitwerking van de EU-visie voor landbouw en voeding en het nieuw GLB.

Ik zie erop toe dat de voorbereidingen van het **meerjarige EU-financieringskader en het handelsbeleid** voldoende coherent zijn met de internationale en Europese doelstellingen rond groene transitie. Ik volg aandachtig de evaluatie van het principe “de vervuiler betaalt” en onderzoek nieuwe mogelijkheden voor aansprakelijkheden van schade door milieuverontreiniging. Als onderdeel van het achtste EU milieuoactieprogramma organiseer ik de screening **van milieuschadelijke subsidies**, die kan zorgen voor een optimalisatie van de inzet van de Vlaamse overheidsmiddelen.

Ik streef ernaar dat we de impact van Europees beleid op de Vlaamse context beter en vroeg in de ontwikkelingsfase inschatten, zowel op vlak van haalbaarheid als socio-economische impact. Een betere uitvoerbaarheid binnen de specifieke Vlaamse context is namelijk noodzakelijk om het Europees beleid sneller om te zetten in Vlaams beleid.

Ik zorg voor kennisuitwisseling en samenwerking met andere Europese lidstaten die met dezelfde uitdagingen worden geconfronteerd oa. via het Environmental Compliance Assurance en het Europees IMPEL-netwerk en het internationaal INECE-netwerk.

Ik zorg voor de passende opvolging van de bevindingen in de lopende **Environmental Implementation Review (EIR)** en werk verder mee aan de realisatie van het achtste **milieuoactieprogramma van de EU**. Ik maak erover dat op EU-niveau de vraag naar vereenvoudiging van procedures en verlaging van administratieve lasten niet ten koste gaat van de vastgelegde beleidsdoelstellingen en ik pleit voor ontwikkeling van systemen waar vooruitgang van de beleidsdoelstellingen is gegarandeerd en tevens ten allen tijde de vergunningverlening voldoende rechtszekerheid biedt, bijvoorbeeld door een programmatorische aanpak. Ik zie toe op een optimale stroomlijning van Vlaamse vergunningen door diverse EU-wetgevingen zoals RePowerEU, Critical Raw Materials act en Net Zero Industry act.

Ook op multilateraal gebied heb ik oog voor het grensoverschrijdend en mondiale karakter van vele omgevingsdossiers, zoals klimaat, biodiversiteit, afval, chemische stoffen, water, bossen en luchtvervuiling. Ik focus daarbij op de juridisch bindende instrumenten en processen met verplichtingen en doelstellingen aangezien deze processen impact hebben op het Vlaams uitvoerend beleid en belangrijk zijn voor het streven naar een gelijk speelveld, rekening houdend met de Vlaamse standaarden, doelen of normen en de concurrentiepositie van de Vlaamse bedrijven. Multilaterale samenwerking laat immers ook toe om Vlaamse expertise en technologie te internationaliseren en biedt opportuniteiten voor Vlaamse actoren.

De VN duurzame ontwikkelingsdoelstellingen vormen een belangrijk algemeen kader voor het multilaterale omgevingsbeleid, waarvoor ik de nodige insteek zal voorzien. Ik zal mij scharen achter de ontwikkeling van een nieuw, ambitieus internationaal verdrag over

plasticvervuiling en het op koers houden van de naleving van het Kunming-Montreal **Global Biodiversity Framework**.

Ik zie toe op het bepalen van Vlaamse prioriteiten voor multilaterale processen, rekening houdend met onze sterktes en kenmerken. Ik waak over het vertalen van deze prioriteiten in Belgische aandachtspunten en op het respecteren van deze standpunten tijdens de multilaterale onderhandelingssessies. Hierbij hecht ik belang aan de ruime stakeholdersgemeenschap en terugkoppeling.

In uitvoering van Agenda 2030 inzake duurzame ontwikkeling en in het kader van internationale klimaat- en biodiversiteitsfinanciering ondersteun ik verder het samenbrengen en inzetten van Vlaamse expertise van overheid, ondernemingen en organisaties in **internationale projectwerking**. Daarbij vormen capaciteitsversterking, stimuleren van partnerschappen en overdracht van expertise en gepaste technologie in sectoren als water, klimaat, natuur en biodiversiteit, de rode draden.

SD 5 Een onderbouwde en gedragen aanpak van de omgevingsuitdagingen

OD 5.1 Beleidsonderbouwing door onderzoek, monitoring, rapportering en evaluatie

In 2025 stel ik beleidsvoorbereidende kennis en expertise ter beschikking in het beleidsproces. Ik financier hiervoor beleidsrelevant **wetenschappelijk onderzoek** (zie bijlage), kwaliteitsvolle en betrouwbare data en indicatoren en **monitoring en rapportering**. Zo neemt mijn administratie haar verantwoordelijkheid in de uitbouw van het netwerk Statistiek Vlaanderen. In 2025 geef ik uitvoering aan het vijfjarig **werkprogramma voor omgevingsrapportage**. Ik zorg in 2025 bovendien voor **beleidsevaluatie** (zie bijlage). Ik onderzoek in 2025 de mogelijke oprichting van een kennishub Landgebruik. Ik voorzie in 2025 in deelname aan **onderzoeks- en kennisdeling binnen interregionale, Europese en internationale projecten**. Ook wil ik in dat kader nog beter **EU-middelen** benutten, wat een meerwaarde voor Vlaanderen creëert.

OD 5.2 Onze omgeving als gedeelde verantwoordelijkheid

De (Vlaamse) overheid kan de omgevingsuitdagingen niet alleen oplossen. **We moeten samenwerken**: overheden, middenveld, organisaties, bedrijven, sectoren en burgers. We activeren en ondersteunen sterke partnerschappen via kennis- en informatiedeling en tools.

We stimuleren de competenties en de actieve betrokkenheid van de burger via de educatieve sector: formeel onderwijs, centra voor natuur- en milieueducatie, levenslang leren. We leggen in afstemming met de collega bevoegd voor Onderwijs, een nieuw **'MOS-programma: duurzame scholen, straffe scholen'** voor aan de Vlaamse Regering.

Om iedereen mee te krijgen zijn een **motiverend narratief en een evidence-based beleid** essentieel. We ontwikkelen een strategie om het omgevingsbeleid te versterken met het burgerperspectief. Daarbij doen we beroep op wetenschappelijke inzichten en interdisciplinair leren in de praktijk. We stimuleren kwaliteitsvolle burgerparticipatie en lokale besturen.

De complexe omgevingsuitdagingen vergen het **engagement van verschillende actoren**. Om dit engagement flexibel te kunnen aansnijden in functie van de beleidsprioriteiten, bekijken we de meerwaarde van een besluit van de Vlaamse Regering voor de subsidiëring van omgevingsprojecten via een projectoproep. Op die manier kunnen omgevingsmiddelen optimaler ingezet worden.

Green Deals zijn een goed instrument om de omgevingsuitdagingen met verschillende partners aan te pakken. We introduceren een structureel opvolgsysteem van de impact van de verschillende Green Deals te evalueren.

SD 6 Omgevingsregelgeving doen naleven

OD 6.1 Versterkte bestuurlijke omgevingshandhaving

Ik werk het regelgevingstraject van het Omgevingshandhavingsbesluit verder af en voorzie dat de handhavers in dienst de nodige opleiding krijgen over het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving, de wijzigingen aan het DABM en de VCRO, en het Omgevingshandhavingsbesluit die vanaf 1 april 2026 van toepassing zullen zijn. Ik formaliseer, in samenwerking met de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, de afstemming met de bevoegde parketten over bestuurlijke en gerechtelijke handhaving in een samenwerkingsprotocol. Ik stem ook met de federale overheid de opmaak van de Kadernota Integrale Veiligheid af, die op Vlaams niveau gecoördineerd wordt door de minister van Justitie en Handhaving.

Ik tref de nodige voorbereidingen om via de nieuwe bevoegdheden op vlak van bestuurlijke vervolging de bestuurlijke handhaving proportioneel te versterken en om de implementatie van het KVK daadkrachtig door te laten werken op het terrein. Ik bouw een concrete werking uit voor de aanstelling van toezichthouders en het bijhouden van actuele informatie hieromtrent in een contactendatabank, voor de opleiding van gewestelijke en lokale toezichthouders en voor de erkenning voor instellingen voor het geven van opleiding. Ik maak afspraken over onder andere het toewijzen van bevoegdheidspakketten, de inzet op gewestelijke handhavingsprioriteiten en de inzet van gemengde inspectieteams bij gemeenschappelijke doelgroepen. Naast de wijzigingen in de operationele processen, zullen ook de nodige aanpassingen aan de interne dossieropvolgingssystemen worden voorbereid.

OD 6.2 Realisatiegerichte en impactvolle omgevingshandhaving

Ik voer het meerjarenprogramma Omgevingshandhaving verder uit. Ik laat de prioriteiten en doelstellingen van het meerjarenprogramma risicogebaseerd doorwerken in de operationele omgevingshandhavingsplannen, monitor de voortgang en boek concrete resultaten op het terrein.

Ik stem ook het handhavingsbeleid verder af op de ruimtelijk kwetsbare openruimtegebieden en de gebiedsgerichte prioriteiten. Daarbij heb ik steeds oog voor kordate handhaving, in nauwe samenwerking met lokale overheden.

Ik versterk de bestuurskracht van lokale handhavers en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden inzake omgevingshandhaving via vorming, kennisdeling en via inhoudelijke ondersteuning op het terrein en bij complexe dossiers. Voortbouwend op de aanbevelingen van het meerjaren-omgevingshandhavingsprogramma bied ik lokale besturen een beleidsmatige handreiking aan als leidraad om aan de slag te gaan met omgevingshandhaving, van beleid tot uitvoering.

Ik zorg voor de nodige initiatieven om de gegevensuitwisseling tussen actoren buiten het VHP te kunnen blijven verzekeren. Met oog op de nodige toegang tot politiebancen voor de gewestelijke handhavingsactoren onderzoek ik, in samenwerking met de minister, bevoegd voor Justitie en Handhaving, of dit best gebeurt onder het toepassingsgebied Richtlijn Politie & Justitie dan wel via het inschrijven van de handhavingsactoren op de ministeriële lijst Wet Politieambt mits het sluiten van de nodige protocolakkoorden in beide gevallen.

Met het oog op een geïntegreerde handhaving en een sterke samenwerking tussen de gewestelijke (handhavings)actoren binnen het Beleidsdomein Omgeving, voer ik een plichtanalyse uit die beleidsvoorstellen moet aanreiken voor de aanpak van hiaten en overlap in de bevoegdheden van inspectiediensten.

Ik zet, eveneens in samenwerking met de minister, bevoegd voor Justitie en Handhaving, de nodige stappen voor een tijdige omzetting van de richtlijn Milieustrafrecht.

Ik rapporteer in 2025 kwantitatief over de omgevingshandhavingsuitvoering in het voorgaande jaar op basis van data aangeleverd door de verschillende omgevingshandhavingsactoren. De kwantitatieve én kwalitatieve indicatoren voor een uitvoerige evaluatie van het meerjarenprogramma worden in 2025 verder uitgewerkt, naast het toetsen van de mogelijkheden om deze monitoring te automatiseren.

OD 6.3 Digitalisering en innovatieve technologieën

Ik realiseer een automatische koppeling tussen het Vlaams Handhavingsplatform en het bestuurlijk beboetingssysteem met het oog op een vereenvoudigde datatoegang voor de burger en een efficiënte data-uitwisseling tussen de handhavingsactoren. Voor die processen die nog niet geautomatiseerd kunnen verlopen, laat ik het Vlaams Handhavingsplatform voorlopig verder handmatig voeden. Samen met het Agentschap Justitie en Handhaving werk ik aan een kader inzake databeheer en bijbehorende verantwoordelijkheden.

In het licht van de technologische ontwikkelingen en de toenemende noden aan efficiëntie en betrouwbaarheid, is het essentieel dat databeheer en bestaande interne opvolgingssystemen worden gemoderniseerd. Via digitale transformatie wil ik in de komende jaren de data-gedreven prestaties, datakwaliteit, monitoring en gegevensuitwisseling verbeteren en ons in staat stellen om beter in te spelen op de toekomst.

Ik bewerkstellig de nodige regelgevende initiatieven om innovatieve technieken en technologieën juridisch te verankeren zodat deze op het terrein proportioneel en legitiem kunnen worden ingezet daar waar ze de handhaving kosten-effectiever en gericht kunnen maken. Waar nodig, doe ik dat in samenwerking met de minister bevoegd voor Justitie. Daartoe zal ik de nodige studieopdrachten betreffende ijking en homologatie, stateflight en bodycam uitbesteden teneinde de conclusies van de uitgevoerde studieopdrachten in 2024 te vertalen in een werkbaar voorstel tot regelgeving. Ik voorzie tevens de nodige governance en samenwerkingsafspraken.

2.2 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

De beleidskredieten onder dit ISE Thema-overschrijdend instrumentarium Omgeving hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de beleidsuitgaven van het departement Omgeving gericht op de uitbouw van een doeltreffend omgevingsbeleid en -instrumentarium ;
- internationale beleidsuitgaven en internationale verdragen en samenwerkingsakkoorden (departement Omgeving);
- het ondersteunen van partners met het oog op het vergroenen/verduurzamen van onze maatschappij en economie en het verhogen van het maatschappelijk draagvlak (departement Omgeving);
- de financiering van de referentietaken bij VITO en ILVO.
- de werking van het Vlarelfonds, het Fonds voor EU-financiering en het Omgevingsfonds.

- de beleidsenveloppes die ter verdere herverdeling aan het beleidsdomein Omgeving toegekend worden voor de Blue Deal.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven werden in de begrotingsopmaak 2025.

THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM OMGEVING, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2024	evolutie	BO 2025	BA 2024	evolutie	BO 2025
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	24.517	1.160	25.677	25.534	1.189	26.723
Toelagen (interne stromen (IS))	424.561	-37.704	386.857	428.069	-36.288	391.781
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	449.078	-36.544	412.534	453.603	-35.099	418.504

Inhoudelijke toelichting evolutie:

In totaal wordt er in 2025 voor deze ISE een budget voorzien van 62,5 miljoen euro, waarvan 30,2 miljoen euro op de uitgavenbegroting (exclusief de toelage aan het MINAfonds), en aanvullend 32,3 miljoen euro binnen de DAB MINAfonds. De totale toelage aan het MINAfonds (382 miljoen euro) staat in bovenstaande tabel mee verrekend onder deze ISE, maar financiert uitgaven van meerdere ISE binnen de DAB, waaronder dus 32,3 miljoen euro voor het thema-overschrijdend instrumentarium. Aanvullend aan deze beleidsbudgetten worden ook in belangrijke mate apparaatsbudgetten (zie Hoofdstuk Apparaatskredieten) ingezet ter invulling van de SD's en OD's binnen deze ISE.

Het budget 2025 voor deze ISE vermindert in totaal met 85,5 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2024 (148 miljoen euro). In hoofdzaak is dit het gevolg van het wegvallen van

de éénmalig ingeschreven budgetten voor de Blue Deal (en Vlaams Klimaatadaptatieplan) ten belope van 100 miljoen euro. In het Regeerakkoord werd een nieuwe meerjarige investeringsenveloppe voorzien voor de Blue Deal. Dit brengt met zich mee dat er al 14 miljoen euro aan nieuw budget wordt ingeschreven voor de Blue Deal. Dit budget wordt ingezet in het kader van SD1 "Vlaanderen weerbaar maken tegen klimaatverandering".

Voor de meer gedetailleerde bespreking van deze budgetten wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in de BBT.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

2.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

QB0-9QCGAOA-OW - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Er worden in 2025 kleine verkoopopbrengsten verwacht op dit artikel. Deze zijn te linken aan de beleidsprocessen van het Departement Omgeving. Daarnaast worden de ontvangsten van EU-cofinanciering ook via dit ontvangstenartikel ingeschreven.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	744	0	0
Bijstellingen BO 2025	-47	0	0
BO 2025	697	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er worden cf. vorige jaren in 2025 diverse kleine opbrengsten verwacht op dit artikel. Deze zijn te linken aan de beleidsprocessen van het departement Omgeving (100 keuro). In het kader van projecten met EU-cofinanciering (597 keuro) wordt een eenmalige ontvangst van BA2024 teruggedraaid (-294 keuro) en een nieuwe ontvangst ingeschreven (+247 keuro).

QB0-9QCGTOD-OW - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID: FONDS EU-COFINANCIERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel maakt deel uit van het Fonds voor de uitvoering van EU-projecten. Concreet zal dit artikel gebruikt worden ter correcte ESR-matige boeking van EU-cofinancieringsmiddelen voor de uitvoering van impulsprojecten binnen het Departement Omgeving. In combinatie met artikel QB0-1QCG4OD-WT wordt de ESR-neutraliteit verzekerd van deze projectuitgaven.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	0	0	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	0	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

QB0-9QCGTOE-OW - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM: VLARELFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het Vlarelfonds, worden inkomsten geboekt van retributies voor erkenningsaanvragen en toezicht op erkenningen leefmilieu. Dit artikel is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG4OE-WT.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	0	1.000	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	0	1.000	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

**QB0-9QCGTOF-OW - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM:
OMGEVINGSFONDS**

Korte inhoud begrotingsartikel:

Bij het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning werd het Omgevingsfonds opgericht. Het Omgevingsfonds startte op 23/02/2017 in het kader van de inwerkingtreding van het uitvoeringsbesluit bij het Omgevingsdecreet. Dit fonds wordt in hoofdzaak gespijsd door de retributies voor dossierkosten bij de aanvraag van omgevingsvergunningen en de GGO-dossiertaksen. Dit artikel is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG4OF-WT.

Kredietevolutive:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	0	470	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	0	470	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

Uitgaven

QB0-1QCG20A-LO - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden de personeelskosten begroot van personeelsleden werkzaam binnen het Departement Omgeving aan specifieke projecten en taken.

Kredietevolutive:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	1.970	1.970
<i>Index</i>	39	39
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	2.009	2.009

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QB0-1QCG20A-WT - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel financiert het Departement Omgeving een groot aantal beleidsondersteunende en -uitvoerende uitgaven, eenvoudige en doeltreffende instrumenten binnen het omgevingsbeleid, en het doen doorwerken van het omgevingsbeleid in andere beleidsvelden en sectoren (bv. advies en kennisdeling over Maatschappelijk Verantwoorde Overheidsopdrachten. De belangrijkste uitgavenposten zijn de reguliere uitgaven voor IT, het omgevingsvergunningenloket en het Omgevingsinformatiesysteem (samen 5 miljoen euro) en de uitgaven in het kader van de handhaving (3 miljoen euro).

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	9.503	10.537
<i>Index</i>	86	86
<i>Compensaties</i>	732	732
<i>Andere bijstellingen</i>	-19	10
BO 2025	10.302	11.365

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QB0-1QCG2EA-WT	144	144	Bundeling IT budgetten binnen het departement Omgeving (dOMG)
Naar QE0-1QEB2KB-WT	-67	-67	Terugdraai eenmalige compensatie in 2024 vanuit VEKA voor het IMJV (dOMG)
Van QBX-3QCG20A-WT	845	845	Compensatie voor PFAS-staalnames bij Handhaving (dOMG)
Van QE0-1QEB2KB-WT	60	60	Eenmalig compensatie vanuit VEKA voor AIRCO (dOMG)
Naar QB0-1QAX2ZZ-LO	-300	-300	Terugdraai 2-jaar durende compensatie voor werking in het kader van het EU-Voorzitterschap

Van QB0-1QCG2OU-IS	50	50	Inperking referentietask VITO voor emissie-gerelateerde inspecties (Handhaving dOMG)
TOTAAL	732	732	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Terugdraai eenmaligheden BA 2024 voor EU-projecten	-41	-24	
Aanpassing voor EU-projecten 2025	22	34	
TOTAAL	-19	10	

QB0-1QCG2OB-WT - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving de Vlaamse bijdragen aan internationale (milieu)verdragen en samenwerkingsakkoorden, internationale klimaatfinancieringsverplichtingen en ook specifieke werkingskosten . Zo kan Vlaanderen doelgericht participeren aan het internationale en Europese beleid en draagt Vlaanderen bij tot de afspraken inzake omgevings- en duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's).

Kredietevoluitie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	769	752
<i>Index</i>	7	7
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	776	759

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QB0-1QCG20C-WT - EEN OMGEVINGSBELEID VOOR EN MET BETROKKENHEID VAN BURGER EN MAATSCHAPPIJ, MET HET OOG OP HET VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden de uitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd vnl. voor externe partnerschappen om de betrokkenheid van burger en maatschappij bij het omgevingsbeleid te verhogen.

In het kader van de uitvoering van de Vlaamse Interprofessionele Akkoorden (VIA 3 – VIA 6) is er een budget voorzien op dit artikel. Voor de sector Leefmilieu bestaat dit uit een verhoging van de eindejaarspremie tot een volwaardige dertiende maand en uit een uitbreidingstewerkstelling. Daarnaast gaan de VIA6-middelen voor koopkracht naar een lineaire loonsverhoging van 1,1% voor alle arbeidsovereenkomsten in organisaties die een werkingssubsidie ontvangen. Aanvullend wordt de loonkost voor werknemers uit de leefmilieusector met een gewezen DAC-statuuut ook gefinancierd vanuit dit artikel. In totaal gaat het om een budget van 7.624 keuro VAK. Vanuit dit artikel wordt ook 1.683 keuro voorzien voor de terugbetaling van de loonkosten voor gedetacheerde leerkrachten en docenten binnen Duurzaam Educatiepunt en 712 keuro voor de begeleiders bij de provincies en de Vlaamse Gemeenschapscommissie van het programma 'MOS – duurzame scholen, straffe scholen'. Daarnaast wordt 305 keuro voorzien voor de vzw Milieuboot.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	10.009	10.009
<i>Index</i>	200	200
<i>Compensaties</i>	115	115
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	10.324	10.324

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QB0-1QCG2ND-WT	115	115	Door stijgende anciënniteit en het inzetten op profielen hoger onderwijs dient er extra budget voorzien voor de lonen van de gedetacheerden
TOTAAL	115	115	

QB0-1QCG20S-IS - AGENTSCHAP PLANTENTUIN MEISE

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt het Agentschap Plantentuin Meise een toelage van het departement Omgeving ter financiering van de engagementen inzake internationale klimaatfinanciering.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

Pro memorie.

QB0-1QCG20T-IS - EIGEN VERMOGEN INSTITUUT VOOR LANDBOUW EN VISSERIJONDERZOEK (EV ILVO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek (ILVO) voert referentietaken voor het Beleidsdomein Omgeving. Via dit artikel wordt de toelage toegekend voor financiering hiervan. Het betreft meer specifiek:

1. Technisch-wetenschappelijke ondersteuning inzake luchtemissies bij landbouwactiviteiten; dit betreft ondersteuning van het Wetenschappelijk Comité Luchtemissies Veeteelt (WeComV) en technisch-wetenschappelijke ondersteuning bij de opmaak van wetgeving in verband met emissiearme stalsystemen en emissiereducerende technieken en maatregelen.
2. Technisch-wetenschappelijke ondersteuning inzake duurzame productietechnieken voor de landbouw;
3. Gericht wetenschappelijk onderzoek inzake luchtemissies bij landbouwactiviteiten en duurzame productietechnieken voor de landbouw.

Binnen de referentietaken 2 en 3 levert ILVO informatie aan en wordt wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd ter ondersteuning van beleidsvoorbereiding en -vorming. De uitvoering en de verderzetting van het huidige beleid op het vlak van stikstof en PAS-taken worden ondersteund.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	698	698
<i>Index</i>	13	13
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	711	711

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QB0-1QCG20U-IS - VLAAMSE INSTELLING VOOR TECHNOLOGISCH ONDERZOEK (VITO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt het VITO een aanvullende toelage van het departement Omgeving voor een aantal referentietaken op het vlak van omgevingsbeleid, van de engagementen inzake internationale klimaatfinanciering door de uitvoering van projecten in ontwikkelingslanden en van ondersteunende taken in het kader van specifieke oproepen voor internationale klimaatfinancieringsprojecten.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	3.759	7.267
<i>Index</i>	71	71
<i>Compensaties</i>	12	1.428
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	3.842	8.766

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QBX-3QCG20A-WT	11	11	Het budget voor de VITO-referentietaken 'Data, indicatoren en analyse in relatie tot ruimtegebruik en leefomgeving' wordt vermeerderd met 11 keuro VAK/VEK. Vanaf 2025 worden jaarlijks extra mandagen voorzien voor de berekening van voetafdrukindicatoren.

Naar QB0-1QCG2OA-WT	-50	-50	Het budget voor de VITO-referentietask 'Risiko- en kosten-gebaseerde optimalisering van emissie-gerelateerde inspecties' wordt verminderd met 50 keuro VAK/VEK.
Van QDX-3QCG2FA-WT	51	51	Het budget voor de VITO-referentietask 'Ondersteuning van het instandhoudingsdoelstellingen-proces' wordt vermeerderd met 51 keuro VAK/VEK. Vanaf 2025 worden recurrent extra ondersteunende taken m.b.t. het IHD-proces uitgevoerd.
Van QB0-1QCG2ND-WT	0	1.416	Compensatie na analyse van de vereffeningskalenders.
TOTAAL	12	1.428	

QB0-1QCG20X-IS - DAB FONDS VOOR PREVENTIE EN SANERING INZAKE MILIEU EN NATUUR (DAB MINAFONDS)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de DAB Minafonds een aanvullende toelage ter financiering van haar uitgaven. Dankzij deze toelage wordt het totaal aan VEK-uitgaven binnen de DAB Minafonds gedekt door het totaal aan middelen aan ontvangstenzijde. Deze toelage komt binnen op de DAB MINAFonds via het ontvangstenartikel QBX-2QCGAZZ-OI.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	420.104	420.104
<i>Index</i>	2.950	2.950
<i>Compensaties</i>	-2.330	-2.750
<i>Andere bijstellingen</i>	-38.420	-38.000
BO 2025	382.304	382.304

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar diverse artikels uitgavenbegroting	-2.330	-2.750	Totaal van de compensaties tussen DAB Minafonds en MVG
TOTAAL	-2.330	-2.750	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
VEK-kalender subsidies voor gemeentelijke rioleringen	0	18.097	Bijstelling na analyse van de vereffeningskalender.
Terugdraai eenmalige budgetten Blue Deal en investeringen in klimaatadaptatie	-100.000	-42.997	Deze bijstelling is in uitvoering van het regeerakkoord.
Blue Deal	14.000	4.200	Deze bijstelling is in uitvoering van het regeerakkoord.
Terugdraai afoming relance BA 2024	-3.489	-3.489	De interne stroom naar dFB wordt terug op 0 gezet.
VEK = som van alle goedgekeurde VEK-uitgaven	0	24.881	Bijstelling na analyse van de vereffeningskalenders.
Verhoogde toelage MINAfonds in functie van correcte aanrekening 3M-ontvangsten (100 mio)	34.128	34.685	Extra toelage nodig aangezien de hoge (aanrekenbare) 3M ontvangsten én uitgaven in 2025 sterk terugvallen.
Werkingsstoelage Aquafin	40.044	39.523	De extra operationele kosten bij de NV Aquafin in het kader van het halen van de Kaderrichtlijn Water leiden tot een verhoging van de toelage met 40 miljoen euro uit de algemene middelen.
Verrekening waterinvesteringen	-112.900	-112.900	Deze bijstelling is opgenomen in uitvoering van het regeerakkoord.
Technisch VAK	89.797	0	
TOTAAL	-38.420	-38.000	

QB0-1QCG40D-WT - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID: FONDS EU-COFINANCIERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel maakt deel uit van het Fonds voor de uitvoering van EU-projecten. Concreet zal dit artikel gebruikt worden ter correcte ESR-matige en ESR-neutrale boeking van EU-cofinancieringsuitgaven. Deze uitgaven zijn ESR-neutraal t.o.v. de gerelateerde ESR-ontvangsten op artikel QB0-9QCGTOD-OW.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

QB0-1QCG40E-WT - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM: VLARELFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het VLAREL-Fonds, worden uitgaven aangerekend voor het beleid inzake erkenningen leefmilieu en de bijhorende controles.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	1.360	1.360
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	1.360	1.360

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QB0-1QCG40F-WT - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM: OMGEVINGSFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het Omgevingsfonds worden uitgaven voor beleidskosten die verband houden met de voorbereiding, organisatie en uitvoering van het decreet betreffende de omgevingsvergunning. De inkomsten van 2025 op het Omgevingsfonds (artikel QB0-9QCGTOF-OW) worden ESR-neutraal integraal ingezet voor een flankerend beleid en digitalisering in het beleidsdomein Omgeving. Er zal verder gevolg gegeven worden aan digitaliseringsprocessen en meer specifiek de ondersteuning van het omgevingsloket.

Kredietevolucie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2024	906	906
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	906	906

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

2.2.2 DAB's

DAB MINAFONDSOntvangsten**QBX-2QCGAOA-OW - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM****Korte inhoud begrotingsartikel:**

Op dit artikel komt het dividend binnen dat de NV Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) uitbetaald aan het Vlaams Gewest voor haar 100% aandeelhouderschap in de NV Aquafin (3,8 miljoen euro). Daarnaast zijn er ook nog de ESR-matige boekingen van de 3M-ontvangsten uit 2022 (dading 100 miljoen euro), waarbij de ESR-ontvangsten in jaar x steeds gelijk gesteld dienen te worden aan de ESR-uitgaven met de betrokken middelen in jaar x. Tenslotte zijn er de ontvangsten uit de inning van milieuboetes (3,5 miljoen euro) en een aantal kleine diverse (ad hoc) ontvangsten (350 keuro).

Kredietevolucie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2024	42.540	0	0

Bijstellingen 2025	BO	-26.914	0	0
BO 2025		15.626	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het dividend vanuit de PMV voor de aandelen van Aquafin daalt in 2025 met 200 keuro. Daarnaast is er een eenmalige extra ontvangst van 7.971 keuro voor het correct aanrekenen van 3M-ontvangsten voor 2025 in combinatie met de terugdraai van de eenmalige boeking van 34.685 keuro aan 3M-ontvangsten in 2024.

Uitgaven

QBX-3QCG20A-WT - NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden specifieke beleidsgerelateerde werkingskosten van het Departement Omgeving aangerekend. Concreet gaat het over kosten voorzien voor procedures en gerechtskosten en schadevergoedingen aan derden (800 keuro), studies inzake beleidsvoorbereiding, -evaluatie en -opvolging die een bijdrage leveren aan een effectiever, efficiënter en/of zuiniger milieubeleid en specifieke ad hoc beleidsuitgaven voor het Departement Omgeving (1.051 keuro).

Daarnaast worden in 2025 op dit artikel de beleidsenveloppes voorzien voor de Blue Deal investeringen (19 miljoen euro, waarvan 5 miljoen recurrent budget voorzien voor Blue Deal via de BO2024 en 14 miljoen als nieuwe middelen opgenomen in het regeerakkoord) en de bestrijding van schadelijke (zorgwekkende) stoffen (11.512 keuro). Hierbij is het de bedoeling om in 2025 via herschikking deze budgetten te doen landen bij de (nog te bepalen) entiteiten.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	119.078	79.077
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-673	-673
<i>Andere bijstellingen</i>	-86.042	-38.839
BO 2025	32.363	39.565

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QB0-1QCG20U-IS	-11	-11	Compensatie voor uitbreiding referentietraak 'Data, indicatoren en analyse in

			relatie tot ruimtegebruik en leefomgeving'.
Naar QB0-1QCG2OA-WT	-845	-845	Compensatie voor extra PFAS-staalnames bij Handhaving (departement Omgeving)
Van TB0-1TFA2LX-IS	183	183	Terugdraai eenmalige compensatie in 2024 voor de referentietask "VBBV"
TOTAAL	-673	-673	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Blue Deal: investeringen waterzekerheid - terugdraai eenmalige kredieten 2023	-50.000	0	Deze bijstelling is in uitvoering van het regeerakkoord
Blue Deal : investeringen waterzekerheid - terugdraai eenmalige middelen 2024	-50.000	-25.000	Deze bijstelling is in uitvoering van het regeerakkoord
Blue Deal-investeringen - waterzekerheid	14.000	4.200	Deze bijstelling is in uitvoering van het regeerakkoord
Recuperatie eigen ontvangst uit projectwerking (PIO)	-42	-42	Er wordt in totaal 14 keuro PIO-bijdrage gerecupereerd in 2025, tov. 56 keuro PIO-bijdrage in 2024
Aanpassing VEK voor investeringen klimaatadaptatie en Blue Deal	0	-17.997	Bijstelling na analyse van de vereffeningskalenders.
TOTAAL	-86.042	-38.839	

QBX-3QCG2OB-WT - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving allerlei uitgaven en projecten gerelateerd aan het internationale omgevingsbeleid.

De middelen op dit artikel worden in hoofdzaak ingezet ter subsidiëring van projecten in het buitenland die gerapporteerd worden in het kader van ontwikkelingsrelevantie (OESO-DAC), internationale klimaat- en biodiversiteitsfinanciering (UNFCCC en UNCBD) en duurzame ontwikkeling (SDG's).

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2024	654	722
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-50	-50
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	604	672

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:**(duizend euro)**

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar SA0-1SQB2WY-IS	-50	-50	Terugdraai eenmalige compensatie vanuit Toerisme Vlaanderen.
TOTAAL	-50	-50	

QBX-3QCG20C-WT - EEN OMGEVINGSBELEID VOOR EN MET BETROKKENHEID VAN BURGER EN MAATSCHAPPIJ, MET HET OOG OP HET VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden de uitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd die betrekking hebben op het versterken en verankeren van het omgevingsbewustzijn in de Vlaamse samenleving. Ook het beleidsondersteunend onderzoek, monitoring en evaluatie m.b.t. het thema groene economie worden via dit artikel gefinancierd. Er wordt een budget van voorzien voor de werking van de Centra Duurzaam Educatiepunt en voor natuurtechnische milieubouwprojecten en ontsnipperingsprojecten.

Daarnaast voorziet het artikel in werkingskosten voor Duurzaam Educatiepunt, voor het Vlaams Actieplan Wilde Bestuivers (o.a. programma Week van de Bij), ontsnippering (o.a. monitoring ontsnipperingsmaatregelen, sensibilisatie), capaciteitsopbouw van de bouw-, groen- en landbouwsector m.b.t. omgevingsthema's (o.a. ontwikkelen van ondersteunende tools en opleiding) en voor draagvlakversterking bij doelgroepen rond omgeving (o.a. voor lokale besturen).

Vanuit dit artikel worden ook uitgaven gefinancierd voor de beleidsvoorbereiding, monitoring en evaluatie m.b.t. groene economie (impact EU-wetgeving), Green Deals (begeleiding, ondersteuning en communicatie) en milieuverantwoorde voedingspatronen.

Voor de thema's voeding en groene economie worden stakeholders tegemoet getreden en worden met hen samenwerkingen opgezet, zoals de Green Deals (o.a. de opstart en uitrol van een nieuwe Green Deal Eiwitshift). Voor de uitvoering van het MOS-programma wordt eveneens een budget voorzien.

Vanuit dit artikel wordt eveneens budget voorzien voor enerzijds de subsidiëring van omgevingsverenigingen in het kader van het decreet inzake de erkenning en subsidiëring van omgevingsverenigingen en anderzijds voor de subsidiering van milieu- en natuurverenigingen in het kader van het BVR inzake de erkenning en subsidiering van milieu- en natuurverenigingen. Daarnaast is er nog budget voor ad-hoc-subsidieprojecten en projectoproepen gelinkt aan de beleidsprioriteiten.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	10.970	14.769
<i>Index</i>	2.950	2.950
<i>Compensaties</i>	-326	-326
<i>Andere bijstellingen</i>	0	8.475
BO 2025	13.594	25.868

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QC0-1QCG2FF-WT	-475	-475	Compensatie naar INBO voor het biodiversiteitsportaal
Van QB0-1QCG2NB-WT	149	149	Overheveling van het budget van de nominatieve subsidie aan de Vlaamse Vereniging voor Ruimte en Planning naar het budget voor de nieuwe regeling van de erkenning en subsidiëring van omgevingsverenigingen.
TOTAAL	-326	-326	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling vereffeningskalender	0	-428	Na analyse van de vereffeningskalender

Bijstelling vereffeningskalender	0	8.903	Na analyse van de vereffeningskalender voor de projecten 'Natuur in je school'
TOTAAL	0	8.475	

2.2.3 Overige entiteiten onder gezag

Niet van toepassing.

2.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing.

3. ISE AFVAL EN MATERIALEN

3.1 Strategische en operationele doelstellingen

SD 1 De OVAM neemt het voortouw in het veilig sluiten van materiaalkringlopen zodat het verbruik van primaire grondstoffen daalt

OD 1.1 We dragen bij aan de transitieprioriteit Vlaanderen Circulair

Ik streef naar een volledig circulaire economie om zo beter in onze behoeften aan grondstoffen, voeding en water te kunnen voorzien en ons welzijn te maximaliseren met een kleinere ecologische voetafdruk. Via het intra-Belgische platform voor circulaire economie leggen we samen met de andere gewesten en het federale niveau prioriteiten vast.

We volgen actief de ontwikkelingen rond circulaire economie op Europees niveau op, en steun het voornemen om te werken aan een '**Circular Economy Act**'. We zetten strategisch in op Europese netwerken rond circulaire economie en bilaterale partnerschappen met relevante buurlanden en regio's. Critical Raw Materials Act, de Ecodesign-verordening, de Corporate Sustainability Reporting Directive en de geopolitieke situatie vormen een belangrijke hefboom om de circulaire economie in Vlaanderen en de EU verder vorm te geven. Ik bepleit dat de Europese Commissie het Europese actieplan Circulaire Economie verder uitvoert en aangekondigde gedelegeerde en uitvoeringshandelingen tijdig oplevert zodat implementatie optimaal kan gebeuren.

Het publiek-private partnerschap Vlaanderen Circulair creëert en ondersteunt partnerschappen rond circulaire strategieën (ecodesign, repair, refurbishment,...) en businessmodellen zoals product-dienstcombinaties en de huur- en deeleconomie en dit in diverse sectoren zoals de bouw, chemie, bio-economie, maakindustrie en voeding. We starten in samenspraak met de ministers bevoegd voor Economie en Innovatie, en Sociale economie de evaluatie op van de werking van dit platform met als uitgangspunten de creatie van meerwaarde voor onze ondernemingen, met inbegrip van de sociale economie, en de lokale besturen en de impact op het sluiten van de materialenkringloop.

Door de Vlaamse overheid opgezette initiatieven rond **circulaire aankopen, circulaire businessmodellen en initiatieven rond huren, delen en herstel** worden verder uitgerold.

We werken samen met lokale besturen en circulaire hubs voor de sensibilisering, partnerschapsontwikkeling en kennisdeling op lokaal niveau. Via de sociaal circulaire hubs bouw ik een brug tussen de sociale economie (maatwerkbedrijven en kringloopwinkels) en het circulaire ondernemerschap. We stemmen hiervoor af met de minister bevoegd voor sociale economie.

Samen met de minister bevoegd voor economie en voor het innovatiebeleid, versterken we ook het **onderzoeks- en innovatiebeleid en het ondernemerschap** richting circulaire economie. Dat doen we door de inhoudelijke opvolging van onderzoek, experimentele projecten en living labs. In 2025 zal het steunpunt CE-Center inzetten op de CE-monitor en werkt het mee aan kennisopbouw rond materialenstromen, circulaire businessmodellen, gedragsinzichten en juridische knelpunten.

OD 1.2 Via verschillende preventiestrategieën streven we naar een daling van de totale afvalberg

We maken werk van een integrale **Vlaamse strategie ter preventie van overmatig grondstoffen- en materiaalverbruik** als onderdeel van de transitie naar een circulaire economie. Daarbij is het nodig dat circulaire principes ook in andere beleidsplannen en -

domeinen gerespecteerd worden. Europese regelgeving, zoals de Ecodesign Products Regulation (ESPR) en de Critical Raw Materials Act (CRMA), is daarbij richtinggevend. Deze circulaire principes bepleiten we ook bij nieuwe Europese initiatieven.

In de systemen voor **uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV)** bedden we preventiestrategieën sterker in. Inzake hergebruik is een belangrijke rol weggelegd voor de sociale economie (bijvoorbeeld kringloopcentra voor productreparatie). Het uitvoerende werk kan gestart worden met een uitvoerende ISA voor de stromen AEEA, afvalolie en matrassen. Voor de stroom textiel wordt in 2025 het voorbereidende werk richting een uitvoerend ISA verdergezet, rekening houdend met het herzieningsvoorstel voor de Kaderrichtlijn Afval dat eveneens een UPV voor textiel invoert. We implementeren de Verordening Batterijen en volgen de werkzaamheden voor een nieuwe Verordening Afgedankte Voertuigen op. Naar het voorbeeld van Frankrijk ijveren we voor een Europees verbod op de vernietiging van onverkochte, herbruikbare, herstelbare, recycleerbare en recupereerbare goederen.

In overleg met de andere gewesten zorgen we voor een aanpassing aan het **interregionale samenwerkingsakkoord voor verpakkingsafval** om preventie- en hergebruikdoelstellingen te integreren, in overeenstemming met de Plastic Packaging and Waste Regulation (PPWR). Tot slot bekijken we de resultaten en het vervolg van het initiatief 'Green Deal Anders Verpakt'. We bekijken de link met preventie van voedselverlies, aangezien beide hand in hand kunnen gaan.

In nauwe samenwerking met de betrokken publieke en private trekkers en partners voeren we de acties uit van het **actieplan voedselverlies en biomassa(rest)stromen Circulair 2021-2025**. Om de verwachte ambitieuze Europese doelstellingen voor voedselafval te kunnen realiseren zijn inspanningen nodig bij alle schakels in de voedselketen. We streven daarbij naar samenwerking met de federale overheid en de andere gewesten. Daarin besteden we onder meer aandacht aan de responsabilisering van de voedings- en retailsector voor de reductie en herverdeling van voedseloverschotten.

Vlaanderen moet energiezuinig en toekomstgericht bouwen, met een doordacht gebruik van materialen. Ik stimuleer bij de bouwsector de ommezwaai naar materiaalbewust en veranderingsgericht (ver)bouwen via het **preventieprogramma 'Op weg naar Circulair Bouwen'**. Een belangrijke pijler in dit programma is het streven om tegen 2030 25% van de bouwwerken (nieuwbouw of renovatie) te laten ontwerpen en te (ver)bouwen volgens de principes van circulair bouwen. In uitvoering van de herziene Europese Richtlijn Energieprestatie van gebouwen (EPBD) en in overleg met de Vlaamse minister bevoegd voor Energie en Wonen onderzoeken we hoe we de totale milieu-impact op basis van TOTEM op het energieprestatiecertificaat kunnen vermelden waar dat vereist is, zonder de administratieve lasten te laten stijgen. Er zal gewerkt worden aan een routekaart met streefcijfers voor de milieu-impact na 2030, uitgaande van een progressieve neerwaartse trend en maximumgrenswaarden. Ik onderzoek de ontwikkeling van een gebouwenpaspoort zodat inzichtelijk is welke grondstoffen en materialen in een gebouw verwerkt zijn en hoe deze bij renovatie of sloop hergebruikt kunnen worden. Daarbij worden administratieve lasten beperkt en voorkomen.

Het preventieprogramma is een belangrijke bouwsteen van de **Werkagenda Circulair Bouwen**. In 2025 wordt prioriteit gegeven aan bouwwerkpaspoort en TOTEM, onderzoek naar afbouw van storende stoffen voor recyclage en hergebruik, optimale samenwerking binnen de bouwketen, communicatie en sensibilisering.

Ik ondersteun in 2025 ook de **Werkagenda voor Chemie & Kunststoffen**. Hier ligt de klemtoon op verbinding tussen de afvalsector en kunststofproducenten, living labs voor nieuwe businessmodellen en heldere wetgeving. Ik bewaak hierbij ook de link met de Green Deal Duurzame zorg.

OD 1.3 Door betere selectieve inzameling, recyclage en kwaliteitsborging stimuleren we het gebruik van gerecycleerde grondstoffen

We zetten in op het veiligstellen van onze grondstoffenbevoorrading. De recuperatie van grondstoffen moet op een hoogwaardige en milieuverantwoorde manier gebeuren. In uitvoering van de CRMA draag ik bij aan het opstellen van een nationaal programma, met onder meer als doel om in de Europese Unie tegen 2030 minstens 25% van de nodige **kritieke grondstoffen** te bekomen via recyclage.

Tegen 2030 willen we in Vlaanderen het huishoudelijke restafval met 30% reduceren tot 100 kg per inwoner, en een vergelijkbare reductie van 30% voor het gelijkaardig bedrijfsrestafval realiseren. Daarvoor voeren we het Lokaal Materialenplan (LMP) uit.

Ik zet de nodige stappen om het interregionale samenwerkingsakkoord rond **UPV** af te ronden. Dit biedt het nodige kader voor alle UPV-stromen en voor de uitwerking van nieuwe UPV-regelingen, bijvoorbeeld voor textiel en eventueel luiers en meubels. Ik drijf de inspanningen op voor de **handhaving op de selectieve inzamelplicht** bij bedrijven en de verplichtingen van inzamelaars en verwerkers van bedrijfsrestafval verder in de keten. Er wordt een set van voorwaarden uitgewerkt waaraan het beheer van huishoudelijk (rest)afval moet voldoen om verbrand te mogen worden.

Om de klimaatdoelstellingen uit het VEKP te halen wordt ook ingezet op andere reststromen die nog onvoldoende gerecycleerd worden. Daarom stimuleer ik het selectief slopen en bouw ik stelselmatig de uitzonderingen op **de selectieve inzameling van bouw- en sloopafval** af. Om het gebruik van **recyclaten** te stimuleren, ijver ik Europees voor een kader dat een gelijk speelveld tussen primaire en secundaire grondstoffen creëert. Ik bereid de procedure van grondstofverklaringen en werk eventuele drempels weg.

Ik hervorm de **afvalheffing** tot een transparante set van enkele basistarieven die toenemen in de tijd, en doe dit in overleg met de betrokken sectoren. Bij elke stroom komt een voorspelbaar kantelpunt dat recyclage structureel interessanter maakt dan verbranden of storten. Samen met de federale overheid trachten we de illegale export van afgedankt elektronisch materiaal en afgedankte voertuigen effectiever aan te pakken. We blijven beheersorganismen incentivieren om hun middelen in te zetten ter ondersteuning van lokale recyclagebedrijven en zetten in op de recyclage van medisch afval. Zo houden we waardevolle grondstoffen in Vlaanderen en kunnen we de tewerkstelling in de Vlaamse circulaire economie tegen 2030 fors doen toenemen.

Materiaalstromen worden in kaart gebracht via **datasystemen en digitale informatie-uitwisseling**. Hiermee worden ook de verplichte Europese rapportages gevoed. MATIS (Materialeninformatiesysteem) wordt stapsgewijs uitgebouwd. Na de ontwikkeling van modules voor het opvragen van gegevens bij lokale besturen, IHM's en verwerkers, worden de ingezamelde gegevens in 2025 verder ontsloten voor de betrokkenen en wordt de kwaliteitscontrole van de gegevens geautomatiseerd. Voor digitale identificatieformulieren ligt de focus in 2025 op het uitrollen van de interoperabiliteit en het voorbereiden van de uitwisseling met de overheid.

OD 1.4 We beperken binnen materiaalkringlopen de risico's voor mens en leefmilieu, in het bijzonder voor asbest en andere zorgwekkende stoffen

De mogelijke aanwezigheid van asbest en andere **zorgwekkende stoffen** is een aandachtspunt bij de recyclage van afvalstromen. Ik verfijn de nodige leidraden, normenkaders en handelingskaders voor stromen als bodemverbeterende middelen, bouwstoffen, kunststoffen, rubber en textiel om zekerheid te geven aan de gebruiker en zo recyclage aan te moedigen. We onderzoeken hoe we producenten mee verantwoordelijk kunnen maken voor het beheer van zorgwekkende stoffen. We verkennen de mogelijkheid om met de andere gewesten een gedeelde visie op safe sinks voor recyclageresidu's en niet-recycleerbare stromen zoals asbest te ontwikkelen.

Ik werk toe naar een asbestveilig Vlaanderen tegen 2040 met het **Actieplan Asbestafbouw** en koppel dit aan de renovatiegolf die nodig is voor de klimaatdoelstellingen en woningkwaliteit.

Het **asbestattest** moedigt eigenaars aan om hun gebouwen asbestveilig te maken, ook voor collectieve gebouwen in mede-eigendom. Ik zorg voor een sterk kwaliteitsborgingsysteem bij het asbestattest en moedig eigenaars aan tijdig over een asbestattest te beschikken tegen de mijlpaal 2032. Ik stimuleer waar mogelijk lokale initiatieven en gezamenlijke keuringen met bijvoorbeeld EPC bij verkoop of groepsaankopen bij asbestattesten. Samen met de private sector, zoals verzekeraars en kredietgevers, verkennen we pistes om het asbestattest als instrument te hanteren.

Via **sectorprotocollen en lokale asbestprojecten** ondersteun ik specifieke doelgroepen in de verwijdering van asbest, complementair aan de ondersteuning via Mijn Verbouwpremie en de premie voor asbestverwijdering voor niet-verwarmde niet-residentiële gebouwen in combinatie met de plaatsing van zonnepanelen. Ik besteed bijzondere aandacht aan gebouwen van of voor jeugdverenigingen en scholen. We bekijken in 2025 ook de natuurgebiedensector en samenwerkingen met kredietverstrekkers en verzekeraars. Ik zorg voor een veilige selectieve inzameling en verwerking van asbestafval en asbestverdacht afval, en zet in op innovatieve recyclagetechnieken. Zo recupereren we grondstoffen, reduceren we CO₂-emissies en vrijwaren we stortcapaciteit.

OD 1.5 We initiëren en coördineren de nodige maatregelen om de hoeveelheid zwerfvuil te laten dalen

Om de richtlijn Kunststofproducten voor eenmalig gebruik (SUP – Single Use Plastics) uit te voeren, leg ik aan de Vlaamse regering en het parlement een met de andere gewesten overeengekomen ontwerp van Interregionaal Samenwerkingsakkoord (ISA) voor dat de **UPV voor zwerfvuil** regelt. Lokale besturen worden op die manier vergoed voor de opruimkosten. In ruil voor die middelen zorg ik dat de lokale besturen de in het LMP afgesproken beleidsacties en rapportages rond zwerfvuil uitvoeren. Ik zet de zwerfvuilheffing vanuit het ISA ook in om handhaving op gewestelijk niveau te bestendigen. We treden in overleg met de federale regering over een herziening van de federale verpakkingsheffing.

Via het platform **Mooimakers** zet ik de inspanningen verder om zowel zwerfvuil als sluikstorten terug te dringen. Maatregelen zijn gebaseerd op de zes pijlers: preventie, infrastructuur, omgeving, sensibilisering, participatie en handhaving.

We overleggen verder met de andere gewesten, de IVC en de sector van de drankverpakkingen over een Belgisch systeem voor statiegeld voor PET en blik, binnen de klijtlijnen van de nieuwe verordening, de Packaging and Packaging Waste Regulation, kortweg de PPWR of 'verpakkingsverordening'.

OD 1.6 We zorgen ervoor dat de capaciteit voor eindverwerking (storten en verbranden) in lijn is met het aanbod aan afvalstoffen

Met de uitvoering van het Lokaal Materialenplan zal de hoeveelheid brandbaar afval afnemen, waardoor een gefaseerde afbouw van verbrandingscapaciteit moet volgen. Hiervoor werken we voor de sector een afwegingskader met criteria uit, dat de nodige inzichten verschaft om te beslissen over afbouw of verdere investeringen. Zo begeleidt OVAM de sector eveneens richting meer performante installaties met goede multimodale ontsluiting en valorisatie van energie en afgevangen CO₂.

3.2 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

De beleidskredieten onder het ISE Afval en Materialen hebben betrekking op de middelen onder het beheer van OVAM, zowel op de OVAM-begroting als op de DAB Minafonds. Deze hebben betrekking op de beleidsuitgaven gericht op de uitvoering en uitbouw van een doeltreffend afval- en materialenbeleid en -instrumentarium, ter ondersteuning van de (transitie naar een) circulaire economie.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven werden in de begrotingsopmaak 2025.

AFVAL EN MATERIALEN, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2024	evolutie	BO 2025	BA 2024	evolutie	BO 2025
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	0	0	0	0	0	0
Toelagen (interne stromen (IS))	25.029	2.573	27.602	25.029	2.573	27.602
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	25.029	2.573	27.602	25.029	2.573	27.602

Inhoudelijke toelichting evolutie:

In totaal wordt er in 2025 ter invulling van alle strategische en operationele doelstellingen onder deze ISE een budget voorzien van 33,1 miljoen euro, waarvan 27,6 miljoen euro op de uitgavenbegroting, en aanvullend 5,5 miljoen euro binnen de DAB Minafonds. De totale toelage aan het Minafonds (onder ISE Thema-overschrijdend instrumentarium) financiert uitgaven van meerdere ISE binnen de DAB, waaronder dus 5,5 miljoen euro voor het ISE Bodem en Ondergrond.

Het budget 2025 voor deze ISE vermeerderd in totaal met 2,6 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2024 (30,5 miljoen euro). In hoofdzaak is dit het gevolg van de compensatie van 1,65 miljoen euro VAK en VEK vanuit het budget voor bodemsaneringen die ambtshalve uitgevoerd worden (ISA Bodem en Ondergrond) naar de dotatie van OVAM binnen deze ISE (artikel QB0-1QCG2JV-IS). Deze compensatie is noodzakelijk bij de

financiering van het bestaande personeelskader te versterken, zodat taken voldoende opgenomen worden.

De dotatie aan OVAM omvat circa 27,6 miljoen euro. OVAM oefent haar taken echter uit binnen twee verschillende ISE (Bodem en Ondergrond, en Afval en Materialen). De financiering van de taken die OVAM uitvoert, verloopt binnen de ISE Afval en Materialen via toelage-artikel QB0-1QCG2JV-IS. Het budget van dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen OVAM: ISE J Afval en Materialen.

Voor de meer gedetailleerde bespreking van deze budgetten wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in de BBT.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

3.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Uitgaven

QB0-1QCG2JV-IS - OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ (OVAM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de OVAM een werkingsdotatie en een investeringsdotatie van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van het afval-, bodem- en materialenbeleid.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	25.029	25.029
<i>Index</i>	491	491
<i>Compensaties</i>	2.082	2.082
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	27.602	27.602

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van SG0-1SKC2TG-PR	428	428	Uitvoering sectoraal akkoord 2020-2022

Van QB0-1QCG2JV-IS	4	4	Terugdraai eenmalige rugzak voor 1 VTE bij Ago (overdracht voor werving en selectie vanaf 2024)
Van QBX-3QCG2EV-IS	1.650	1.650	Compensatie vanuit de middelen voor ambtshalve bodemsaneringen voor de financiering van het personeelskader.
TOTAAL	2.082	2.082	

3.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangsten

QBX-2QCGAJA-OW - DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden de inkomsten uit de afvalheffingen bij OVAM begroot. Daarnaast worden op dit artikel ook de ontvangsten Fost Plus begroot. Op grond van het samenwerkingsakkoord betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval 2008 moet Fost Plus daarnaast vanaf 2009 jaarlijks, na indexering, 62 eurocent per inwoner aan het Vlaamse Gewest ter beschikking stellen voor het beleid rond verpakkingsafval. Op basis van een werkprogramma wordt het deelbedrag bepaald dat gestort wordt in het MINA-fonds. Pas wanneer dit bedrag gestort wordt door Fost Plus, kunnen de middelen hiervoor aangewend worden en kunnen de middelen ingezet worden door de OVAM voor investeringssubsidies aan lokale overheden (OD 6).

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	68.154	0	0
Bijstellingen BO 2025	2.346	0	0
BO 2025	70.500	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De geschatte inkomsten uit de milieuheffingen met betrekking tot het voorkomen en het beheer van afvalstoffen worden verhoogd met 2.346 keuro tot 70,5 miljoen euro.

Uitgaven

QBX-3QCG2JA-WT - DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel van de DAB Minafonds financiert OVAM uitgaven voor de uitvoering van het afvalstoffen- en materialenbeleid.

Meer in detail worden volgende uitgaven voorzien.

- Subsidies aan de 31 erkende kringloopcentra worden toegekend op basis van het subsidiebesluit van 20 mei 2005. De subsidie per kringloopcentrum wordt berekend op basis van het aantal kilo hergebruikte goederen (theoretisch hergebruik) en rekening houdend met de grootte en het aantal inwoners dat in het verzorgingsgebied van elk kringloopcentrum ligt. Het vastleggings- en vereffeningskrediet blijft in 2025 ongewijzigd op 808 keuro VAK en VEK (OD 6).
- De Vlaamse overheid verleent via de OVAM subsidies aan lokale besturen voor investeringen en projecten die de doelstellingen van het afval- en materialenbeleid en het asbestafbouwbeleid ondersteunen. Deze middelen dienen voor de subsidies voor investeringen in diftar huis-aan-huis, gewichtsdiftaruitrusting op recyclageparken, afvalbakken en andere recipiënten ter voorkoming van zwerfvuil en camera-installaties en afvalzuigers ter ondersteuning van het zwerfvuil- en sluikstortbeleid. In 2025 wordt 2.677 keuro (inclusief vrijgave van 500 keuro bijdrage Fost+) aan vastleggingskrediet en 8.995 keuro aan vereffeningskrediet voorzien voor subsidies aan lokale besturen (OD 6).
- Voor projecten en subsidies voor circulaire economie wordt in 2025 2.000 keuro aan vastleggingskrediet en 1.682 keuro aan vereffeningskrediet voorzien. Hiermee worden initiatieven van bedrijven en organisaties ondersteund (OD 1).

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	5.485	11.485
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	5.485	11.485

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

3.2.3 Overige entiteiten onder gezag

OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ

De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) werd opgericht als gevolg van het afvalstoffendecreet van de Vlaamse Raad van 2 juli 1981. Bij de hervormingen in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid werd, door het decreet van 7 mei 2004, de OVAM op 1 april 2006 een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid.

De OVAM heeft als missie bij te dragen tot de realisatie van de doelstellingen van het milieubeleid, bedoeld in artikel 1.2.1, § 1, door bij te dragen tot een duurzaam beheer van materiaalkringlopen en tot de realisatie van de doelstellingen van het afvalstoffenbeleid, vermeld in artikel 4 van het Materialendecreet, en door de uitvoering van een bodemsaneringsbeleid, overeenkomstig het Bodemsaneringsdecreet.

De taken van de OVAM met betrekking tot het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen zijn:

- 1° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen voor de bevordering van het zuinige gebruik van grondstoffen, onder meer door zo veel mogelijk de materiaalkringlopen te sluiten;
- 2° het bevorderen van de kwaliteit van producten en productieprocessen met aandacht voor kwalitatieve en kwantitatieve preventie voor wat betreft het gebruik van grondstoffen, het verspreiden van milieugevaarlijke stoffen en het voorkomen van afval;
- 3° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen voor de bevordering van een duurzaam consumptiegedrag, voor wat betreft het gebruik van grondstoffen, het verspreiden van milieugevaarlijke stoffen en het voorkomen van afval;
- 4° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen voor een veilig beheer van milieugevaarlijke stoffen en voor het voorkomen en zo nodig beperken van lekken van milieugevaarlijke stoffen uit stoffenkringlopen;
- 5° ter aanvulling van de vorige taken, de sturing en coördinatie van de inzameling en de veilige verwijdering van afvalstoffen alsmede de ambtshalve verwijdering ervan;
- 6° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om de correcte werking van de afvalstoffenmarkt te garanderen.
- 7° instrumenten ontwikkelen en maatregelen uitwerken om te komen tot een asbestafbouwbeleid, onder meer door proefprojecten op te starten, beleidsstudies uit te voeren, inventarisaties van asbesthoudende materialen uit te voeren en vrijwillig over te gaan tot de verwijdering van asbesthoudende materialen.

De taken van de OVAM met betrekking tot de bodemsanering zijn :

- 1° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om nieuwe bodemverontreiniging te voorkomen;

- 2° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om individuele en collectieve saneringen te stimuleren;
- 3° het saneren van de historische en nieuwe bodemverontreiniging, met inbegrip van de zorg om verlaten terreinen waar mogelijk opnieuw een nuttige functie te geven;
- 4° het ontwikkelen van instrumenten en het uitwerken van maatregelen om de correcte werking van de bodemsaneringsmarkt te garanderen.

OVAM oefent haar activiteiten uit onder ISE J Afval en Materialen en ISE E Bodem en Ondergrond. De financiering van de werking van de OVAM verloopt voornamelijk via het toelageartikel QB0-1QCG2JV-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen OVAM: ISE J Afval en Materialen. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze interne stroom naar OVAM wordt verwezen naar de bespreking van artikel QB0-1QCG2JV-IS.

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE J Afval en Materialen ressorteren. Voor de OVAM-kredieten binnen de ISE Bodem en Ondergrond wordt verwezen naar de bespreking van de betrokken ISE in deze BBT.

ISE AFVAL EN MATERIALEN

ONTVANGSTEN

QJ0-BQCGAJA-OW - VERKOOP VAN GOEDEREN EN DIENSTEN AAN BEDRIJVEN - AFVAL EN MATERIALEN

Bijstelling van de raming ESR 1611: -1.599 keuro

Bijstelling van de inkomsten asbestattesten -1.000 keuro

Vanaf 23 november 2022 moet elke eigenaar van een toegankelijke constructie ouder dan 2001 bij overdracht over een asbestattest beschikken. Naast deze transactiegebonden asbestattesten moeten deze eigenaars 1 uiterlijk tegen 2032 over een asbestattest beschikken. Voor 2025 worden de inkomsten bijgesteld naar een 6.500 keuro .

Deze inkomsten worden aangewend om uitvoering te geven aan de sectorprotocollen die gericht zijn op het ontzorgen van de verschillende doelgroepen, voor de financiering van de werkingskosten met als belangrijkste kostenposten de IT-kosten, communicatie en de werking van het asbestattest (certificatie-systeem) en het personeel verbonden aan de invoering van het asbestattest. Bij de verdeling van de inkomsten van het asbestattest, wordt rekening gehouden met de afspraak om minimaal de helft van de inkomsten toe te wijzen aan sectorprotocollen voor scholen, sociale huisvesting, landbouw, lokale jeugdgebouwen en zorgvoorzieningen (te bekijken t.a.v. de reële inkomsten).

Bijstelling van de raming ontvangsten van terugvorderingen lonen -864 keuro

De OVAM ontvangt middelen van Fost Plus voor een duurzaam evenementenbeleid, een coördinator verpakkingen en een beleid voor netheid in Vlaanderen. Vlaanderen Mooi is een samenwerking tussen de OVAM, het verpakkend bedrijfsleven (Fost Plus) en de lokale besturen (VVSG). Samen pakken deze al enkele jaren het zwerfvuil in Vlaanderen aan.

Vlaanderen Mooi organiseert onder meer de acties en de campagnes van de Mooimakers. Met Bebat werd een overeenkomst getekend voor de financiering van een medewerker-materiaalstroomopvolger.

Om het instrument handhaving meer in te zetten is er beslist om gewestelijke ambtenaren in te zetten in kader van de GAS-wetgeving. Er is voorzien dat deze zwerfvuilhandhavers bij de OVAM zullen tewerkgesteld worden. Ze voeren als GAS-vaststeller ter plaatse controles uit in samenwerking met de gemeenten en lokale politie. Dit project wordt gefinancierd gedurende 3 jaar vanuit Fost Plus. In de begroting voor 2025 zijn middelen ingeschreven voor 20 VTE handhavers .

Er worden middelen beschikbaar gesteld voor de Green Deal Anders Verpakt vanuit de reserves van het budget van Fost Plus via het Werkplan Halve Euro. Dit geld wordt gebruikt deels voor de organisatie van de Green Deal en deels voor de financiering van projecten. De concrete verdeling van de middelen is bepaald door de initiatiefnemers van de Green Deal, namelijk OVAM, Comeos, Fevia, Detic en VIL, en hiervoor is een financieringsovereenkomst opgemaakt. Specifiek voor de OVAM is binnen deze middelen 1 VTE voorzien voor de OVAM voor een periode van 4 jaar (30/6/2025).

Bijstelling terugdraaien extra inkomsten halve euro Fost Plus -245 keuro

Terugdraaien extra inkomsten voorzien vanuit van het budget van het Werkplan Halve Euro met Fost Plus voor de verhoging van de bijdrage aan het IVC voor de financiering van een bijkomende studie rond zwerfvuil uit 2024.

Bijstelling extra inkomsten tabaksector +510 keuro

Bijkomende middelen van de tabaksector +510 keuro voor uitvoering van het operationele plan van Mooimakers voor o.a. sensibiliseringscampagne, campagne lenteschoonmaak en handhavingscampagne.

FINANCIERING - EU - AFVAL EN MATERIALEN

Er werden enkele nieuwe EU-projecten opgestart midden 2024: CCRI CSA en Foodmatics: overdrachten voor personeelsinzet, reiskosten en expertise +84 keuro in 2025:

- CCRI CSA Circular Cities and Regions, initiatief van de Commissie, heeft Horizon calls, en hier een CSA Coordination en Support Action, een ondersteuning die naar het CCRI gegeven wordt (met een netwerk aan partners uit die wereld, getrokken door ICLEI, en met Circle Economy, ClimateKIC,...
- Foodmatics is een kleine call vanwege HADEA, het Commissie-agentschap dat de rapportage van voedselverlies oplegt. Aangezien er nieuwe rapporteringsverplichtingen zijn, willen ze lidstaten steunen die nieuwe systemen opzetten. Wij gaan over naar een nieuwe en betere rapportage vanuit het MATIS systeem.

Actualisatie lopende EU-projecten: -437 keuro waarvan -440 keuro C-MARTLIFE. Het C-MARTLIFE project heeft als doel het Vlaamse afvalbeleid tot uitvoering te brengen, met een bijzondere focus op het uitvoeringsplan kunststoffen. Centraal in het project staat het

verminderen van de hoeveelheid restafval (huishoudelijk en gelijkgesteld bedrijfsafval) en zwerfvuil door een circulair materialengebruik te realiseren.

Voor 2025 wordt 992 keuro subsidies voorzien (-440 keuro t.o.v. BA2024zie uitgaven EU-Afval en materialen).

QJ0-BQCGAJX-OI - OVERDRACHTEN UIT HET MINA-FONDS - FUNCTIONEEL AFVAL

De toelage blijft ongewijzigd op 6.250 keuro.

QJ0-BQCGAZZ-OI - OVERDRACHTEN UIT DE DEPARTEMENTELE BEGROTING - QB0-1QCG2JV-IS

De werkingsdotatie stijgt met 2.573 keuro.

- Toekenning van de automatisch berekende index op de loonkredieten die de jaarlijkse GZI volgen: +461 keuro.
- Toekenning van 50% van de automatisch berekende index op de werkingskredieten die de jaarlijkse GZI volgen: +30 keuro.
- Terugdraaien compensatie van begrotingsartikel SG0-1SAC2ZZ-WT (eenmalige rugzak ikv. overdracht 1 VTE van OVAM naar AGO voor werving en selectie: +4 keuro.
- Compensatie van begrotingsartikel QBX-3QCG2EV-IS (bodemsaneringen) naar werkingsdotatie OVAM QB0-1QCG2JV-IS voor financiering personeelskosten (zie uitgaven lonen) +1.650 keuro.
- Uitvoering Sectoraal akkoord: +428 keuro.

UITGAVEN

QJ0-AQCG2JA-WT - WERKING EN TOELAGEN - AFVAL EN MATERIALEN

EU – AFVAL EN MATERIALEN:

Actualisatie van EU-projecten, luik expertise en onderzoeken: -431 keuro waarvan -440 keuro EU-project C-martlife:

In 2025 worden in eerste instantie nog een aantal opdrachten afgewerkt die al werden opgestart einde 2024. Het gaat over de studie Opvolging Mariene Fluxmeting, het tweede deel van CAP CE EU (Circular Ambassador Program) en de ontwikkeling van een MOOC (massive online open course) i.v.m. CE voor onderwijsprofessionals. In 2025 wordt verder nog de 'sorteeranalyse bedrijfsafval' ingepland. Er zijn in 2025 nog een aantal kleinere communicatieopdrachten gepland en Cirkeltips wordt verder aangepast. Daarnaast volgt de uitrol van de communicatiestrategie rond Duurzaam bouwen. Ook zal er in 2025 een praktische en financiële ondersteuning zijn vanuit het door OVAM gecoördineerde project C-martlife voor een overkoepelende 'LIFEPlatform Meeting', georganiseerd vanuit EU-LIFE, die enerzijds dient als feedback-mogelijkheid richting beleid en anderzijds als netwerk-mogelijkheid en uitwisseling richting stakeholders.

WE VERSTERKEN ONZE INTERNATIONALE WERKING VOOR EEN DUURZAAM AFVAL-, MATERIALEN- EN BODEMBEHEER BINNEN EEN CIRCULAIRE ECONOMIE

Het budget voor internationale werking bedraagt 107 keuro VAK/VEK: geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

We volgen de ontwikkelingen rond circulaire economie op Europees niveau (waaronder de EU Green Deal en het Europese actieplan Circulaire Economie) actief en nauw op, evenals de aangekondigde 'Circular Economy Act'.

- We investeren in partnerschappen (International Resource Panel) en gezamenlijke initiatieven met landen en regio's die vooroplopen in circulaire economie en bodembeheer, zoals Nederland, Noordrijn-Westfalen en Zuid-Afrika. Deze samenwerkingen richten zich op het uitwisselen van kennis en het verbeteren van de bestaande wet- en regelgeving door middel van gedeelde best practices.

WE BOUWEN RISICOVOLLE ASBESTHOUDENDE MATERIALEN AF TEGEN 2040

Voor het werken aan een asbestveilig Vlaanderen wordt een budget van 9.550 keuro VAK en 13.800 keuro VEK voorzien.

Het krediet daalt met 500 keuro voor sectorprotocollen en 500 keuro voor ICT, door de daling van inkomsten asbestattesten (prognoses voor 2025). Hierbij wordt rekening gehouden met de afspraak om minimaal de helft van de inkomsten toe te wijzen aan sectorprotocollen.

In 2025 wordt een bedrag van 2.350 keuro opgenomen uit het Bodembeschermingsfonds waar uit het verleden nog een bedrag van 4.708 keuro aan inkomsten uit terugvorderingsdossiers voor de voor 50% geprefinancierde asbestafbouw in scholen, beschikbaar is.

Bij de uitvoering van het actieplan asbestafbouw geven we prioriteit aan de meest kwetsbare doelgroepen. Het Actieplan wordt gekoppeld aan de renovatiegolf in het kader van klimaatdoelstellingen en woningkwaliteit, bijvoorbeeld door gezamenlijke keuringen met EPC en via gezamenlijke premies voor zonnepanelen en asbestverwijdering.

WE DEMATERIALISEREN MAATSCHAPPELIJKE BEHOEFTE EN SLUITEN MATERIAALKRINGLOPEN ZODAT HET VERBRUIK VAN PRIMAIRE GRONDSTOFFEN DAALT

Er wordt een budget van 4.603 keuro VAK en 4.727 keuro VEK voorzien.

Het krediet wijzigt met +265 keuro:

- Terugdraaien studie zwerfvuil 2024: -245 keuro (ESR 3132);
- Bijkomende middelen van de tabaksector +510 keuro voor uitvoering van het operationeel plan van Mooimakers voor o.a. sensibiliseringscampagne, campagne lenteschoonmaak en handhavingcampagne.

De focus ligt op onderstaande concrete acties.

Via verschillende preventiestrategieën streven we naar een daling van de totale afvalberg

We bedden preventiestrategieën sterker in bij de diverse UPV-regelingen. Specifiek starten we daarvoor met een uitvoerende ISA voor de stromen AEEA, afvalolie en matrassen, en zetten we het werk voor een ISA textiel verder. We implementeren de Verordening Batterijen en volgen de Verordening Afgedankte Voertuigen op. We integreren preventie- en hergebruikdoelstellingen in een aangepast ISA verpakkingsafval. Het Actieplan voedselverlies en biomassa(rest)stromen Circulair 2021-2025 wordt verder uitgevoerd, met meer aandacht voor de responsabilisering van de voedings- en retailsector. In uitvoering van het preventieprogramma 'Op weg naar Circulair Bouwen' werken we met VEKA tegen 1 januari 2027 een routekaart uit met streefcijfers voor de totale milieu-impact vanaf 2030, en onderzoeken we de ontwikkeling van een gebouwenpaspoort. Ook de Werkagenda's Circulair Bouwen en Chemie & Kunststoffen worden verdergezet.

In uitvoering van de CRMA dragen we bij aan een nationaal programma dat onder meer moet zorgen dat 25% van de nodige kritieke grondstoffen bekomen wordt via recyclage. In uitvoering van het LMP investeren we in selectieve inzameling van bioafval en voorvergistingsinstallaties en zorgen we ervoor dat het ISA UPV wordt afgerond.

We beperken binnen materiaalkringlopen de risico's voor mens en leefmilieu, in het bijzonder voor asbest en andere zorgwekkende stoffen

We verfijnen de nodige leidraden, normenkaders en handelingskaders voor stromen als bodemverbeterende middelen, bouwstoffen, kunststoffen, rubber en textiel. We bekijken daarnaast hoe een UPV voor zorgwekkende stoffen eruit kan zien.

We initiëren en coördineren de nodige maatregelen om de hoeveelheid zwerfvuil te laten dalen

We zorgen ervoor dat de capaciteit voor eindverwerking (storten en verbranden) in lijn is met het aanbod aan afvalstoffen hiervoor bestemd

WE DIGITALISEREN ELKE DIENSTVERLENING TEGEN 2030

Het budget voor het digitaliseren van de dienstverlening tegen 2030 bedraagt 852 keuro VAK/VEK, ongewijzigd ten opzichte van BA2024.

WE IMPLEMENTEREN DE COMMUNICATIESTRATEGIE 2020-2025 EN MAKEN ZO DIENSTVERLENING EN INFORMATIE ACTIEF BEKEND, SENSIBILISEREN ROND DE KERNTHEMA'S EN CREËREN DRAAGVLAK VOOR AMBITIEUS BELEID

Het budget voor de communicatiestrategie 2020-2025 bedraagt 200 keuro VAK/VEK, ongewijzigd ten opzichte van BA2024.

TRANSITIE NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE IN VLAANDEREN

Het budget voor de transitie naar een circulaire economie in Vlaanderen bedraagt 2.000 keuro VAK/VEK, ongewijzigd ten opzichte van BA2024.

QJ0-AQCG2JA-LO - LONEN AFVAL EN MATERIALEN + EU LONEN ISE J

De personeelskosten worden gefinancierd met de werkingsdotatie QB0-1QCG2JV-IS en de inzet van eigen middelen. Het krediet wijzigt met +2.513 keuro

- Het krediet wordt verhoogd met de toekenning van de automatisch berekende index op de loonkredieten die de jaarlijkse GZI volgen: +461 keuro.
- De OVAM-werkingsdotatie QB0-1QCG2JV-IS valt buiten de indexprovisie. Het loongedeelte is vastgelegd op 86%. Door het systeem van de indexering op 86% van de werkingsdotatie moet OVAM bij elke indexverhoging een deel zelf financieren uit de eigen middelen, idem voor het niet toegekende deel van de endogene groei. Deze endogene groei vertoont jaarlijks een zelf te financieren saldo, doordat de gemiddelde leeftijd van de OVAM-medewerkers toeneemt (weinig instroom door besparingen op koppen, en de gemiddelde leeftijd en duurtijd loopbaan van de OVAM-medewerker neemt toe). De OVAM dient deze budgetten te zoeken binnen de eigen middelen. Vanuit de verschuiving van de middelen voor cofinanciering naar algemene werkingsmiddelen - aanpassing Vlarebo deel werking naar 75% - wordt +565 keuro toegevoegd aan het personeelsbudget om het tekort van de index en endogene groei gedeeltelijk op te vangen.
- Vanuit de extra inkomsten bodemattesten wordt +195 keuro toegevoegd aan het personeelsbudget om het tekort van de index en endogene groei gedeeltelijk op te vangen.
- Het krediet wordt verlaagd met -864 keuro aanpassing inkomsten externe medewerkers Vlaanderen Mooi, Bebat, Recupel en handhavers .
- Compensatie van begrotingsartikel QBX-3QCG2EV-IS bodemsaneringen naar werkingsdotatie OVAM QB0-1QCG2JV-IS voor financiering personeel +1.650 keuro om het structureel tekort op te vangen van het bestaande personeelskader.
- Toekenning van Sectoraal Akkoord: +428 keuro
- Het krediet EU lonen ISE J wordt verhoogd met 78 keuro uit subsidies EU-projecten voorzien voor personeelsinzet.

QJ0-AQCG2ZZ-WT -WERKING EN TOELAGEN

De werkingskredieten worden gefinancierd met de werkingsdotatie QB0-1QCG2JV-IS en de inzet van eigen middelen: + 666 keuro

- Het krediet wordt verhoogd met de toekenning van 50% van de automatisch berekende index op de werkingskredieten die de jaarlijkse GZI volgen: +30 keuro.
- Vanuit de verschuiving van de middelen voor cofinanciering naar algemene werkingsmiddelen - aanpassing Vlarebo deel werking naar 75% - wordt +145 keuro toegevoegd aan de algemene werkingsmiddelen.
- Vanuit de extra inkomsten indexering bodemattesten wordt +32 keuro toegevoegd aan de algemene werkingsmiddelen.

- Vanuit de verschuiving van de middelen voor cofinanciering naar algemene werkmiddelen - aanpassing Vlarebo deel werking naar 75% - wordt +455 keuro toegevoegd aan de algemene werkmiddelen-ICT uitgaven om de nodige investeringen te doen inzake digitalisering en de informatieveiligheid.
- Terugdraaien eenmalige compensatie van begrotingsartikel SG0-1SAC2ZZ-WT (rugzak overdracht 1 VTE van OVAM naar AGO voor werving en selectie): +4 keuro.

3.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing.

4. ISE BODEM EN ONDERGROND

4.1 Strategische en operationele doelstellingen

SD 1 Naar gezonde bodems in 2050

OD 1.1. Bodemmonitoring en toegankelijke bodeminformatie

Via bodemmonitoring, indicatoren, kaarten en effectieve terreinmetingen zetten we, binnen de veelheid van bevoegdheden, in 2025 in op een datagedreven beleid rond bodemkwaliteit en -gezondheid.

Omdat **toegankelijke bodeminformatie en -kennis** essentieel zijn voor bodembewustzijn en zorgzaam omgaan met de bodem, zorgen we er in 2025 voor dat **zowel professionals als burgers** vlot toegang hebben tot bodeminformatie, bijvoorbeeld bodemattesten. Tekorten in bodemdata vullen we aan via raadpleging van beschikbare bronnen, via meetcampagnes en via nieuwe technologieën.

We werken in 2025 aan een bodemmeetnetwerk voor monitoring en aftoetsing van meetwaarden aan actuele normen. We voorzien in 2025 in de verderzetting van de huidige bodemkoolstofmonitoring en vormen deze om naar een volwaardig **monitoringprogramma m.b.t. bodemkwaliteit en -gezondheid**. De data worden, waar relevant en wenselijk, in de bodemdatabank van Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) centraal opgeslagen. Ik voorzie in rapportages of basis van deze monitoring, vertaal de data naar **bodemkwaliteits- en gezondheidsindicatoren** en breng de bodemkwaliteit en -gezondheid in kaart.

We bekijken daarbij ter inspiratie de aanpak van omliggende landen.

OD 1.2 Duurzaam en regeneratief beheer van bodems

Ik heb aandacht voor het zorgzaam omgaan met de bodem. Ik start in 2025 in samenspraak met betrokken entiteiten van het beleidsdomein met de opmaak van een bodemplan waarin onder andere de maatregelen inzake erosie worden opgenomen.

Zo zorg ik ervoor dat de bodemzorg in Vlaanderen toekomstbestendig en **gedragen** is door alle betrokkenen en dat het bodembewustzijn vergroot. De begeleidingsdienst voor betere bodem- en waterkwaliteit (B3W) begeleidt landbouwers bij initiatieven voor goede bodemzorg. Ook de programmawerking Grond+Zaken zet ik verder. In 2025 onderzoek ik hoe we **innovatieve, regeneratieve bodempraktijken** kunnen opschalen.

Inzake **bodemzorg** verhoog ik in 2025 de aandacht voor bodemaspecten bij verschillende beleidsinitiatieven en heb bijzonder aandacht voor klimaatmitigatie en -adaptatie.

OD 1.3 Beperken van bodemerosie

Ik geef invulling aan de conclusies van de evaluatie van het Vlaams erosiebeleid. Via het erosiebesluit stimuleer ik de **aanleg van bufferende erosiebestrijdingsmaatregelen**, als antwoord op de uitdagingen van klimaatverandering. Waar mogelijk worden deze maatregelen ingezet om infiltratie te verhogen. Het **erosiebesluit** wordt **aangepast** om de aangelegde maatregelen in het landschap te bestendigen en de aanleg van kleinschalige maatregelen te bevorderen. Dit moeten bijdragen aan de vorming van een sponslandschap dat weerbaar is tegen grote neerslagevents en droogte.

Ik integreer erosiebestrijding maximaal in **gebiedswerking**. In het kader van het Territoriale Ontwikkelingsprogramma Dender start ik een pilootproject op om water en sediment bovenstrooms te bufferen via een combinatie van de beschikbare instrumenten voor erosiebestrijding (beheersovereenkomst, ecoregeling...) en uit het landinrichtingsbesluit (ruil, gebruiksvergoeding...). Dit moet onder meer leiden tot een

instrumentenafweging met scenario's die elders in het Denderbekken en in Vlaanderen gebruikt kan worden. In het kader van Weerbare Westhoek zet ik in op erosiebestrijding om de waterveiligheid te verbeteren. In andere gebieden waar opportuniteiten zich voor doen, integreer ik erosiebestrijding in de lopende gebiedswerking.

Ik geef in 2025 verder aandacht aan het verbeteren en op basis van vaststellingen corrigeren van de **modellering van erosie, modderstromen en de sedimentaanvoer** naar het oppervlaktewater ter ondersteuning van het beleid, via de aanmaak van datalagen en de berekening van indicatoren, en de praktijk, via de berekening van scenarioanalyses.

SD 2 Bodemverontreiniging aanpakken

OD 2.1. Een integraal beleid voor bodemverontreiniging

Het verminderen van de (bestaande) verontreiniging van de bodem door een **adequate aanpak van risico's** is een prioriteit, naast het voorkomen van nieuwe verontreiniging. Ik voer een integraal beleid, zowel op **risicogronden** als op **niet-risicogronden**. Ik zorg ervoor dat de overdracht van gronden een cruciaal moment blijft voor het verzamelen van bodeminformatie, zodat de verantwoordelijkheid voor verdere maatregelen duidelijk bij de betrokkenen (volgens het principe dat de vervuiler betaalt) wordt gelegd, en toekomstige eigenaars worden beschermd.

Ik maak bodeminformatie toegankelijk via gebruiksvriendelijke tools (bodemverontreinigingsfiche en -verkenner, bodemattest,...) en waarborgen daarbij de bescherming van persoonsgegevens conform de DGPR-vereisten. Prioritaire thema's worden geselecteerd en ik start met de eerste onderzoeken naar diffuse bodemverontreiniging, namelijk ter hoogte van lijntrajecten.

Voor de aanpak van bodemverontreiniging geven we prioriteit aan dossiers met hogere **gezondheidsrisico's**. Dit doe ik door actief de voortgang van bodemonderzoeken en -sanering op risicogronden te volgen en snel in te grijpen bij urgente problemen. Wanneer zij ambtshalve optreedt, richt OVAM op de prioritaire verontreinigingssituaties en op de ontzorging van particulieren. Hierbij behoudt zij het traject om alle risicoterreinen in kaart te brengen tegen 2028 om vervolgens saneringstrajecten te kunnen opstarten tegen 2036. OVAM blijft ook andere overheden met advies bijstaan, bijvoorbeeld bij de realisatie van infrastructuurprojecten met bodemverontreiniging.

Ik zet in op circulair landgebruik en een geïntegreerde bodemaanpak. Daarom werk ik samen met belanghebbenden aan **gebiedsgerichte benaderingen** om bodemkwaliteit bij ruimtegebruik te integreren, bijvoorbeeld door tijdige afstemming bij grondverzet en de integratie van bodemzorg in projecten, bijvoorbeeld bij het terug in omloop brengen van **brown- en blackfields** via brownfieldconvenanten, en bij **stortplaatsen**. Ik verspreid en versterk de kennis over **natuurgebaseerde oplossingen** voor bodembeheer op basis van diverse projecten.

Ik streef naar een gebiedsgerichte en gecoördineerde benadering van de bodemproblematiek, vooral bij ontwikkelingen met **hoge maatschappelijke en/of economische waarde**. Ik werk daarom een kader uit waarbij OVAM haar **middelen kan inzetten** om bij te dragen aan maatschappelijk relevante thema's, zoals de herontwikkeling van stortplaatsen in overstromingsgevoelige gebieden.

OD 2.2. Verhoogde responsabilisering

Ik **evalueer het bodemdecreet** aan de hand van de recent opgeleverde conclusies van het de expertenpanel en doe een voorstel voor aanpassing. Ik zorg op die manier voor administratieve vereenvoudiging van de bodemprocedures bij verontreiniging en een snellere doorlooptijd van bodemdossiers. Daarnaast zorg ik voor een duidelijke rolinvulling van OVAM, de erkende bodemsaneringsdeskundigen en andere betrokken actoren. De rol

van bodembeheerorganisaties wordt uitgebreid, bijvoorbeeld bij het vaststellen van verdachte concentraties bij grondverzet en het doorgeven van deze of andere belangrijke informatie (technische verslagen, bodembeheerrapporten) aan de handhavingsverantwoordelijke.

Er worden met het oog op de vernieuwing van het Bodemdecreet tegen 2027 instrumenten ontwikkeld om bij een wijziging van het gebruik van een terrein, door hetwelke nieuwe risico's op blootstelling of verspreiding van de verontreiniging ontstaan, aan de eigenaar of beheerder van de grond maatregelen op te leggen (bodemonderzoek of indien nodig –sanering). Ook onderzoek ik de inzet van financiële instrumenten om de detectie en aanpak van bodemverontreiniging te versterken. De kwaliteit van erkende bodembeheerorganisaties en saneringsdeskundigen monitor ik continu.

OD 2.3. Wendbare systematiek voor beoordeling van bodemverontreiniging

Ik werk in het kader van wijzigingen aan het bodemdecreet ook aan een wendbare systematiek om de bodemverontreiniging te beoordelen, die toelaat om maatwerk te bieden, gepast op te treden in functie van de graad van verontreiniging en rekening te houden met voortschrijdend wetenschappelijk inzicht. Op die manier kunnen de middelen voor bodemsanering correct ingezet worden voor de meest acute en zwaarste verontreinigde gronden. Ik ontwikkel daartoe een **gebalanceerd afwegings- en prioriteringskader** voor de aanpak van bodemverontreiniging, waarbij ik rekening houd met gezondheids-, ecologische en maatschappelijke factoren. In **samenwerking met de hub Zorgwekkende Stoffen** stem ik beleidskaders continu af op de **meest recente wetenschappelijke inzichten en op elkaar**, variërend van nieuwe kennis over bekende contaminanten tot het oppikken van nieuwe zorgwekkende stoffen via een earlywarningsysteem.

Innovatie en duurzaamheid staan centraal in mijn aanpak. We stimuleren, onder meer via het kenniscentrum KIS, de ontwikkeling van nieuwe sanerings- en beheertechnieken, meettechnieken en databeheer.

SD 3 Optimaal benutte ondergrond

OD 3.1. Beheer van oppervlakedelfstoffen en kritieke grondstoffen

Voor de verzekering van de minerale grondstoffenbevoorrading in Vlaanderen (oppervlakedelfstoffendecreet) lever ik in 2025 nieuwe dataresultaten aan uit het Monitoringsysteem Duurzaam Oppervlakedelfstoffenbeleid. Ik voorzie hierbij extra onderzoek en start met de opmaak van aanvullende stock-&-flowmodellen met het oog op een geactualiseerd **Algemeen Oppervlakedelfstoffenplan**. Ik voorzie in 2025 de verdere standaardisatie, vernieuwing en uitbouw van de **Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV)** in functie van een kwalitatieve onderbouwing van het beleid onder meer ook voor zorgwekkende stoffen. Ik maak in 2025 ook verder werk van de uitbouw van de **Geotheek**.

In functie van een veilige en duurzame voorziening van voldoende **kritieke grondstoffen** (in het kader van de Critical Raw Materials Act) start ik in 2025 met de opmaak van een **exploratieprogramma** naar Vlaamse reserves, inclusief mogelijk lithium uit diepe formatiewaters.

In het kader van de **methaanemissieregulatie** (in het kader van de Methaanverordening in opmaak) start ik in 2025 met de opmaak van een **inventaris** van gegevens in verband met de vroegere steenkoolwinning.

OD 3.2. Duurzaam beheer van (diepe) ondergrond en gebruik van diepe aardwarmte

In 2025 maximaliseer ik op basis van geologische expertise de kansen op de inzet van ondiepe geothermietoepassingen, van hernieuwbare energie via energieopslag en diepe-aardwarmte en onderzoeken we lithiumwinning (als belangrijke kritieke grondstof) uit diepe formatiewaters. Ik bereid in 2025 de eerste **structuurvisie diepe ondergrond** voor conform het decreet diepe ondergrond.

In 2025 zet ik in het kader van de transitie naar hernieuwbare energie (o.a. Hernieuwbare Energierichtlijn, het Vlaams energie- en klimaatplan en het decreet diepe ondergrond) in op nieuwe projecten rond **diepe aardwarmte** in Vlaanderen. Voor de uitrol van hydrothermale systemen bereid ik **aanpassingen** voor aan de regelgeving inzake advisering van omgevingsvergunningen.

Vanuit de het beleidsdomein Omgeving verlenen we ook volop onze medewerking aan de voorbereiding van het *bidbook* en andere voorbereidingswerken voor het aantrekken van de **Einsteintelecoop** naar onze regio. De ondergrond rond het drielandenpunt België, Nederland, Duitsland is zeer geschikt voor deze grootschalige ondergrondse fundamentele onderzoeksapparatuur voor onderzoek naar zwaartekrachtgolven.

4.2 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

Een eerste deel van de beleidskredieten in dit ISE is gekoppeld aan de middelen die worden toegewezen aan OVAM op de DAB Minafonds en op de OVAM-begroting. Deze hebben betrekking op de beleidsuitgaven gericht op een doeltreffend bodembeleid en –instrumentarium, het (ambtshalve) saneren met inbegrip van de zorg om verlaten terreinen waar mogelijk opnieuw een nuttige functie te geven en het ondersteunen van partners.

Een tweede deel van de beleidskredieten wordt aangewend voor het richten van het beleid inzake bodembescherming op de bescherming van de bodem tegen erosie, verontreiniging en verstoring, en het vrijwaren van de waardevolle bodems, en op het beleid inzake de (diepe) ondergrond. Dit betreft specifieke werking van het departement Omgeving inzake:

- beleidsvoorbereidend onderzoek, de verdere uitbouw van de Vlaamse geotheek;
- de subsidiëring van erosiebestrijdingsmaatregelen en –instrumenten;
- diepe waarborgregeling voor projecten met betrekking tot de diepe aardwarmte;
- het Grindfonds.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven werden in de begrotingsopmaak 2025.

BODEM EN ONDERGROND, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2024	evolutie	BO 2025	BA 2024	evolutie	BO 2025
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT),	2.747	-123	2.624	3.173	-123	3.050

lonen (LO), provisies (PR))						
Toelagen (interne stromen (IS))	0	0	0	0	0	0
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR- impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	2.747	-123	2.624	3.173	-123	3.050

Inhoudelijke toelichting evolutie:

In totaal wordt er in 2025 onder deze ISE een budget voorzien van 42,7 miljoen euro, waarvan 2,6 miljoen euro op de uitgavenbegroting, en aanvullend 40,1 miljoen euro binnen de DAB Minafonds. De totale toelage aan het Minafonds (onder ISE Thema-overschrijdend instrumentarium) financiert uitgaven van meerdere ISE binnen de DAB, waaronder dus 40,1 miljoen euro voor het ISE Bodem en Ondergrond. Aanvullend aan deze beleidsbudgetten worden ook in belangrijke mate apparaatsbudgetten (zie Hoofdstuk Apparaatskredieten) ingezet ter invulling van de SD's en OD's binnen deze ISE.

Het budget 2025 voor deze ISE vermindert in totaal met 1,7 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2024 (44,4 miljoen euro). In hoofdzaak is dit het gevolg van de compensatie van 1,65 miljoen euro VAK en VEK vanuit het budget voor ambtshalve bodemsaneringen naar de dotatie van OVAM binnen ISE N (artikel QB0-1QCG2JV-IS). Deze compensatie dient voor de financiering van het personeelskader zodat taken voldoende kunnen opgenomen worden.

De dotatie aan OVAM omvat circa 27,6 miljoen euro. OVAM oefent haar taken echter uit binnen 2 verschillende ISE (Bodem en Ondergrond en Afval en Materialen). De financiering van de taken die OVAM uitvoert, verloopt binnen de ISE Afval en Materialen.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

4.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit ontvangstenartikel dient ter uitvoering van de ingevoerde waarborgregeling voor projecten met betrekking tot de diepe aardwarmte. Op dit artikel wordt na een

goedgekeurde aanvraag tot waarborg de door de aanvrager verschuldigde premie ontvangen.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	400	0	0
Bijstellingen BO 2025	600	0	0
BO 2025	1.000	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De ontvangsten stijgen met 600 keuro doordat er in 2025 naar verwachting een nieuw project met betrekking tot de diepe aardwarmte een aanvraag zal indienen.

Uitgaven

QB0-1QCG2EA-WT - EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel financiert het departement Omgeving uitgaven ter subsidiëring van erosiebestrijdingsmaatregelen (1.674 keuro) en voor haar specifieke beleids- en werkingsuitgaven inzake bodembescherming en valorisatie van de ondergrond (550 keuro). Voorts wordt 400 keuro voorzien voor de uitgaven in het kader van de waarborgregeling voor projecten met betrekking tot de diepe aardwarmte.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	2.747	3.173
<i>Index</i>	21	21
<i>Compensaties</i>	-144	-144
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	2.624	3.050

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QB0-1QCG2OA-WT	-144	-144	Bundeling IT-budgetten departement Omgeving
TOTAAL	-144	-144	

4.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Uitgaven

QBX-3QCG2EA-WT - EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel worden subsidies verleend aan VLABOTEX VZW voor de sanering van nieuw- en droogkuisbedrijven, en aan TERSANA VZW voor de sanering van garage- en koetswerkbedrijven en aanverwante bedrijven.

Op 14 september 2007 is VLABOTEX vzw erkend door de Vlaamse Regering als bodemsaneringsorganisatie voor de droogkuissector en dit voor een periode van 30 jaar.

De Vlaamse overheid geeft jaarlijks een subsidie.

In het kader van de erkenning van VLABOTEX als bodemsaneringsorganisatie is werd het principiële engagement aangegaan 1 euro subsidie uit te betalen voor elke euro ontvangen van de leden. Zo wordt de helft van de kosten voor bodemonderzoeken en -sanering gesubsidieerd door de Vlaamse overheid. In het door VLABOTEX ingediende voorstel van subsidiëringsprogramma voor 2023-2027 (5-jarenbegroting) is voor 2025 een subsidie voorzien van 1.334 keuro.

Op 21 december 2018 keurde de Vlaamse Regering de erkenning van bodemsaneringsorganisatie voor de sector van de "garage- en koetswerkbedrijven en aanverwante bedrijven", vzw Tersana, goed. In het bodemdecreet en Vlarebo is voorzien dat de Vlaamse Regering subsidies kan toekennen aan een erkende bodemsaneringsorganisatie. Die bijdrage is maximaal gelijk aan de som van alle bijdragen die de bodemsaneringsorganisatie ontvangen heeft in het kader van de overeenkomsten die gesloten zijn. Voor 2025 wordt een subsidiebedrag van 1.763 keuro voorzien voor Tersana vzw.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	3.481	3.481
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-384	-384
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	3.097	3.097

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QBX-3QCG2EV-IS	-384	-384	Compensatie binnen de totaalenvolpe voor ambtshalve bodemsaneringen
TOTAAL	-384	-384	

QBX-3QCG2EV-IS - OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ (OVAM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt OVAM een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds ter financiering van uitgaven op de OVAM-begroting in het kader van het bodemdecreet, het thema afvalbeheer en materialenbeleid (materialendecreet) en het decreet ambtshalve bodemsaneringen.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	38.256	39.753
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-1.266	-1.266
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	36.990	38.487

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QB0-1QCG2JV-IS	-1.650	-1.650	Compensatie naar de werkingsdotatie van OVAM voor de financiering van de lonen
Van QBX-3QCG2EA-WT	384	384	Compensatie vanuit subsidies Vlabotex en Tersana naar ambtshalve bodemsaneringen
TOTAAL	-1.266	-1.266	

4.2.3 Overige entiteiten onder gezag

OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap OVAM werden in deze BBT reeds besproken.

ISE BODEM EN ONDERGROND

ONTVANGSTEN

QJ0-BQCGAEA-OW - VERKOOP VAN GOEDEREN EN DIENSTEN AAN BEDRIJVEN – BODEM

De bodemattesten worden telkens op 1 juni van de oneven jaren geïndexeerd op basis van de gezondheidsindex van de maand november voordien. Via een herberekening op basis van de index van april 2024, zou een bodemattest vanaf juni 2025 op 66 euro per attest kosten of 2 euro meer dan vandaag. Hierdoor stijgen de verwachte inkomsten in 2025 met + 303 keuro, waarvan 76 keuro voor het deel van de inkomsten die voortvloeien uit de invoering van de cofinancieringsregeling en opgenomen worden in het Bodembeschermingsfonds.

FINANCIERING - EU -BODEM

Er is een nieuw EU-project opgestart in 2024: LIFE PFASTER is een 'klassiek' lifeproject, waarbij OVAM coördinator is, een project van 5 jaar met vele partners (onderzoek universiteiten Antwerpen en Leuven, VITO), Provincie Antwerpen, VMM, INBO, en consultancy + saneerders, om voor de site van Broek Denaeyer in Willebroek natuurgebaseerde oplossingen voor te stellen voor de PFAS vervuiling: +202 keuro voor personeelsinzet en onderzoeken. De lopende EU-projecten Narmena en Parc worden geactualiseerd: + 10 keuro

QJ0-BQCGAEX-OI - OVERDRACHTEN UIT HET MINA-FONDS - FUNCTIONEEL BODEM EN SANERINGEN

De toelage wordt aangepast met:

ESR4630: +1.236 keuro verschuiving binnen QBX-3QCG2EV-IS van bodemsaneringen naar het luik bodemonderzoeken voor bodemzorg

ESR6631: -2.502 keuro waarvan een compensatie vanuit QBX-3QCG2EA-WT (Tersana en Vlabotex): +384 keuro, een verschuiving binnen QBX-3QCG2EV-IS naar het luik bodemonderzoeken van -1.236 keuro voor bodemzorg en een compensatie naar werkingsdotatie OVAM QB0-1QCG2JV-IS van -1.650 keuro voor financiering personeel (zie uitgaven lonen).

QJ0-BQCGAEA-OR - OPNAME UIT HET BBF

In het besluit van 22 december 2023 van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen in het VLAREBO-besluit van 14 december 2007 werd een aanpassing van de verdeelsleutel van de inkomsten uit de retributies voor het bodemattest doorgevoerd. Het procentuele aandeel van de inkomsten uit de retributies voor het bodemattest dat wordt toegewezen aan het Bodembeschermingsfonds voor de cofinanciering van bodemsaneringswerken vermindert hierdoor van 32% naar 25%. Bijgevolg stijgt het procentuele aandeel voor de algemene werking van de OVAM naar 75%.

De aanpassing van de verdeelsleutel voor de inkomsten uit de retributies voor het bodemattest ging in op 12/2/2024. Bij de BO2025 werd uitgegaan van 260.000 bodemattesten aan 64 euro per attest. Toegepast op de raming in de begroting van 260.000 attesten geeft dit een verschuiving van 1.165 keuro budget van cofinanciering naar algemene werkingmiddelen in 2025.

Het deel van de inkomsten die voortvloeien uit de invoering van de cofinancieringsregeling wordt opgenomen in het Bodembeschermingsfonds. Er worden 1.165 keuro minder inkomsten op het BBF voorzien.

In 2025 wordt een bedrag van 2.350 keuro opgenomen uit het Bodembeschermingsfonds waar uit het verleden nog een bedrag van 4.708 keuro aan inkomsten uit terugvorderingsdossiers voor de voor 50% geprefinancierde asbestafbouw in scholen, beschikbaar is.

De overige aanpassingen van het Bodembeschermingsfonds vloeien voort uit de verschuiving van middelen van bodemsaneringen naar bodemzorg (-1.236 keuro), compensatie van 384 keuro Tersana/Vlabotex, indexeringen bodemattesten deel cofinanciering (+76 keuro) en -1.650 keuro van bodemsaneringen naar financiering personeel.

UITGAVEN

QJ0-AQCG2EA-LO - LONEN - BODEM EN ONDERGROND

EU-LONEN-BODEM

Het krediet EU-lonen ISE E wordt verhoogd met 39 keuro uit subsidies EU-projecten voorzien voor personeelsinzet (zie ontvangsten).

QJ0-AQCG2EA-WT - WERKING EN TOELAGEN - BODEM EN ONDERGROND

EU- BODEM

Voor het nieuwe EU-project Pfaster wordt +141 keuro toegevoegd voor onderzoeken. De lopende EU-project Narmena en Parc worden geactualiseerd: +32 keuro.

WE GARANDEREN BODEMKWALITEIT VIA BODEMSANERING

Het krediet daalt met 4.226 keuro.

- In het besluit van 22 december 2023 van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse bepalingen in het VLAREBO-besluit van 14 december 2007 werd een aanpassing van de verdeelsleutel van de inkomsten uit de retributies voor het bodemattest die opgenomen is in artikel 217/1 van het VLAREBO-besluit doorgevoerd. Het procentuele aandeel van de inkomsten uit de retributies voor het bodemattest dat wordt toegewezen aan het Bodembeschermingsfonds voor de cofinanciering van bodemsaneringswerken vermindert hierdoor van 32% naar 25%. Het krediet voor cofinancieringsuitgaven daalt met 1.165 keuro VAK/VEK. (ESR3132)
- Verhoging van de prijs bodemattesten deel ontvangsten BBF: +76 keuro VAK/VEK op cofinancieringsuitgaven (ESR3132)
- Verschuiving binnen hetzelfde begrotingsartikel naar basisallocatie Bodem-Digitaal: - 635 keuro VAK/VEK (ESR7340)
- Compensatie van QBX-3QCG2EA-WT voor Tersana en Vlabotex: VAK/VEK +384 keuro (ESR7340)
- Verschuiving binnen hetzelfde begrotingsartikel naar Bodemzorg: -1.236 keuro VAK/VEK (ESR7340)
- Compensatie van begrotingsartikel QBX-3QCG2EV-IS bodemsaneringen naar werkingsdotatie OVAM QB0-1QCG2JV-IS voor financiering personeel (zie uitgaven lonen) -1.650 keuro (ESR7340)

Voor het luik bodemsaneringen wordt een budget voorzien van 27.365 keuro VAK en 23.414 keuro VEK.

WE VERSTERKEN BODEMKWALITEIT VIA BODEMZORG

Het krediet stijgt met 1.236 keuro: verschuiving binnen hetzelfde begrotingsartikel vanuit Bodemsaneringen.

Voor het luik bodemzorg wordt een budget voorzien van 6.900 keuro VAK en 6.310 keuro VEK.

DE OVAM ONTSLUIT HAAR BODEMINFORMATIE DIGITAAL

Voor Bodem Digitaal wordt een budget voorzien van 4.750 keuro VAK/VEK.

QJ0-AQCG2EA-RE -SPIJZING BBF

De spijzing BBF bedraagt voor BO2025 in totaal 23.426 keuro. Dit betreft 16.825 keuro vanuit het MINA-fonds, 2.344 keuro via terugvorderingen inzake ambtshalve bodemsaneringen en 4.257 keuro van de cofinanciering bodemattesten. In 2025 wordt er anderzijds voor 27.612 keuro aan middelen opgenomen uit het BBF: 17.923 keuro voor saneringen gefinancierd via het MINA-fonds en teruggevorderde bedragen, 911 keuro voor cofinanciering bodemsaneringswerken, 2.293 keuro voor bodemonderzoeken, 4.135 keuro voor het uitgebreide bodemattest en ontsluiting bodeminformatie en 2.350 keuro voor asbestscholen.

GRINDFONDS

Het Grindfonds is een fonds dat is opgericht om de financiële ondersteuning van projecten en initiatieven te bevorderen die bijdragen aan de leefbaarheid en duurzaamheid van gebieden waar grindwinning plaatsvindt. Tot de taken en doelstellingen van het Grindfonds behoren:

1. Financiering van projecten: het fonds ondersteunt projecten die de lokale gemeenschap ten goede komen, zoals infrastructuurverbeteringen, natuurbehoud, en culturele initiatieven;
2. Duurzaamheid bevorderen: het fonds streeft ernaar duurzame ontwikkeling te stimuleren in gebieden waar grind wordt gewonnen, met aandacht voor milieu en biodiversiteit;
3. Ondersteunen van lokale initiatieven: het Grindfonds werkt vaak samen met lokale organisaties, verenigingen en stichtingen om hen te ondersteunen bij het uitvoeren van hun projecten;
4. Communicatie en betrokkenheid: het fonds bevordert de communicatie tussen de grindindustrie en de lokale gemeenschappen om begrip en samenwerking te stimuleren;
5. Monitoring en evaluatie: het fonds houdt toezicht op de voortgang van gefinancierde projecten en evalueert hun impact op de gemeenschap en het milieu.

Door deze taken en doelstellingen probeert het Grindfonds een positieve bijdrage te leveren aan de regio's waar grindwinning plaatsvindt. Het Grindfonds is een aflopend verhaal tot het beschikbare saldo weggewerkt is. Er zijn geen nieuwe ontvangsten meer.

ONTVANGSTEN

Vermits de grindheffing werd afgeschaft voor de grindwinning na 1 januari 2018 en het Grindfonds in de loop van 2020 terug is toegetreden tot het centraal kasbeheer, bestaan de ontvangsten enkel uit het overgedragen saldo eind 2024. Dit wordt geraamd op 424 keuro.

UITGAVEN

In principe lopen zowel de reguliere uitrustingskosten als de niet-reguliere uitgaven aan de gemeenten Kinrooi, Maaseik, Dilsen-Stokkem, Maasmechelen en As ten einde in 2024. Op de uitgavenpost voor de herstructureringskosten van de grindwinningszones wordt nog een bedrag voorzien van 54 keuro voor het geval dat de juridische procedure omtrent de stampleemtoren in Negenoord niet in het voordeel van het Grindfonds wordt beslecht. Er blijft dan nog een saldo van 370 keuro waaruit het Projectgrindwinningscomité jaarlijks 60 keuro kan putten. De ESR-gecorrigeerde betaaluitgaven zijn gelijk aan de intering en bedragen 114 keuro. Het over te dragen overschot van het boekjaar richting 2026 wordt geraamd op 310 keuro.

4.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

Niet van toepassing.

5. ISE NATUUR EN BIODIVERSITEIT

5.1 Strategische en operationele doelstellingen

SD 1 Meer en betere natuur

OD 1.1 Een efficiënt internationaal en Europees biodiversiteitsbeleid, op maat van Vlaanderen

Ik maak in uitvoering van de Europese Natuurherstelverordening samen met de andere betrokken beleidsdomeinen een ontwerp van Vlaams Herstelplan op. Ik zorg ook voor afstemming met de collega's van de andere Belgische entiteiten via de geëigende kanalen, met het oog op de indiening van een nationaal herstelplan. Daarnaast onderzoek ik bij elke stap de socio-economische impact en bereid ik de digitalisatie van de vereiste openbare onderzoeken en monitoringsinstrumenten voor.

Ik bereid een aanvraag tot maximaal gebruik van de mogelijke afwijkingen voor en dien deze in bij de Europese Commissie. Ik ga hierover ook in gesprek met de Europese Commissie.

OD 1.2 Uitvoering van instandhoudingsbeleid en stikstofsanering

Ik evalueer de oppervlakte van instandhoudingsdoelen met passend beheer en onderzoek welke instrumenten (inclusief flankerend beleid) en procedures nodig zijn om uiterlijk tegen 2026 de allocatie van de natuurdoelen in habitatrichtlijngebieden (SBZ-H) nabij piekbelasters af te ronden, en tegen uiterlijk eind 2030 voor de overige habitats.

Ik ontwikkel een concreet uitvoeringsprogramma voor geïntegreerde projecten inzake stikstofsanering volgens de fasering in de PAS en het Stikstofdecreet.

OD 1.3 Bosuitbreiding en -bescherming

In het kader van bosuitbreiding bestendig ik de werking van de Bosalliantie en onderzoek of andere partijen toegevoegd kunnen worden aan dit samenwerkingsverband. De realisatie van deze doelstelling van 10.000 ha bosuitbreiding blijf ik opvolgen met de Bosteller. Ik streef naar bijkomend bos in iedere gemeenten en maak samen met de lokale besturen werk van lokale bosplannen. We vragen aan natuur- en landbouworganisaties om structureel overleg te plegen over het aankoopbeleid van gronden in functie van het bereiken van de doelstelling, in eerste instantie in voor natuur bestemde gebieden. De ontzorging van lokale besturen door BOS+ en de Bosgroepen wil ik hiervoor bestendigen. Ik wil voor deze buurtbossen de mogelijke koppeling van deze doelstelling met de bouwshift onderzoeken. Tegelijkertijd tracht ik maximaal bos te realiseren in daartoe voorziene bestemming, of start ik trajecten op om de bestemming aan te passen.

Ik streef, los van het behoud van beschermde vegetaties, naar een vereenvoudiging van de wetgeving voor bebossingen en schrap de vergunningsplicht voor gronden waar bebossing een logische keuze is.

Ik ontwikkel een beleid om bestaande bossen met een hoge ecologische en cultuurhistorische waarde beter te beschermen tegen ontbossing, ook als die gelegen zijn in harde bestemmingen. Ik treed kordaat op tegen illegale boskap en ontbossing.

Via de geïntegreerde gebiedswerking, inrichtingsprojecten en ruimtelijke planningsprocessen in de open ruimte (AGNAS) realiseer ik bosuitbreiding en zorg ik voor de bescherming van waardevolle bossen. Daarnaast zal ik - naar analogie met de aanpak voor de WORG's en de initiatieven voor de neutralisatie van harde bestemmingen - in 2025

nagaan hoe dergelijke aanpak ook ingezet kan worden voor het beschermen van waardevolle bossen in niet-groene bestemmingen.

OD 1.4 Voldoende natuur onder het juiste beheer

Ik blijf verder investeren in een goede beheerplanning, zowel van domeinen die voorheen geen beheerplan hadden als domeinen waar het huidige beheerplan zal aflopen. Beheerplannen laten toe om over Vlaanderen heen een gericht, efficiënt en duurzaam beheer te voeren. Alle beheerplannen samen vormen het antwoord op de natuurdoelstellingen die we wensen te behalen

Omdat beheerplannen een maatschappelijk relevant instrument zijn, wordt bij de opmaak van deze beheerplannen voldoende aandacht besteed aan maatschappelijke betrokkenheid en dialoog met direct belanghebbenden.

In lijn met het belang van het instrument beheerplanning en de daaraan gekoppelde of te koppelen financiering, vormt een opvolging en evaluatie van het gevoerde beheer ifv de te behalen doelen, een cruciale taak voor 2025 en verder.

OD1.5. Meer natte natuur om de klimaatverandering op te vangen

Ik evalueer tegen 1 januari 2026 het bestaande beschermingsregime voor natte natuur op zijn legistische kwaliteit en ruimtelijk toepassingsgebied. Ik ga na of natte natuurgebieden in Vlaanderen voldoende beschermd worden.

Ik start in overleg en samenwerking met de betrokken collega's uit de Vlaamse Regering het programma natte natuur op met een lichte governancestructuur ingebed in de CIW gericht op de afstemming van en rapporteren over de werking van de uitvoerende entiteiten binnen de Vlaamse Overheid.

Ik investeer verder in de realisatie van natte natuur in vlagschipprojecten T.OP Dender en Rivierherstel Leie.

In de vallei van de Kleine Nete zet ik verder in op de gebiedswerking Ik werk de opgestarte RUP-procedures voor de Beneden-Nete en het mondingsgebied Grote Nete af en start het RUP-proces voor het deel Grobbendonk-Lier in functie van de uitvoering van de projecten van het Geactualiseerd Sigmaplan cluster Kleine Nete op.

In 2025 zet ik in op de uitvoering van het actieplan voor het hydrologisch herstel van de vallei ter hoogte van De Zegge via de opgerichte Task Force, ik werk het landbouweffectenrapport (LER) af en zet het flankerend grondbeleid in het gebied rond De Zegge verder door in te gaan op de vragen tot aankoop van de landbouwbedrijfszetels en -gronden voor bedrijven die wensen te stoppen of te herlokaliseren. De opgekochte gronden in agrarische bestemming blijven in landbouwgebruik tot de bestemming wordt aangepast. Ik bereid in 2025 de opmaak van een inrichtingsnota, peilbesluit en een ruimtelijk uitvoeringsplan voor het gebied rond De Zegge voor en start de daarvoor nodige voorbereidende onderzoeken en ontwerp opdrachten op. Ik bereid tot slot de opmaak van een nieuw strategisch plan Kleine Nete 2030-2050 voor waarin de operationele waterzekerheidsdoelen voor het afstroomgebied van de Kleine Nete vertaald worden naar een concreet actieplan en gebiedsprogramma i.f.v. SGBP4 conform de beleidsaanbevelingen Weerbaar Waterland. (zie ook ISE thema-overschrijdend, OD 2.2

OD 1.6 De Vlaamse natuur weerbaar maken tegen de klimaatverandering

Ik integreer de principes van het klimaatadaptief beheer in de aanpak van de natuurbeheerplannen op een effectieve en pragmatische manier

Ik investeer in een bijkomende versnelling van de omvorming van soortenarme en/of structuurarme bossen, die door de klimaatverandering het meest bedreigd worden.

Ik start een maatschappelijke dialoog over het huidige beheer- en beleidskader op vlak van boomsoorten- en herkomstkeuze in het licht van de verwachte impact van de klimaatverandering. Ik breid daarbij de praktische of beheertechnische kennisbasis uit, ook via gerichte terreinexperimenten.

Ik start in 2025 een multidisciplinair en participatief proces met stakeholders van andere beleidsniveaus en/of beleidsdomeinen met het oog op een toekomstvisie en actieplan op voor een effectief preventief natuurbrandbeleid. Op basis van de prioriteiten in het gedragen actieplan stel ik vervolgens middelen ter beschikking voor concrete acties, en vraag ik bevoegde verantwoordelijken van andere beleidsniveaus en -domeinen hetzelfde te doen.

OD 1.7 Meer groen, voor een betere leefomgeving

Via de lopende proefprojecten ontwikkel ik natuurweefselplanning tot een effectief beleidsinstrument voor een mensinclusieve stedelijke natuur dat bijdraagt aan de uitdagingen op vlak van klimaatadaptatie, de realisatie van de doelen van de natuurherstelverordening en de algemene leefbaarheidsdoelen voor de verstedelijkte omgeving.

Specifiek voor de lokale besturen zoeken we hierbij samenwerking voor de implementatie van natuuroplissingen in de lokale Energie- en klimaatactieplannen en de Hemelwater- en droogteplannen. Dit beleidsdomeinoverschrijdend beleidsinstrument kan worden ingezet om te komen tot duurzame mens-inclusieve natuur in onze verstedelijkte omgeving. Ik voorzie in een begeleidend instrumentarium zoals technische fiches, vademecums, ... om de basisnatuurkwaliteit te kunnen garanderen.

Ik maak het verband tussen natuur en gezondheid op het terrein concreet. Ik versterk daartoe de samenwerking tussen o.m. het natuurbeleid, het ruimtelijke beleid en het gezondheids- en welzijnsbeleid en veranker deze met als doel middelen en kennis te bundelen en de samenwerking in de praktijk te stroomlijnen. Tegelijk faciliteer ik meer kwaliteitsvolle natuur als natuuroplissing in de woon-, werk-, speel- en zorgomgeving, o.m. door de projectoproepen 'Natuur in je buurt' en 'Groene Rand'.

Via pilootprojecten verspreid over Vlaanderen onderbouw ik natuuroplissingen in functie van een klimaatadaptieve en biodiverse omgeving, waarbij natuur bijdraagt bij tot herstel van zowel mens als biodiversiteit. Als uitkomst van de pilootprojecten, het lerende netwerk daarrond en wetenschappelijke studie wordt een methodologie en toolbox uitgewerkt voor het ontwerpen, evalueren en implementeren van deze natuuroplissingen, breed toepasbaar in lokale en bovenlokale gebiedsgerichte projecten. In samenwerking met mijn collega bevoegd voor welzijn steun ik initiatieven die de gezondheidswinst van deze natuuroplissingen opvolgen.

Ik test via een proof-of-concept uit of een concept als het agrobeheerplan als een gepast en pragmatisch beleidsinstrument kan fungeren om tegemoet te komen aan vragen vanuit de landbouwsector voor meer flexibiliteit en rechtszekerheid bij de ontwikkeling van natuurelementen in landbouwgebied. Dit kan bijdragen aan enerzijds het herstel van de biodiversiteit in landbouwecosystemen en anderzijds de noodzakelijke groenblauwe dooradering i.f.v. klimaatadaptatie van het landbouwgebied en de ondersteuning van een natuurinclusieve landbouw (zie ook OD 2.2 van SD2 van ISE Platteland).

Ik zet de VLM-bedrijfsplanners in voor het sluiten van beheerovereenkomsten met landbouwers en de begeleiding ervan. Dit gebeurt in die gebieden waar de beheerovereenkomsten het meest bijdragen aan de versterking van de biodiversiteit in landbouwgebied. De focus ligt op de beheerovereenkomsten soortenbescherming die worden ingezet in het kader van soortbeschermingsprogramma's. Daarnaast zet ik

beheerovereenkomsten gericht in voor het bufferen en verbinden van kwetsbare natuur(elementen). De beheerovereenkomsten voor het onderhoud van houtige landschapselementen worden in heel Vlaanderen aangeboden. Ik zet beheerovereenkomsten prioritair in voor of in samenwerking met actieve landbouwers. Ik evalueer de deelnamegraad van de landbouwers en stuur op basis van nieuwe inzichten bij waar nodig.

Met de verdere uitrol van het **Vlaams Actieplan voor Wilde Bestuivers 2022-2030** streef ik naar het bestuiversvriendelijk en kwalitatief beheren van bestaande en te creëren leefgebieden. Ik mobiliseer en activeer de brede samenleving, o.a. via "Week van de Bij", om het bewustzijn en de betrokkenheid rond bestuivers te verhogen.

OD 1.8 Kwaliteitsvolle natuurbeleving

Ik zet verder in op het opmaken van toegankelijkheidsregelingen voor onze natuurdomeinen, afgestemd op de noden van het recreatief medegebruik en op de draagkracht van het gebied. Ik heb hierbij ook oog voor integrale toegankelijkheid waar noodzakelijk, voldoende rustzones en kwaliteitsvolle paden en zones voor recreatie. Om toegankelijke natuur voor iedereen mogelijk te maken, screen ik de gebieden op knelpunten en behoeften en pak deze gefaseerd aan.

Ik maak erover dat het recreatief medegebruik wordt beschouwd op landschapsschaal in plaats van per individueel domein om enerzijds de druk op de natuur te spreiden en anderzijds de samenwerking tussen de verschillende actoren te bevorderen.

Hierbij focus ik mij vnl. op de top vijf van belevingsgebruikers: wandelaars en lopers, spelende kinderen, fietsers (zowel de recreatieve als de sportieve), hondeneigenaars en ruiters/menners. Voor deze vijf doelgroepen wil ik, volgens de draagkracht van het natuurgebied, een kwaliteitsvol aanbod voorzien. Ik bedien dus eerst de populaire belevingsvormen. Om een klantgerichte aanpak te realiseren ontwikkel ik hiervoor een onthaalvisie die ook inzoomt op de eventuele ontwikkeling van eco-toeristische onthaalpoorten bij onze Nationale Parken. Om de kwaliteit van de belevingsinfrastructuur op peil te houden ga ik op zoek naar partners die mee kunnen instaan voor de financiering, ontwikkeling en het onderhoud van recreatieve routes en infrastructuur. Dat kunnen zowel andere overheden als gebruikersgroepen zijn.

Ik ben me ervan bewust dat natuurbeleving natuurbescherming ondersteunt. Daarom experimenteren we ook met verschillende vormen van natuureducatie

Ik investeer in een geïntegreerde huisstijl voor Nationale Parken Vlaanderen in overleg met de parken.

Ik onderzoek hoe we sites zoals Coloma (Sint-Pieters Leeuw), Gaasbeek, Groenenberg (Sint-Pieters-Leeuw), Plantentuin Meise en het Rubenskasteel (Elewijt) samen met de agentschappen Onroerend Erfgoed, Toerisme Vlaanderen, Natuur en Bos en Plantentuin Meise nog beter kunnen ontsluiten en ontwikkelen voor een kwaliteitsvolle natuurbeleving. Ook het (wetenschappelijk) beheer van deze parken en tuinen wordt gestroomlijnd en geoptimaliseerd. We ambiëren één overkoepelende aansturing.

OD 1.9 Lokale coalities als hefboom voor uitvoering van het Vlaamse beleid

Ik stroomlijn en versterk de structurele samenwerking met de Regionale Landschappen en de Bosgroepen.

Ik ondersteun de Vlaamse Parken via de inzet van instrumenten en bekijk of deze opgenomen kunnen worden in de Vlaamse Investeringsagenda Open ruimte (ISE Thema-overschrijdend OD 2.3) voor het beleidsdomein Omgeving dat in 2025 geconcretiseerd wordt.

SD 2 Doeltreffend soortenbeleid en -beheer

OD 2.1 Soortenbescherming

Ik werk een wetenschappelijk gestuurd soortenbeleid uit, op basis van een leefgebiedenbenadering, en verliezen de specifieke noden van beschermde en bedreigde soorten hierbij niet uit het oog. Dit gebeurt op grond van een oordeelkundige en globale impactbeoordeling. Ik start een evaluatie van de werking en effectiviteit van soortenbeschermingsprogramma's, beheerregelingen en andere actieplannen voor inheemse soorten, en verken daarbij de mogelijkheden tot vereenvoudigingen. We werken aan een goede staat van instandhouding van beschermde soorten.

Ik werk samen met de opvangcentra voor wilde dieren naar een verdere professionalisering van hun werking en infrastructuur met het oog op bioveiligheid, soortenbescherming en soortenbeheer.

OD 2.2 Beperken van schade en overlast door in het wild levende soorten

Elke sector en de verschillende beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid moeten hun verantwoordelijkheid nemen bij de gepaste aanpak van schade of overlast door de opkomst of uitbreiding van bepaald inheemse soorten (wolf, bever, everzwijn, steenmarter) of invasieve uitheemse soorten (Aziatische hoornaar, wasbeer, exotische muggen) en van ziekten bij in het wild leverende dieren (ASP, vogelgriep). Ik start met de voorbereidingen om deze verantwoordelijkheden en de bijhorende instrumenten duidelijk te benoemen en decretaal te verankeren.

Ik werk een actieplan uit voor een geïntegreerde meerjarenaanpak van voor Vlaanderen prioritaire invasieve uitheemse soorten. De nadruk ligt hierbij op de terreinactie in samenwerking met alle actoren voor een verhoogde effectiviteit en kostenefficiëntie bij het monitoren en bestrijden van invasieve uitheemse soorten. Voorrang gaat steeds naar vroegtijdig opsporen en uitroeien van populaties om verdere verspreiding, toenemende negatieve impact en oplopende kosten voor bestrijding en/of remediëring te voorkomen.

Ik bereid een wijziging van de soortenschaderegeling voor, met het oog op het verduidelijken van het type schade dat vergoed wordt en de voorwaarden om tot administratieve schadevergoeding over te gaan. We gaan uit van het principe dat eventuele opgelopen schade (bv. bij land- en tuinbouwers) billijk en snel vergoed wordt, zonder overbodige administratieve lasten.

Ik zet verder in op de wetenschappelijk onderbouwde aanpak van wolf, bever en everzwijn, met evenwicht tussen aspecten van veiligheid, monitoring, soortbescherming, preventie, beheer, schadevergoeding en handhaving. De relevante actoren worden hierbij betrokken.

OD 2.3 Organisatie van jacht en riviervisserij

Ik bouw met de jachtsector aan een ecologisch en maatschappelijk duurzaam wildbeheer. Daarvoor zet ik in op structureel en constructief overleg. Ik vertrouw de jachtsector toe om mee te werken aan het behoud van onze natuurlijke ecosystemen en aan habitattherstel op landschapsniveau, om te komen tot duurzame wildpopulaties.

Ik bereid in 2025 een wijziging voor van de jachtwetgeving met het oog op een efficiënter wildbeheer. Ik onderzoek op wetenschappelijke basis de mogelijkheden tot een aanpassing van de lijst van bejaagbaar en niet-bejaagbaar wild in het Jachtdecreet, met het oog op consistent en doelmatig onderscheid tussen soorten waar een duurzaam populatiebeheer mogelijk en wenselijk is en soorten waarvoor dit niet het geval is (zeldzame en kwetsbare soorten en uitheemse soorten). We verkennen daarvoor de mogelijkheden van meer

adaptief beheer en werken daartoe betrouwbare en heldere methodieken voor de monitoring van kritieke soorten uit.

Ik verken een regeling rond de organisatie van de jachtexamens met een logistieke en organisatorische rol voor erkende examen centra en een overheid die de inhoudelijke lijnen uitzet en controleert. Ik optimaliseer de jachtplannen door een optimalisatie jaarrond mogelijk te maken. Ik ga ook na hoe informatie over jachtrechthouders en wilbbeheereenheden beter in kaart kan gebracht en ontsloten worden.

Ik zorg voor een proportionele handhaving van de soorten- en jachtregelgeving, gericht op plegers en (eventuele) medeplichtigen, en bekijk binnen de jachtregelgeving hoe de procedures en afhandelingen van aanvragen, processen-verbaal en beroepen effectiever en sneller kunnen.

Ik evalueer in 2025 de wet op de riviervisserij met het oog op de uitvoering van het palingbeheerplan, het beleid rond invasieve uitheemse soorten en een globale vereenvoudiging van de regelgeving. Ik stimuleer de werking met hengelsewards voor sociale controle, beheer en onderhoud van hengelsewateren en breid deze uit.

In overleg met de betrokken sectoren besteed ik de middelen van het Jachtfonds en het Visserijfonds ten bate van de prioriteiten voor jacht en riviervisserij, in overleg en samenwerking met de betrokkenen.

SD 3 Instrumentarium

OD 3.1 Smart Nature: slim en vooruitziend natuurbeheer, ondersteund door technologie

Met behulp van slimme sensoren en drone-technologie zorg ik voor een efficiënt beheer, een kwaliteitsvolle monitoring en een correcte, proportionele handhaving. Artificial intelligence is een hulpmiddel bij de analyse en verwerking van data, in toepassingen zoals vroegtijdige waarschuwingen voor natuurbranden, het opsporen van exoten, het opvolgen van veranderingen in het landschap en voorbereidende data-analyses voorafgaand aan het beheer van geschikte gronden.

Voor een flexibel en efficiënt natuurbeheer maak ik werk van een vlotte toegang tot correcte en realtime-gegevens. De waardevolle data die sensoren en experts verzamelen, moeten gedeeld worden tussen en met kennisinstellingen en andere partners. Ik wil de interoperabiliteit van de natuurkerngegevens verhogen door in te zetten op gedeelde standaarden en datakwaliteit. Ik wil deze data en de daaraan verbonden protocols en samenwerkingsverbanden verenigen in de dataspace Smart Nature, met aandacht voor afstemming, kennisdeling en synergiën met andere data-space. Initiatieven binnen de Vlaamse Overheid.

Voor de ontwikkeling van een digitale tweeling sluit ik aan bij de lopende initiatieven binnen de Vlaamse overheid (Digitaal Vlaanderen) en de Europese projecten. Ik streef daarbij naar zoveel mogelijk synergiën tussen bestaande en toekomstige Vlaamse digitale tweelingen.

OD 3.2. Effectieve bescherming van bestaande natuur

Ik zet verder in op het voorkomen van overtredingen op de natuurregelgeving. Met het programmatisch handhaven bevorder ik de informatiedoorstroming en dialoog met de betrokken koepelorganisaties en overheden.

In samenwerking met diverse partners binnen en buiten het beleidsdomein werk ik verder aan de technologische vernieuwing binnen de handhaving. Met toepassing van AI bouw ik verder aan een gebiedsdekkende inventarisatie en een earlywarningsysteem voor het verdwijnen van kleine landschapselementen. Ik zorg via samenwerkingen tussen het beleidsdomein omgeving en het beleidsveld landbouw voor meer duidelijkheid voor de

betrokken landbouwers inzake de aanwezigheid van historisch permanent grasland Ik start met het opzetten van een proefproject op rond het gebruik van AI in de administratieve behandeling van handhavingssdossiers.

OD 3.3 Het verkennen en ontwikkelen van innovatieve beleidsinstrumenten

Aansluitend op het concept van de carbon-credits (zie OD1 van SD 1.3 ISE RUIMTE EN MILIEU) verken ik ook de mogelijke rol van 'biodiversity-credits' als een nieuw instrument voor de samenwerking met de private sector en financiering van natuurontwikkeling. In eerste instantie baken we de mogelijke scope hiervan af en doen we een studie over de inpassing binnen het Vlaamse beleidskader.

SD 4 Wetenschappelijke onderbouwing en evaluatie voor een doeltreffend natuurbeleid

OD 4.1. Toestand en trend van de natuur in beeld brengen

In uitvoering van de Europese Natuurherstelwet ontwerp ik een wetenschappelijk onderbouwd **Vlaams Natuurherstelplan**. We benutten maximaal de koppelkansen (synergiën tussen bovenstaand beleid met betrekking tot de Blue Deal, stikstofsanering, bosuitbreiding, parken, Natura 2000...) om de doelen te bereiken en de in de geldende regelgeving voorziene afwijkingsmogelijkheden die bij de opmaak van de nationale plannen kunnen worden ingezet. Hierbij wordt voorzien in de vereiste inspraak. Om de doelstellingen hieruit op te volgen, ontwikkel ik **wetenschappelijk gevalideerde monitoringschema's en indicatoren**. De bestaande meetnetten en indicatoren zullen zo optimaal mogelijk worden ingezet en bestendig.

In navolging van het voorstel van de Europese commissie om tot een EU-breed kader voor **bosobservatie** te komen, bestendig ik de bestaande meetnetten (Vlaamse bosinventaris, meetnet onbeheerde bossen, bosvitaliteitsmeetnet) en bekijk de mogelijkheden van innovatieve monitoring. Via Europese samenwerkingsverbanden en onderzoeksprojecten zorg ik ervoor dat de eigen metingen geïntegreerd worden in internationale initiatieven. Deze informatie laat een gericht beheer toe om onze bossen meer weerbaar te maken tegen verontreiniging en weersextremen.

De **natuurindicatoren** zijn een belangrijk instrument om zicht te krijgen op de toestand en trend van de biodiversiteit in Vlaanderen. In 2025 maak ik er werk van om deze verder te optimaliseren en zo nog beter te laten aansluiten op de beleidsnoden.

Er wordt ook gestart met de opmaak van een nieuw **natuurrapport** dat in 2026 wordt gepubliceerd. Dit rapport wil nagaan hoe het herstel van onze biodiversiteit en de ontwikkeling van een meer natuurlijk watersysteem elkaar kunnen versterken om de doelen van water- en natuurbeleid beter af te stemmen.

In navolging van de Europese Verordening, verfijn ik via het project **Flanders Ecosystem Accounting (FLEA)** de rekeningen over de omvang van ecosystemen (ecosystem extent accounts) en start ik met de rekeningen voor ecosysteemkwaliteit (ecosystem condition accounts) en ecosysteemdiensten (ecosystem service accounts). De focus ligt op de watergebonden ecosystemen en hun diensten.

Ik geef bijzondere aandacht aan het in kaart brengen van de druk op onze natuur. Ik start in 2025 de ontwikkeling van een monitoringmeetnet voor invasieve uitheemse soorten om zo tijdig te signaleren welke soorten op ons afkomen. Ik zet verder in op gepaste beheer en de communicatie naar het brede publiek.

Ik stel een interdisciplinair wetenschappelijk team samen met als opdracht vorm te geven aan een emissiebeleid dat zowel juridisch als wetenschappelijk robuust is.

Ik bouw in 2025 het **monitoringnetwerk zorgwekkende stoffen in vis** verder uit. Daarnaast onderzoek ik de impact van vervuilde prooidieren zoals vis, op het herstel van beschermde soorten zoals otter.

Ik ontwikkel **indicatoren voor stedelijke natuur in Vlaanderen**, en ga na wat nodig is om de effecten van verstedelijking in kaart te brengen en te monitoren.

Ik zet in 2025 het onderzoek verder naar hoe we samen met landbouwers en vrijwilligers de toestand van de biodiversiteit in het landbouwgebied kunnen opvolgen. Ik zet verder in op het **Meetnet Biodiversiteit Agrarisch Gebied (MBAG)**, in nauwe samenwerking met ILVO. Dit meetnet, dat in 2023 werd opgestart door INBO, geeft invulling aan rapporteringverplichtingen, o.a. Natuurherstelverordening, LULUCF, en GLB.

Voor de wetenschappelijke onderbouwing van mijn beleid vind ik het belangrijk sterk in te zetten op **wetenschappelijke onderzoeksinfrastructuur en innovatieve monitoringstechnieken**. De Vlaamse wetenschappelijke instellingen werken volgens de **open-science** doelstellingen, met een maximale ontsluiting van biodiversiteitsdata. Ik stimuleer de onderzoekers van de Vlaamse overheid om hun data, methoden en resultaten zo veel mogelijk open en reproduceerbaar te maken. In 2025 plan ik het Vlaamse **Biodiversiteitsportaal** te lanceren. Via dit portaal centraliseren en ontsluiten we alle beschikbare soortendata voor Vlaanderen. We streven hierbij naar een optimaal gebruik, afgestemd op de noden van alle maatschappelijke actoren, in het bijzonder het beleid en de vergunningverlening. Ik zet het overleg verder met dataleveranciers.

OD 4.2 Natuurgebaseerde oplossingen voor natuurherstel en klimaatadaptatie

In 2025 wordt bovendien in samenwerking met de Waalse en Brusselse collega's de **Europese rapportage** i.h.k.v. **Natura 2000** ingediend.

Ik exploreer nieuwe mogelijkheden om het natuurlijke karakter van onze waterlopen te herstellen en onderzoek hoe **integraal valleiherstel** te realiseren en knelpunten weg te werken. Ik streef ernaar vismigratiebarrières weg te werken en baseer me hiervoor op een degelijke wetenschappelijke onderbouwing. Voor een **duurzaam ecologisch watersysteemherstel**, evalueer ik het evenwicht tussen de uitrol van natuurgebaseerde oplossingen en het realiseren van de huidige natuurdoelen. Ik bekijk in welke mate het waterbeleid kan bijdragen om de ecologische connectiviteit van onze natuurgebieden te verhogen. Ik overweeg de oprichting van een entiteitoverschrijdende **advieshub watersysteemherstel** voor het samenbrengen van multidisciplinaire kennis die nu verspreid zit in Vlaanderen.

Dit sluit ook aan op het nieuwe natuurrapport dat in 2026 zal worden gepubliceerd.

In stedelijke en kleinstedelijke gebieden worden uiteenlopende initiatieven genomen voor het behouden of het creëren van groenblauwe infrastructuur en het creëren van groene verbindingen. Ik breng deze initiatieven samen in een **atlas van groen-blauwe natuurgebaseerde oplossingen in stedelijke context**. Ik ga na wat het ecologische en sociaal-economische belang is van kleine landschapselementen, hoe we deze kunnen waarderen en hoe we deze beter in kaart kunnen brengen.

Om uitvoering te geven aan de Natuurherstelverordening op een manier die ook de landbouwers ondersteunt, ga ik verder op zoek naar **maatregelen** die tegelijk de biodiversiteit en de landbouwbedrijfsvoering ten goede komen. Dit omvat onder andere wetenschappelijk ondersteuning betrekking tot **tijdelijke natuur, alsook onderzoek**

naar onderlinge versterking tussen natuurherstel, agro-ecologie en andere landbouwpraktijken. Ik voer verder onderzoek uit naar **natuurgebaseerde oplossingen voor het mestbeleid.** Ik schenk bijzondere aandacht aan het delen en bespreken van het onderzoek met landbouwers, en versterk ook hier de samenwerking tussen het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek en het Instituut voor Landbouw-, Visserij-, en Voedingsonderzoek (ILVO).

Binnen het landschapspark Vlaamse Ardennen ontwikkel ik ondersteuning om **graslanden** te behouden.

Via **klimaatadaptief bosbeheer en onderzoek naar geschikte bomen** maak ik onze bossen weerbaar tegen ziektes, droogte en natuurbrand.

Ik organiseer in 2025 meetcampagnes voor het **meetnet bodemkoolstof** in Vlaanderen. Dit meetnet moet ons in de toekomst een beter beeld geven van de huidige koolstofvoorraden over alle landgebruiken heen (CMON).

OD 4.3 De relatie tussen mens en natuur onderzoeken

Ik zet in 2025 in op het in kaart brengen van zowel de positieve als negatieve gevolgen van de **interacties tussen mensen en dieren in Vlaanderen.** Hierbij maak ik werk van het centraliseren op één website van de beschikbare gegevens over de verspreiding, het beheer, de impact en het maatschappelijk draagvlak voor verschillende soorten. Dit laat toe het beheer en het beleid nog sterker te onderbouwen, te evalueren en bij te sturen op basis van data. Doordat de website toegankelijk is voor iedereen kunnen de beschikbare data op alle beleids- en beheerniveaus gebruikt worden.

Via onderzoek naar de houding van verschillende actoren ten opzichte van de aanwezigheid en impact van wolven, en de perceptie van communicatie en beleid hierrond, werk ik aanbevelingen uit voor een **duurzamer samenleven van wolven en mensen.**

Op basis van een brede literatuurstudie wordt in eerste instantie een advies geformuleerd aangaande de relatie tussen predatiedruk en de **achteruitgang van grondbroeders in Vlaanderen.** Dat onderzoek kan ook een verdere aanpak adviseren.

Ik onderzoek wat het verband is tussen de **mentale en fysieke gezondheid van mensen** en het beleid inzake biodiversiteitsverlies, klimaatverandering en vervuiling. Daarbij kijk ik naar het verband tussen de gemeten en gepercipieerde biodiversiteit en de fysieke en mentale gezondheid.

In 2025 onderzoek ik **hoe we de natuur economie-positief kunnen maken.**

5.2 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

Onder dit ISE Natuur en Biodiversiteit vallen taken, doelstellingen en budgetten die alle verband houden met het beleidsveld 'Omgeving en natuur', en dan meer bepaald met het thema 'Natuur en biodiversiteit'.

De beleidskredieten onder dit ISE hebben in hoofdzaak betrekking op:

- het aankopen, inrichten en beheren van openbare bossen en natuurdomeinen;
- de werking van het Visserijfonds, het Fonds voor EU-financiering, het Boscompensatiefonds en het Jachtfonds;

- het ondersteunen van en samenwerken met partners met het oog op het behouden en versterken van biodiversiteit en ecosystemen;
- de beleidsondersteunende werking van ANB (entiteitscode QD0), INBO (entiteitscode QC0) en het EV INBO;
- de beleidsondersteunende werking van VLM inzake natuurinrichting, recht van voorkoop en de Grondenbanken gericht op natuur en biodiversiteit.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven werden in de begrotingsopmaak 2025.

NATUUR EN BIODIVERSITEIT, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2024	evolutie	BO 2025	BA 2024	evolutie	BO 2025
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	19.188	-662	18.526	19.825	113	19.938
Toelagen (interne stromen (IS))	3.603	38	3.641	3.603	-4	3.599
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	500	0	500	500	0	500
Totaal	23.291	-624	22.667	23.928	109	24.037

Inhoudelijke toelichting evolutie:

In totaal wordt er in 2025 ter invulling van alle strategische en operationele doelstellingen onder deze ISE een budget voorzien van 156,3 miljoen euro, waarvan 22,7 miljoen euro op de uitgavenbegroting, en aanvullend 133,6 miljoen euro binnen de DAB MINAfonds. De totale toelage aan het MINAfonds (onder ISE Thema-overschrijdend instrumentarium) financiert uitgaven van meerdere ISE binnen de DAB, waaronder dus 133,6 miljoen euro voor het ISE Bodem en Ondergrond.

Het budget 2025 voor deze ISE vermeerderd in totaal met 0,6 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2024 (155,7 miljoen euro). In hoofdzaak is dit het gevolg van de compensatie van 0,5 miljoen euro VAK en VEK richting de beleidsbudgetten van INBO

(artikel QC0-1QCG2FF-WT). Deze compensatie is noodzakelijk voor de werking van het Vlaams Biodiversiteitsportaal.

Voor de meer gedetailleerde bespreking van deze budgetten wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in de BBT.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

5.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangsten

QC0-9QCGTFG-OW - WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID (FONDS INBO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel van dit fonds kan het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek de kosten die het maakt voor de ondersteuning van het Eigen Vermogen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek terugvorderen. Deze ontvangst is gekoppeld aan de uitgaven op artikel QC0-1QCG4FG-WT van hetzelfde fonds.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	0	25	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	0	25	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QD0-9QCGAFA-OW - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het betreft enerzijds diverse ANB-ontvangsten, zoals terugbetalingen, schade voor ongevallen en advocaatkosten, die niet vooraf geprogrammeerd kunnen worden en

waarvan derhalve vooraf ook geen exacte bedragen gekend zijn. Een ander deel van de ontvangsten komt voort uit de verkoop van investeringsgoederen, voornamelijk uit de verkoop van wagens die uit gebruik genomen worden.

Kredietevolutive:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	1.111	0	0
Bijstellingen BO 2025	4.120	0	0
BO 2025	5.231	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

De ontvangsten stijgen in totaal met 4.120 keuro ten opzichte van de BA2024. Enerzijds is er 120 keuro extra ontvangst in het kader van de uitvoering van EU-projecten. Anderzijds wordt er een geraamd bedrag van 4 miljoen euro extra ingeschreven door de ontvangsten uit de houtverkoop, voorheen geïnd door Natuurinvest, nu in de algemene middelen in te kantelen. Deze bijstelling is opgenomen in het regeerakkoord.

QD0-9QCGTFB-OW - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

De ontvangsten van de verkoop van visverloven (ANB) zijn een uitvoering van artikel 9 van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij. Naast het gratis jeugdvisverlof zijn er twee soorten betalende visverloven, nl. een gewoon visverlof en een groot visverlof. De inkomsten van de visverloven komen integraal ten goede aan het Visserijfonds op uitgavenartikels QD0-1QCG4FB-WT en QD0-1QCG4FB-LO.

Kredietevolutive:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	0	1.498	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	0	1.498	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QD0-9QCGTFC-OW - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID - FONDS EU COFINANCIERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat de inkomsten van EU cofinanciering uit LIFE- en andere EU-projecten bij ANB. Deze inkomsten mogen aangewend worden voor uitgaven voor diensten, werking, exploitatie en uitrusting van de door de EU mede gefinancierde projecten. De inkomsten worden in schijven toegekend afhankelijk van de voortgang van de werken. In de optiek om maximaal alternatieve financieringsbronnen aan te spreken voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, wordt door het Agentschap voor Natuur en Bos samen met haar partners zeer intensief ingezet op de cofinancieringsmogelijkheden door de EU in het kader van Life, INTERREG, PDPO en andere programma's.

Vanaf 2021 volgt het Departement FB een nieuwe generieke werkwijze voor projecten met EU-financiering. Vanaf 2021 worden de ontvangsten in het kader van EU-cofinanciering dan ook via het algemene ontvangstenartikel QD0-9QCGAFA-OW ingeschreven. De ontvangsten op dit artikel QD0-9QCGTFC-OW zijn gekoppeld aan uitgavenartikel QD0-1QCG4FC-WT.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	0	200	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	0	200	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QD0-9QCGTFD-OI - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel omvat de ontvangsten van ANB uit bosbehoudbijdragen van andere entiteiten van de Vlaamse overheid. Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2024	0	70	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	0	70	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QD0-9QCGTFD-OP - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel werd opgezet bij BO 2020 naar aanleiding van de implementatie van het nieuwe boekingsschema voor de Grondenbanken bij VLM. Via dit begrotingsartikel verloopt de tegenboeking voor ANB bij de overdracht van gronden (initieel gefinancierd door het ANB).

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2024	0	346	0
Bijstellingen BO 2025	0	-346	0
BO 2025	0	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het betreft het technische ontvangstenartikel waar de inkomsten uit de verlening van de voorschotten in het kader van de financiering van de grondenbank Vinderhoutse bossen via het bossencompensatiefonds, wordt afgeboekt. In 2025 wordt er geen grondoverdracht van VLM naar ANB verwacht vanuit deze Grondenbank.

QD0-9QCGTFD-OW - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND

ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Art.90bis van het Bosdecreet van 13 juni 1990 en het Besluit van de Vlaamse Regering van 16 februari 2001 tot vaststellen van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing omvatten de regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing. De ontvangsten bij ANB binnen dit Bossencompensatiefonds zijn afhankelijk van het aantal afgeleverde omgevingsvergunningen tot ontbossing en de wijze waarop compensatie wordt gerealiseerd.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	0	6.787	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	0	6.787	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QD0-9QCGTFE-OW - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID EN -BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

De ontvangsten op het Jachtfonds (ANB) zijn afkomstig uit de aankopen van jachtverloven, jachtvergunningen en deelnames aan het jachtexamen. Via het Jachtfonds is het de bedoeling om deze middelen terug aan te wenden ten bate van het beleid inzake jacht in ruime zin. De reglementaire basis voor deze ontvangsten zijn artikel 17 van het Jachtdecreet en artikel 50 van het Jachtadministratiebesluit van 25 april 2014. De ontvangsten van dit artikel zijn binnen het Jachtfonds gekoppeld aan de uitgaven op artikels QD0-1QCG4FE-WT en QD0-1QCG4FE-LO.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	0	2.377	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	0	2.377	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

Uitgaven

QB0-1QCG2FR-IS - EIGEN VERMOGEN INSTITUUT VOOR NATUUR- EN BOSONDERZOEK (EV INBO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel kunnen (voornamelijk via provisieverdelingen) bijkomende budgetten toegekend worden aan het Eigen Vermogen INBO.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Pro memorie.

QC0-1QCG2FF-WT - WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel financiert INBO diverse beleidsondersteunende en -uitvoerende uitgaven, die passen in de uitvoering van de strategische doelstellingen.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	2.384	2.284
<i>Index</i>	19	19
<i>Compensaties</i>	475	575
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	2.878	2.878

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QC0-1QAG2ZZ-WT	0	100	Bijstelling na analyse vereffeningskalenders
Van QBX-3QCG2OC-WT	475	475	Compensatie voor ontwikkeling en verderzetting Vlaams Biodiversiteitsportaal (geïntegreerd en publiek beschikbaar portaal voor biodiversiteitsdata)
TOTAAL	475	575	

QC0-1QCG4FG-WT - WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND BIODIVERSITEITSBELEID (FONDS INBO)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit INBO Fonds worden de vaste werkingskosten die het INBO maakt voor het Eigen Vermogen INBO doorgerekend (o.a. energiekosten, kosten aan gebouwen en terreinen, ...). Deze uitgave is gekoppeld aan de ontvangsten op artikel QC0-9QCGTFG-OW.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	25	25
<i>Index</i>	0	0

<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	25	25

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QD0-1QCG2FA-WT - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Onder dit begrotingsartikel ressorteren een brede waaier van subsidies ter ondersteuning van de burger, lokale besturen en verenigingen, naast een aantal specifieke werkingskosten van het ANB. Deze middelen worden ingezet onder de grote noemer van biodiversiteitsbeleid. De focus van inzet van de middelen wordt gelegd bij de implementatie van de Europese natuurdoelen op eigen terreinen en in samenwerking met de partners. Daarnaast wordt ingezet op de verdere uitbouw van groenblauwe netwerken, van stadsrandbossen en van toegankelijk (rand)stedelijk groen, onder meer in de Vlaamse Rand. De grote pijlers waarvoor deze middelen ingezet worden zijn de volgende:

- Toekenning van subsidies aan verenigingen die actief zijn op het gebied van natuurbeheer en bosbouw en die met hun werking een wezenlijke bijdrage leveren aan het verhogen van de biodiversiteit.
- Het bevorderen van de toestand van kritische soorten en soortengroepen door via een bepaalde ondersteuning partners zoals de Vlaamse Vogelopvangcentra te faciliteren een bijdrage te leveren aan het soortenbeleid.
- De ondersteuning van de talrijke initiatieven van privé-eigenaars en openbare besturen gericht op het verhogen van de biodiversiteit, de realisatie van de natuurdoelen en de toegankelijkheid van natuur-, bos- en groengebieden.
- Ondersteuning van innoverende, voorbeeldstellende projecten van openbare besturen inzake de uitbouw van (rand)stedelijk groen. Een deel van de middelen wordt gereserveerd voor de flankerende maatregelen voor het Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel.
- Een waaier aan specifieke werkingskosten van het Agentschap voor Natuur en Bos, waaronder communicatie, beheer van het wagenpark en ICT.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	4.801	5.688
<i>Index</i>	38	38
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	175

BO 2025	4.839	5.901
----------------	-------	-------

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling vereffeningskalender	0	175	Na analyse van de vereffeningskalender
TOTAAL	0	175	

QD0-1QCG4FB-LO - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit is het loonartikel van het Visserijfonds waarop toelagen in het kader van de Provinciale Visserijcommissies (PVC) betaald kunnen worden. De uitgaven van dit artikel zijn binnen het Visserijfonds gekoppeld aan de ontvangst op artikel QD0-9QCGTFB-OW en het uitgavenartikel QD0-1QCG4FB-WT.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	25	25
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	15	15
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	40	40

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QD0-1QCG4FB-WT	15	15	Compensatie binnen het Visserijfonds van werking en investeringen naar lonen
TOTAAL	15	15	

QD0-1QCG4FB-WT - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Visserijfonds is bij wet ingesteld om de riviervisserij te verbeteren, de verontreiniging te bestrijden, het toezicht te verscherpen en het beleid inzake de riviervisserij te ondersteunen. Met de middelen van het Visserijfonds worden verdere initiatieven genomen om, rekening houdend met de ecologische draagkracht, de beleefbaarheid en de toegankelijkheid van de natuurgebieden verder te verbeteren. De responsabilisering van de riviervisserij draagt ertoe bij dat de toestand van kritische soorten en soortengroepen en de biodiversiteit in Vlaanderen algemeen sterk verbetert. De uitgaven van dit artikel zijn binnen het Visserijfonds gekoppeld aan de ontvangst op artikel QD0-9QCGTFB-OW en het uitgavenartikel QD0-1QCG4FB-LO.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	1.573	1.573
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-15	-15
<i>Andere bijstellingen</i>	-48	302
BO 2025	1.510	1.860

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QD0-1QCG4FB-LO	-15	-15	Compensatie binnen het Visserijfonds van werking en investeringen naar lonen
TOTAAL	-15	-15	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling vereffeningskalender	0	302	Na analyse van de vereffeningskalender
Actualisatie VAK 2025	-48	0	Actualisatie van de geraamde VAK-behoefte
TOTAAL	-48	302	

QD0-1QCG4FC-WT - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID - FONDS EU COFINANCIERING

Korte inhoud begrotingsartikel:

De inkomsten uit EU-gecofinancierde projecten mogen aangewend worden voor uitgaven voor diensten, werking, exploitatie en uitrusting van de door de EU mede gefinancierde projecten. Deze projecten worden onder andere ingezet voor de realisatie van de Europese natuurdoelen, door de uitbreiding van gebieden onder effectief natuurbeheer. Waar mogelijk sporen de projecten samen met beveiliging tegen overstromingen en bevaarbaarheid van waterlopen (onder meer Sigmaphan en Zwinproject), klimaataspecten (aanleg natuur, bosuitbreiding) en de realisatie van (rand)stedelijke groengebieden. De bestedingen hangen samen met de voortgang van deze projecten.

Vanaf 2021 volgt het Departement FB een nieuwe generieke werkwijze voor projecten met EU-financiering. Vanaf 2021 worden de uitgaven in het kader van EU-cofinanciering van nieuwe EU-projecten dan ook via het algemene uitgavenartikel QD0-1QCG2FA-WT ingeschreven. De uitgaven op dit artikel QD0-1QCG4FC-WT zijn gekoppeld aan de ontvangsten op artikel QD0-9QCGTFC-OW.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	400	400
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	400	400

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QD0-1QCG4FD-PA - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel werd opgezet naar aanleiding van de implementatie van het nieuwe boekingsschema voor de Grondenbanken bij VLM. Op dit begrotingsartikel wordt de betaling van het jaarlijkse voorschot voorzien voor de grondenbank die gefinancierd worden via het Bossencompensatiefonds. Daarnaast wordt ook de verrekening van de netto opbrengsten voorzien op dit begrotingsartikel.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFC-OI, QD0-9QCGTFC-OP en QD0-9QCGTFC-OW).

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	500	500
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	500	500

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QD0-1QCG4FD-WT - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Volgens art.90 bis van het Bosdecreet kan slechts in welbepaalde gevallen een omgevingsvergunning tot ontbossing worden verleend. De ontbosser moet hier echter voor compenseren op één van de volgende wijzen: in natura (door een compenserende bebossing), door storting van een bosbehoudsbijdrage in het Bossencompensatiefonds (BCF) of door een combinatie van beide. In het Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing wordt het bedrag van de bosbehoudsbijdrage bepaald. Het is noodzakelijk dat de financiële middelen die gegenereerd worden door deze bosbehoudsbijdrage ook daadwerkelijk worden aangewend om nieuwe bebossingsprojecten te financieren. Deze middelen worden als volgt besteed:

- Projectoproep voor integrale bebossingsprojecten door privépartners
- Toelage aan de Vlaamse Landmaatschappij voor de aankopen ten behoeve van compenserende bebossing.
- Aankopen in het kader van bebossing door het ANB.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	6.703	6.703
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-346	-346
BO 2025	6.357	6.357

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:**(duizend euro)**

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling in functie van herraamde ontvangsten Bossencompensatiefonds	-346	-346	Totale ESR-uitgaven Bossencompensatiefonds worden in functie van de totale ESR-ontvangsten aangepast
TOTAAL	-346	-346	

QD0-1QCG4FE-LO - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Volgens art.90 bis van het Bosdecreet kan slechts in welbepaalde gevallen een omgevingsvergunning tot ontbossing worden verleend. De ontbosser moet hier echter voor compenseren op één van de volgende wijzen: in natura (door een compenserende bebossing), door storting van een bosbehoudsbijdrage in het Bossencompensatiefonds (BCF) of door een combinatie van beide. In het Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van nadere regels inzake compensatie van ontbossing en ontheffing van het verbod op ontbossing wordt het bedrag van de bosbehoudsbijdrage bepaald. Het is noodzakelijk dat de financiële middelen die gegenereerd worden door deze bosbehoudsbijdrage ook daadwerkelijk worden aangewend om nieuwe bebossingsprojecten te financieren. Deze middelen worden als volgt besteed:

- Projectoproep voor integrale bebossingsprojecten door privépartners
- Toelage aan de Vlaamse Landmaatschappij voor de aankopen ten behoeve van compenserende bebossing.
- Aankopen in het kader van bebossing door het ANB.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2024	733	733
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	733	733

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QD0-1QCG4FE-WT - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het Jachtfonds werd ingesteld met het oog op het besteden van de middelen uit het fonds voor de volgende doelstellingen:

- het stimuleren van een verstandig gebruik van wildsoorten en hun leefgebieden;
- het stimuleren van de inpassing van het wildbeheer in het bredere kader van natuurbehoud;
- het realiseren van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen;
- de bevordering en ondersteuning van de werking van de wildbeheereenheden;
- de ondersteuning van de praktische organisatie van de jacht, met name de volgende aspecten:
 - o de organisatie van jachtexamens;
 - o het uitreiken van een jachtverlof;
 - o het uitreiken van een jachtvergunning;
 - o de opmaak en het indienen van een plan als vermeld in artikel 7 van dit decreet;
 - o het bevorderen van de dienstverlening naar de jachtsector;
- het voorkomen en het inperken van maatschappelijk onaanvaardbare schade en impact door jachtwild, invasieve uitheemse soorten en beschermde soorten;
- de uitvoering van wetenschappelijk onderzoek in het kader van de voormelde doelstellingen.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	2.544	2.394
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-800	-650
BO 2025	1.744	1.744

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling in functie van herraamde ontvangsten Jachtfonds	-300	-300	Totale ESR-uitgaven Jachtfonds worden in functie van de totale ESR-ontvangsten aangepast
Bijstelling vereffeningskalender	0	150	Na analyse van de vereffeningskalender

Terugdraai eenmalige intering 2024	-500	-500	Terugdraai eenmalige intering in 2024 voor de opstart van het Everteam
TOTAAL	-800	-650	

QD0-1QCG5FY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel worden vanuit ANB budgetten toegekend aan VLM ten behoeve van uitgaven voor natuurinrichting.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	3.603	3.603
<i>Index</i>	38	-4
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	3.641	3.599

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

5.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangsten

QDX-2QCGAFA-OP - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel werd gecreëerd om enerzijds kosten bij het beheer van gronden in rekening te brengen (bv. grondbelastingen) die de vordering van ANB op VLM verlaagt en anderzijds

een ontvangst te kunnen boeken wanneer er door het ANB eerder gefinancierde gronden uit de grondenbank kosteloos worden overgedragen van VLM naar ANB.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	3.061	0	0
Bijstellingen BO 2025	2.240	0	0
BO 2025	5.301	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De bijstelling is gevolg van de toenemende overdrachten van gronden en doorrekening van kosten.

QDX-2QCGAFA-OW - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden diverse ontvangsten van ANB op het Minafonds geboekt. Het gaat hierbij voornamelijk over de ontvangsten uit de vervreemding van onroerende goederen, de verkoop van investeringsgoederen en allerlei diverse ontvangsten, die niet vooraf geprogrammeerd zijn en waarvan vooraf ook geen bedragen gekend zijn. Daarnaast werd naar aanleiding van een opmerking van het Rekenhof de aanrekeningswijze voor grondenbanken aangepast. Op dit artikel worden vanaf 2020 de opbrengsten uit het beheer van de gronden door VLM geboekt. Het gaat hierbij grotendeels om ontvangsten uit pacht.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	327	0	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	327	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

Uitgaven

QDX-3QCG2FA-PA - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel van ANB wordt de (ESR-neutrale) betaling van het jaarlijkse voorschot voorzien voor grondenbanken die gefinancierd worden via het Minafonds. Daarnaast wordt ook de verrekening van de netto opbrengsten voorzien op dit begrotingsartikel.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	4.000	4.000
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	4.000	4.000

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QDX-3QCG2FA-WT - WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel bevat de gebundelde middelen van ANB op het Minafonds. De middelen worden in hoofdzaak aangewend voor de uitgaven op het vlak van biodiversiteitsbeleid, voor beleidsvoorbereiding en voor de aankoop, inrichting en het beheer van het patrimonium van het ANB. De realisatie van de Europese natuur- en klimaatdoelen staan hierbij centraal.

Daarnaast is er ook het geactualiseerde Sigmaplan, dat een onderdeel is van de Ontwikkelingsschets 2010 (langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium). Vanuit de vaststelling dat op de Zee- en Westerschelde inrichtingswerken met impact op Speciale Beschermingszones nodig zijn voor toegankelijkheid van de Antwerpse haven en veiligheid, is beslist op diverse niveaus dat ook een stevig natuurspakket als mitigatie nodig was. De langetermijnvisie voorziet daarom in een piste naar een gunstige staat van zowel de toegankelijkheid, de veiligheid als van de natuurlijkheid tegen 2030. De realisaties binnen het project geven invulling aan de realisatie van instandhoudingsdoelstellingen zoals voorzien in het regeerakkoord en ook hoger aangehaald. De degelijkheid van deze aanpak werd door Europa al erkend. Deze werkwijze bood ook de mogelijkheid om over langere termijn voor sectoren als landbouw en plattelandsrecreatie duidelijkheid te brengen i.v.m. de verwachte evoluties qua grondinname en om daarbij een passend flankerend beleid op te maken.

Deze middelen worden ook ingezet voor bosuitbreiding en -bescherming. De realisatie kan men opvolgen in de bosteller.

Bovendien wordt er met deze middelen geïnvesteerd in de Nationale Parken Vlaanderen. Er wordt ingezet op de verbetering van de toegankelijkheid en de beleving.

Verder wordt er ingezet op de uitbreiding van de gebieden onder effectief natuurbeheer (erkende, Vlaamse of bosreservaten, andere natuurgebieden onder vergelijkbaar beheerplan). Eén manier om dit te realiseren betreft de subsidiëring van de verwerving van percelen door derden met als doel ze te laten erkennen als reservaat. Volgens het Besluit van de Vlaamse Regering van 20 juni 2014 tot regeling van het Vlaams Natura 2000-programma, de managementplannen Natura 2000, de zoekzones en de actiegebieden voor de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor Europees te beschermen soorten en habitats moet minstens 75% van dit krediet aangewend worden voor het instandhoudingsbeleid. Het decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu vormt de rechtsgrond voor het aankoopbeleid van natuurgebieden.

Tot slot vergt de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen een forse investering in inrichtingswerken: afgraven, ontbossen, bosvorming, hermeanderen, baggeren, exoten bestrijden, ... Een aantal van deze werken zal via grootschalige natuurinrichtingsprojecten moeten verlopen. Maar er zijn ook tal van kleine inrichtingen noodzakelijk die snel en op maat afgesproken kunnen worden. Er wordt hiervoor door het ANB maximaal ingezet op samenwerking met partners. Naast de interne integratie in het beleid van andere entiteiten, zijn deze samenwerking en partnerschappen met lokale actoren essentieel om de planvorming op Vlaams niveau inzake instandhoudingsdoelstellingen en soortenbescherming te laten resulteren in effectieve realisaties op terrein. Er wordt hierbij sterk ingezet op de projectmatige ondersteuning van alle partners in het natuurbeleid, zoals vzw's, bosgroepen, regionale landschappen en private personen voor beheer- en inrichtingswerken met het oog op de realisatie van de IHD.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	113.022	124.099
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-51	-51
<i>Andere bijstellingen</i>	1.279	1.279
BO 2025	114.250	125.327

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:**(duizend euro)**

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QB0-1QCG2OU-IS	-51	-51	Compensatie vanuit ANB in kader van uitbreiding referentietask IHD bij VITO
TOTAAL	-51	-51	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Terugdraai eenmalige recuperatie van eigen ontvangsten in 2024	-238	-238	Terugdraai eenmalige recuperatie van gerealiseerde eigen ontvangsten in het kader van verkopen en/of terugstortingen in het kader van aankopen.
Technische bijstelling schema grondenbanken	1.517	1.517	Er worden in 2025 meer gronden en meer beheerkosten door VLM doorgerekend aan ANB
TOTAAL	1.279	1.279	

QBX-3QCG2FY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)**Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via dit artikel ontvangt de VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds voor uitgaven in het kader van het flankerend beleid voor instandhoudingsdoelstellingen en een toelage voor grondenbank bosuitbreiding.

Kredietevolutie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2024	15.336	16.302
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0

<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	15.336	16.302

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

5.2.3 Overige entiteiten onder gezag

EIGEN VERMOGEN VAN HET INSTITUUT VOOR NATUUR- EN BOSONDERZOEK

Het Eigen Vermogen van het INBO (EV INBO) is een aparte juridische entiteit (rechtspersoon) die projecten uitvoert, die met externe middelen gefinancierd worden. Het voornaamste doel van het EVINBO is om het INBO-onderzoek aan te vullen voor zover rechtstreeks toegewezen publieke middelen niet volstaan voor een volwaardig en toekomstgericht onderzoek. Het biedt de mogelijkheid om in te gaan op nieuwe onderzoeksthema's die onmiddellijk of op (middel)lange termijn beleidsrelevant zijn, uiteraard met de belangrijke beperking dat er daarvoor ook externe financiering gevonden moet worden via onderzoeksoopdrachten, internationale calls, doctoraatsonderzoek en dergelijke meer.

Ook voor EV INBO, blijft de relevantie voor het biodiversiteitsbeleid een fundamentele voorwaarde voor het verrichten van onderzoek. Het EV INBO voert opdrachten uit voor een breed spectrum aan klanten, zoals Vlaamse en lokale overheden, de FOD Wetenschapsbeleid (Belspo), universiteiten, natuur- en bosorganisaties, landbouw, jacht, visserij. Ook Europa is één van de geregelde opdrachtgevers, met in het recente verleden onder meer FP6-, FP7-, LifeWatch-, Horizon2020-, Horizon-Europe, Interreg-, LIFE+-projecten. De via deze projecten opgebouwde internationale wetenschappelijke samenwerkingen versterken het imago van het INBO en laten het toe zijn netwerk te onderhouden en uit te breiden. Ze creëren kansen voor data-uitwisseling, het delen van ervaring en kennis, en de ontwikkeling van Europese monitoringfaciliteiten. Jonge wetenschappers doen vaak hun eerste ervaring op in een project van het Eigen Vermogen, waarna ze hun carrière verder ontwikkelen bij het INBO zelf, bij andere agentschappen van de Vlaamse overheid of bij buitenlandse onderzoeksinstituten. Het EV INBO heeft, mits beschikbaarheid van langdurige (≥ 4 jaar) externe financiering, ook de mogelijkheid om doctoraatsbursalen aan te trekken voor het uitvoeren van vernieuwend wetenschappelijk onderzoek gericht op beleidsimplementatie.

Sinds 2022 worden verschillende opdrachten van de Vlaamse Regering aan EV INBO toegewezen. De opvragingen uit de provisies verbonden aan deze opdrachten volgen aparte circuits en maken volgens de instructies geen deel uit van BO 2025. Dit geldt ook voor verderzetting van bestaande opdrachten alsook voor bijkomende/nieuwe opdrachten (onderzoek en monitoring) gelinkt aan de uitrol van nieuwe Europese verordeningen (meer bepaald de Natuurherstelverordening en Exotenverordening), de Programmatie Aanpak Stikstof, en beleid Zorgwekkende Stoffen waarnaar verwezen. Om die reden werden deze cijfers niet opgenomen in deze begroting. Mogelijks zouden deze middelen op INBO-begrotingsartikelen landen. Eventuele middelen die naar EV INBO komen zullen landen op het begrotingsartikel QB0-1QCG2FR-IS.

De via externe middelen gefinancierde EV INBO-medewerkers zijn volledig geïntegreerd in de ondersteunings- en onderzoeksteams van het INBO.

Het EV INBO oefent haar activiteiten uit onder de ISE Natuur en biodiversiteit (QF).

ISE F NATUUR EN BIODIVERSITEIT

ONTVANGSTEN

Het overgedragen saldo bedraagt 2.049 keuro, het cijfer dat overeenkomt met de overdracht van het saldo van BA 2024.

De begroting van de verkopen wordt momenteel geraamd op 1.695 keuro. Deze begroting is een prognose van de verwachte projectinkomsten in 2025. Ca. 60% van deze projectinkomsten zijn reeds vastgelegd. De overige 40% verwacht EV INBO nog binnen te halen. Er zijn immers momenteel nog onderhandelingen voor nieuwe projecten lopend. Bovendien werden recent nog projectvoorstellen (offertes, proposals) ingediend waarvan de uitkomst nog niet bekend is. Ook zullen er in de loop van 2024 en 2025 nog nieuwe voorstellen worden geschreven, ingediend en gegund.

De ontvangen subsidies worden geraamd op 600 keuro. Dit bedrag is gebaseerd op de laatste stand van zaken van de vermindering die EV INBO zal ontvangen op het betalen van bedrijfsvoorheffing in 2025, rekening houdend met de gekende arbeidscontracten bij EV INBO in 2025. Dit bedrag houdt een vermindering van 80% in op de bedrijfsvoorheffing van wetenschappelijk personeel. Deze middelen worden integraal ingezet in wetenschappelijk onderzoek door aanwerving van onderzoekers die niet rechtstreeks op projectmiddelen werken.

De inkomstenoverdrachten of subsidies die ontvangen worden van EU-instellingen (ESR-code 39.10) worden bij BO 2025 begroot op 1.803 keuro.

In 2025 wordt er ook een interne compensatie van FWO bij de ontvangsten bijgeschreven bedoeld voor specifieke onderzoeksprojecten.

Vermits het EV INBO binnen de consolidatiekring valt, worden interrelaties met het FWO opgenomen onder ESR-code 46.70. Voor het project I002021N, "Financiering van onderzoeksinfrastructuur", betreffende de internationale onderzoeksinfrastructuur "LifeWatch", zal het EV INBO in 2024 322 keuro ontvangen van het FWO. Voor het project S006421N, "Spatio-temporal deep learning workflows for transforming remote sensing data into geo-indicators for environmental policy support", wordt in 2025 69 keuro ontvangen van het FWO. En tenslotte zal het EV INBO in 2025 voor het project I001721N "DISSco Flanders" 56 keuro ontvangen.

Inkomstenoverdrachten of subsidies van de federale overheid worden opgenomen onder ESR-code 49.40. Onder deze inkomstenoverdrachten ressorteren voornamelijk de subsidies die ontvangen worden van BELSPO. Dit bedrag bedraagt 225 keuro voor BO 2025.

UITGAVEN

Het EV INBO verwacht het boekjaar 2025 af te sluiten met een over te dragen saldo van 1.199 keuro (VEK). Er zal voor 850 keuro ingeteerd worden op het overgedragen saldo in 2024, voor de financiering van een aantal eenmalige investeringen (o.a. renovatie van de vis-en amfibiebroedhal te Linkebeek, vergroening van het wagenpark en nieuwe labotoestellen).

Het EV INBO raamt de loonkosten voor 2025 op 3.636 keuro. Deze begroting is gebaseerd op de verwachte projecten voor 2025, waarmee de contractanten van onbepaalde duur gehandhaafd kunnen blijven.

De begroting van de werkingskosten werd bepaald aan de hand van de reeds vastgelegde en verwachte verkopen in 2025.

Er wordt begroot dat er voor 720 keuro geïnvesteerd zal worden in diverse renovatiemaatregelen op de INBO-sites in Linkebeek en Geraardsbergen.

De begroting van de investeringsgoederen die in 2025 zullen aangekocht worden, wordt geraamd op 235 keuro. In deze raming werden o.a. de vernieuwing van laptops en IT-materiaal en de aankoop van noodzakelijke laboapparatuur in het kader van verschillende projecten meegenomen.

Niet al deze initiatieven kunnen binnen de projectkosten opgevangen worden. Om die reden verwacht het EV INBO in 2025 850 keuro in te teren op haar saldo.

De kredietverleningen worden begroot op 85 keuro (VEK) voor BO 2025. Dit bedrag is een inschatting van het verschil tussen de betaalde borgen (voor nieuwe projecten) en teruggestorte borgen (voor opgeleverde projecten). Voor de nieuwe verbintenissen die aangegaan worden in 2025 zal er tenslotte circa 5 keuro (VAK) aan borgen zal betaald worden.

5.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VLM werden in deze BBT reeds besproken.

De VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE D Water, ISE G Plattelandsbeleid, ISE F Natuur en Biodiversiteit en ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCG2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCG2NY-IS. Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE F "Natuur en Biodiversiteit" ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de andere betrokken ISE in deze BBT.

ISE F NATUUR EN BIODIVERSITEIT

Ter realisatie van de doelstellingen en uitdagingen voor dit ISE worden in de VLM begroting 32.176 keuro aan ontvangsten voorzien en 35.885 keuro VAK en 36.652 keuro VEK aan uitgaven. Deze planning brengt een intering van 4.476 keuro op de gevormde overgedragen saldi met zich mee.

De VLM ontvangt, naast een aantal eigen ontvangsten en ontvangsten ten gevolge van het toepassen van het boekhoudschema voor grondenbankwerking, voorschotten vanwege het ANB voor de grondenbankwerking en het uitoefenen van het voorkeurecht en de koopplichten in het kader van het Natuurdecreet (grondenbank Natuurdoelen, grondenbank Vinderhoutse Bossen en grondenbank Sigma), en toelages voor uitgaven in het kader van instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en programmatische aanpak stikstof (PAS). De middelen worden aangewend bij de inzet van volgende maatregelen: bedrijfsverplaatsing, bedrijfsreconversie, bedrijfsbeëindiging en bedrijfsbegeleiding enerzijds en de aankoop van ruilvergoedingen voor landbouwers en de aankoop, inclusief de eventuele eigenaarstoeslag en wijzersstimulus, van gronden en gebouwen in het kader van het flankerend beleid voor de rode en oranje bedrijven anderzijds. Ook ontvangt de VLM een toelage voor grondenbank bebossing/bosuitbreiding. Tevens ontvangt de VLM een vastleggingsmachtiging en toelage vanwege het ANB voor investeringsuitgaven natuurinrichting.

Met de middelen van de partners of de verkregen toelagen in de grondenbankwerking wordt voor een geraamd bedrag van 32.244 keuro VAK en 33.053 keuro VEK voorzien in kredieten voor grondaankopen, vergoedingen en grond gerelateerde werkings- en

projectkosten en de terugbetaling van voorschotten aan de grondenbankpartners. Ook studiekosten en water- en wegenbouwkundige werken worden gefinancierd met deze middelen. Vanuit de toegekende machtiging en de financiering vanuit het ANB worden 3.641 keuro VAK en 3.599 keuro VEK aan uitgaven voor studies en water- en wegenbouwkundige werken geraamd.

6. ISE LUCHT

6.1 Strategische en operationele doelstellingen

SD 1 Vormgeven aan Europees, internationaal en Vlaams luchtbeleid

OD 1.1 Europese en internationale besluitvorming

We volgen nauwgezet de onderhandelingen over de herziening van het **Protocol van Göteborg** ter bestrijding van verzuring, eutrofiëring en ozon in de omgevingslucht op. We doen dit in het bijzonder met betrekking tot de voorstellen inzake emissiereductiedoelstellingen, het introduceren van bepalingen voor nieuwe pollutanten zoals zwarte koolstof en methaan en het introduceren van nieuwe flexibiliteitsprovisies.

We volgen ook actief de **evaluatie van de NEC richtlijn** op die de Europese Commissie in 2025 voorziet.

OD 1.2 Opvolgen en actualiseren luchtbeleidsplan 2030

We leggen een derde **voortgangsrapport** aan de Vlaamse Regering voor waarin we de doelstellingen uit het Luchtbeleidsplan 2030 opvolgen en de voortgang van de maatregelen bespreken. In functie van de nieuwe richtlijn luchtkwaliteit **actualiseren we het Luchtbeleidsplan**. We integreren de emissietaakstellingen voor NO_x en NH₃ die voortvloeien uit het stikstofdecreet en actualiseren de maatregelen. Waar nodig stellen we nieuwe maatregelen voor om zo tijdig aan de nieuwe luchtkwaliteitsnormen te voldoen. We verzekeren hierbij een afstemming met het klimaatbeleid, in het bijzonder voor de sectoren waar de maatregelen een analoge of tegengestelde impact hebben op emissies van broeikasgassen en luchtverontreinigende stoffen. Via het Netwerkplatform Gezonde lucht verzekeren we de integratie met het gezondheidsbeleid in Vlaanderen.

We starten met de **omzetting van de nieuwe richtlijn luchtkwaliteit** in Vlaamse wetgeving en evalueren daarbij de wetgeving rond luchtverontreiniging. We verduidelijken hierbij de taken.

SD 2 Uitvoeren van Luchtbeleidsplan

OD 2.1 Kosteneffectief industrieel reductiebeleid met aandacht voor zorgwekkende stoffen

In uitvoering van de conceptnota visie zeer **zorgwekkende stoffen** (ZS, zie SD1.4 OD2) werken we de ontwikkeling van een weloverwogen normenkader en meetmethodes voor PFAS verder af. We starten met de verankering in VLAREM van de PFAS-normenkaders, de conclusies van de BBT-studie rond PFAS en lucht en de conclusies van de BBT rond de herziening van de algemene emissiegrenswaarden voor ZS. We volgen tevens de uitstoot en depositie nabij hotspots verder op en rapporteren de resultaten via de PFAS-website.

Industrie is een belangrijke bron van stikstofoxiden (NO_x), zwaveldioxide (SO₂) en zware metalen in Vlaanderen. We evalueren de noodzaak tot aanpassing van de emissiegrenswaarden voor **stookinstallaties** in VLAREM om de uitstoot van NO_x verder in te perken.

Het verdrag inzake de verzameling, afgifte en inname van afval in de Rijn- en binnenvaart (kortweg CDNI) is recent uitgebreid met regels die moeten voorkomen dat restgassen in de tanks van tankschepen in de lucht vrijkomen. Voor de nodige **ontgassingsinstallaties** werken we aan een algemeen kader dat in VLAREM zal opgenomen worden.

We voeren het goedgekeurde **actieplan rond dioxines voor schrootbedrijven met shredderinstallaties** uit. De BBT-studie schrootverwerking en sloperij wordt in 2025 gefinaliseerd en we passen het in 2024 goedgekeurde vernieuwd toetsingskader voor de depositie van dioxines/PCB's toe dat aangeeft wanneer er bijkomende inspanningen moeten geleverd worden. We starten met de uitwerking van een aanpak rond zware metalen nabij metaalbedrijven en de afvalverbrandingssector naar analogie met de aanpak van schrootbedrijven met shredderinstallaties.

In hotspotgebieden zoals Hoboken blijven we de **concentratie en depositie van zware metalen** opvolgen in overleg met de stakeholders. In de **haven van Antwerpen** werken we prioritair aan reductie van de uitstoot van Vluchtige Organische Stoffen (VOS) en NOx. In de **Gentse Kanaalzone** ondersteunen we de provinciegouverneur voor de werkgroep Luchtverontreiniging Gentse Kanaalzone. De doelstelling van de werkgroep is om door gecoördineerd samen te werken met de verschillende overheden, de industrie te sensibiliseren en ertoe aan te zetten de luchtkwaliteit in de Gentse Kanaalzone te verbeteren en bijgevolg ook de leefbaarheid in de aangrenzende gebieden.

OD 2.2 Hinder door houtkachels verminderen

In uitvoering van de **acties die voortvloeien uit de Green Deal Huishoudelijk houtverbranding** werken we verder aan de uitfasering van oude en vervuilendste toestellen, rekening houdend met kwetsbare groepen. We spelen daarbij o.a. in op het moment van eigendomsoverdracht met het nodige flankerende beleid zoals voorzien in het renovatiebeleid, waarvoor mijn collega bevoegd voor wonen en energie verantwoordelijk is. We onderzoeken een onderhouds- en keuringsplicht voor stooktoestellen op hout, naar analogie met de verplichtingen voor toestellen aangesloten op centrale verwarming. We zetten ook verder in op **communicatie en sensibilisering** in samenwerking met lokale overheden. We werken verder aan een **draagvlak** in samenwerking met het Netwerkplatform Gezonde lucht met vertegenwoordigers van Kom op Tegen Kanker, Beweging.net, het departement Zorg, BBL, Onafhankelijke Ziekenfondsen en VVSG.

OD 2.3 Op weg naar emissievrij verkeer

Samen met mijn collega bevoegd voor mobiliteit en in uitvoering van de kaderovereenkomst **Zero-Emissie-Stadslogistiek**, waarin de spelregels en het ambitieniveau werden vastgelegd, maken we in eerste instantie werk van emissievrije distributie in de centrumsteden. Vlaanderen neemt hierbij een regierol. We komen vanuit Vlaanderen de afspraken na uit de kaderovereenkomst en we stimuleren de andere ondertekenende partijen om hun engagementen na te komen. We bieden steden en gemeenten de nodige handvatten om met emissievrije distributie aan de slag te gaan en zorgen hiertoe voor het wettelijk kader met een decreet en uitvoeringsbesluiten.

We voeren de **conceptnota 'handhaving voertuigemissies'** mee uit. Samen met de minister bevoegd voor Mobiliteit zorg ik hiertoe voor een definitieve goedkeuring van het decreet emissie monitoring en verankering van het toezicht op verhoogde voertuigemissies in milieuwetgeving. We ronden het onderzoek rond de invoering van een NOx-test in de voertuigkeuring en bij wegkantcontroles af en gaan in overleg met mijn collega bevoegd voor mobiliteit over de invoering hiervan en de uitbreiding van de deeltjestellertest. In uitvoering van het Europese project Net4Cites bouwen we de emissiedatabank verder uit en volgen we de resultaten van de remote-sensingmetingen in Antwerpen op. We verwerken de resultaten in de emissie-inventaris. We ondersteunen de uitbreiding van wegkantcontroles naar licht vervoer, zetten geavanceerde inspectiesoftware en remote sensing in, en zorgen voor een koppeling met de technische keuring in samenwerking met de bevoegde minister.

We ondersteunen de uitwerking van **fiscale en financiële instrumenten** die deze regering heeft voorzien met onze kennis over voertuigemissies o.a. bij de optimalisatie van de kilometerheffing voor vrachtwagens en de uitwerking van een digitaal systeem om ook andere buitenlandse voertuigen mee te laten bijdragen aan het gebruik van onze wegen. Beide instrumenten worden in overeenstemming gebracht met de herziene Eurovignetrichtlijn waar CO₂-emissies en luchtverontreiniging in opgenomen zijn.

We verstrengen het wettelijke kader rond de lage-emissiezone (LEZ) niet verder dan de voorwaarden die op 1 september 2023 effectief van kracht waren.

We zien toe op de voorwaarden zoals bepaald in de omgevingsvergunning van de **nationale luchthaven**. Daarin wordt een blijvend engagement verwacht van de exploitant om de geluidsimpact, luchtmissies en luchtkwaliteit en gezondheidsimpact op de omgeving te monitoren en waar nodig bij te sturen. De monitoringscommissie zal dit nauw opvolgen.

Via de werkgroep **walstroom** werken we mee aan de implementatie van de Europese verordeningen rond walstroom en brandstoffen (AFIR, FuelEU Maritime) en volgen we de belangrijkste projecten van de Vlaamse havens omtrent het installeren van walstroominfrastructuur op. We ondersteunen in ons vergunningenbeleid het gebruik van innovatie, walstroom en nieuwe technologieën om emissie van scheepvaart te verminderen. Daarnaast volgen we nieuwe initiatieven rond **alternatieve brandstoffen** op Europees niveau op. In het kader van de projectgroep scheepvaart ontwikkelen we samen met mijn Nederlandse collega's een gezamenlijk feitenbeeld over de stikstofemissies en deposities afkomstig van de scheepvaart voor de **Westerschelde**. We bieden de nodige ondersteuning bij de uitvoering van de acties van de Green Deal Binnenvaart. Via de agenda lucht 2025 werken we verder samen met de **haven van Antwerpen-Brugge** rond verbetering van de luchtkwaliteit in het havengebied.

Samen met de bouwsector en andere overheden leggen we een aanpak voor om de emissies van **werk-, voer- en vaartuigen ingezet in de bouw** te verminderen. Voor groenonderhoud werken we goede praktijkvoorbeelden uit.

OD 2.4 Verlaging stikstofuitstoot door landbouw

Om de problematiek rond vermestende en verzurende deposities van de landbouw op te volgen zet ik in op (extra) monitoring, actualisatie en verfijning van modellen in het kader van het stikstofdecreet. Op basis van de voorstudie over het verfijnen van de berekening voor het emissiestadium *mest uitrijden* starten we met de implementatie ervan in het **Emissie Model Landbouw Vlaanderen (EMLV)**. We herhalen de AN2000-campagne om de evolutie te bekijken op een groot aantal meetplaatsen en het **vaste meetnet NH3 te beoordelen op representativiteit**. We voegen 75 nieuwe meetplaatsen ammoniak (NH₃) toe aan het bestaande toestandsmeetnet verdeeld over de 5 **maatwerkgebieden** en 2 nieuwe meetplaatsen stikstofdepositie in het Turnhouts Vennengebied en op de Kalmthoutse Heide. We zorgen hierbij voor de nodige afstemming met de betrokken stakeholders en andere monitoringsinitiatieven in het kader van de PAS. We doen verder **onderzoek**: om de droge depositie van ammoniak beter in kaart te brengen, om inzicht te krijgen in de methode die gebaseerd is op isotopenbepaling om een uitspraak te doen over de oorsprong van NH₃ en naar de impact van de wijze van direct inwerken op de emissies.

In overleg met de betrokken entiteiten binnen en buiten het beleidsdomein volgen we de **voortgang van de maatregelen** op en berekenen we de **emissieprognoses** voor landbouw als onderdeel van het voortgangsrapport over het stikstofdecreet (zie OD4.1 ISE ruimte en milieu). Tot slot gaan we ook in overleg met Nederland om samen tot een eensluidend en effectief reductiebeleid over de grenzen te komen.

OD 2.5 Samen met lokale overheden voor zuivere lucht

We brengen in elke provincie lokale besturen samen met een **roadshow** rond het omgevingsbeleid waarbij we inzetten op uitwisseling van impactvolle acties rond luchtkwaliteit, training in het gebruik van digitale hulpmiddelen en netwerking met onze contactpunten. We lanceren in 2025 de **online knelpuntanalyse** waarmee lokale besturen op een halve dag tijd alle luchtkwaliteitsknelpunten op hun grondgebied in kaart kunnen brengen. Daarnaast zetten we in op **uitwisseling van goede praktijken om de lokale luchtkwaliteit te verbeteren** met Nederland en maken deze beschikbaar op het inspiratieplatform van de Samen Voor Zuivere Lucht website. We zorgen ook voor een eerste versie van een **scenariotool** om de impact van lokale beleidsmaatregelen op luchtkwaliteit te simuleren. Op basis van de knelpuntanalyse en geïnspireerd door de voorbeelden op Samen Voor Zuivere Lucht, kan een lokaal bestuur een coherent plan rond luchtkwaliteit ontwikkelen of luchtkwaliteit integreren met bestaande plannen rond mobiliteit, klimaat en ruimtelijke ordening. We zetten een tweetal **pilootprojecten** op rond lokale luchtkwaliteitsknelpunten om zo goede voorbeelden te delen rond het toepassen van deze hulpmiddelen met concreet lokaal beleid als resultaat. Met het project **LIFE CityTRAQ** zorgen we er ten slotte voor dat steden en gemeenten voortaan kwalitatieve luchtkwaliteitssensoren kunnen aankopen zodat knelpunten proactief gescreend kunnen worden en de impact van het lokale beleid objectief kan worden opgevolgd.

SD 3 Meten is weten

OD 3.1 Vinger aan de pols via metingen

Het **toestandsmeetnet** lucht werd in 2024 geoptimaliseerd. In 2025 zorgen we voor onderhoud en vernieuwen we waar de nodig de apparatuur. We evalueren het toestandsmeetnet in functie van de meetverplichtingen opgenomen in de nieuwe richtlijn luchtkwaliteit. We zetten verder in op het meten en monitoren van luchtmissies en luchtkwaliteit rond plaatsen met verhoogd risico van luchtvervuiling en voeren op regelmatige basis **screeningsmetingen** uit om meer zicht te krijgen op een bepaalde problematiek. In 2025 ligt de focus op metingen bij een specifieke industriële sector, in overleg met de afdeling handhaving, en op het meten bij mogelijke PFAS-hotspots. We ondersteunen ook de lokale besturen bij het meten van luchtkwaliteit. Daarnaast neemt mijn administratie ook deel aan internationale vergelijkingen om de kwaliteit van de metingen verder te verbeteren.

Voor bepaalde bedrijfssectoren is een structurele monitoringsverplichting van de omgevingslucht aangewezen. We vergelijken daarbij met praktijken in omringende landen en leggen geen meer verregaande verplichtingen op dan Europees of internationaal is afgesproken. Om de bedrijven te ontzorgen krijgt VMM de taak om onafhankelijke metingen uit te voeren in opdracht van bedrijven. Om de administratieve last daarbij te verlagen werken we een retributiesysteem voor industriële luchtkwaliteitsmonitoring uit waarbij VMM de kwaliteit van de metingen bewaakt. We onderzoeken ook waar synergie-effecten uit bedrijfsmonitoring te creëren zijn voor een winwin zonder bijkomende administratieve lasten.

OD 3.2 Emissie-inventaris lucht verbeteren

We optimaliseren verder de emissiemodellen en vervolledigen de emissie-inventaris lucht. In 2025 starten we hiertoe met de implementatiestudie voor de verfijning van de uitrij-emissie van de **landbouw** (zie ook OD2.4). We implementeren de aanpassingen die voortvloeien uit de optimalisatie van de emissie-inschatting in de **afvalsector**. We verfijnen de emissiefactoren voor de **luchtvaartsector** en verwerken de data van CarPass & GOCA in de emissie-inventaris voor het **wegverkeer**. We voorzien tevens de implementatie van Fastrace voor modellering van de wegverkeeremissies onder meer ter

ondersteuning van lokale gemeenten bij monitoring van het burgemeestersconvenant en we finaliseren de optimalisatie van het FLOMOVIA model dat de verkeersintensiteiten in kaart brengt. We implementeren ook het nieuwe model ter verbetering van de inschatting van de **scheepvaartemissies**.

In het kader van het **LULUCF**-actieplan, in uitvoering van de herziene LULUCF-verordening, brengen we de datanoden in kaart en starten we een studie op om te methodologie voor berekening van de emissies te verfijnen.

De aanpassingen aan de emissie-inventaris in uitvoering van de **Richtlijn Industriële Emissies** (RIE) staan beschreven onder OD3.4 ISE Thema-overschrijdend instrumentarium.

Door zoveel mogelijk gebruik te maken van beschikbare regio-specifieke data en rekenfactoren, zetten we verder in op **geospatiale verfijning**. We starten een digitaal project om het vlootbestand voor de wegverkeeremissies op te stellen op basis van de informatie beschikbaar bij Digitaal Vlaanderen. Om de berekening en de allocatie van de landbouwemissies verder te verfijnen, wordt in 2025 nagegaan hoe de reeds aanwezige bedrijfsspecifieke inputdata verder uitgebreid kan worden.

OD 3.3 Data en kennis toegankelijk aanbieden

We optimaliseren de **modelinput** nodig voor het in kaart brengen van de luchtkwaliteit op hoge ruimtelijke resolutie op plaatsen waar niet gemeten wordt zowel voor de kaarten gebruikt voor beoordelingsdoeleinden als voor de real-time kaarten. Via de vernieuwde website van de VMM en de BelAIR-smartphoneapplicatie zorgen we voor het verder verbeteren van de **visualisatie** van de historische en actuele luchtkwaliteit om de bevolking correct te informeren over de luchtkwaliteit. Conform de rapporteringsverplichtingen in de nieuwe Europese luchtkwaliteitsrichtlijn zorgen we voor de aanpassingen van de **rapporteringstools**.

We optimaliseren de berekeningsmethode rond sectorbijdragen die gemeenten kunnen gebruiken om **lokale knelpunten** in kaart te brengen. We maken ook modelresultaten meer inzichtelijk in online tools en stellen de relevante state-of-art rekenharten ter beschikking van lokale besturen via een scenariotool om lokaal beleid vorm te geven.

We houden de informatie over cijfers en modellen, actieplannen, normen en maatregelen op de VMM-website up to date. We actualiseren de specifieke **indicatoren** om bronnen van emissies, luchtconcentraties en impact op mens en natuur op te volgen.

6.2 Budgettair kader

De beleidskredieten onder dit ISE Lucht hebben betrekking op de uitgaven van VMM toe te wijzen aan het ISE Lucht (inclusief de lonen bij VMM). Het betreft budgetten die meer bepaald ingezet worden voor:

- het meten, inventariseren, rapporteren en modelleren van de emissies in lucht, en adviseren over milieuvergunningaanvragen lucht;
- het meten, modelleren en rapporteren van de luchtkwaliteit, en voorspellen en opvolgen van smogperiodes;
- beleidsvoorbereidend onderzoek, monitoring en evaluatie op het vlak van het luchtbeleid.

Er zijn in 2025 geen budgetten op de uitgavenbegroting of binnen de DAB MINAfonds ingeschreven voor luchtbeleid. Het betreft uitsluitend budgetten op de VMM-begroting.

De financiering van de taken die de VMM uitvoert, gebeurt voornamelijk via het dotatie-artikel QB0-1QCG2DW-IS (in de begroting weliswaar integraal toegewezen aan de grootste ISE binnen VMM, ISE Water). Via dit artikel ontvangt de VMM een toelage ten bedrage van 10,5 miljoen euro VAK ter financiering van haar specifieke taken op het vlak van de ISE Lucht. Daarnaast genereert de VMM ook nog eigen ontvangsten (1,6 miljoen euro) uit Europese cofinanciering en inkomsten uit samenwerkingsovereenkomsten. Samen beschikt VMM zodoende over een werkingsbudget van 12,1 miljoen euro voor ISE Lucht.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

6.2.1 DEPARTEMENT EN IVA'S ZONDER RECHTSPERSOONLIJKHEID (EXCL. DAB'S)

Niet van toepassing.

6.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

ONTVANGSTEN

Niet van toepassing.

UITGAVEN

QBX-3QCG2HA-WT - WE GAAN VOOR ZUIVERE LUCHT EN ONDERBOUWEN (LOKAAL) LUCHTBELEID VIA INNOVATIEVE MILIEUMONITORING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit betreft een uitdovend begrotingsartikel, als gevolg van de overdracht van het team Lucht van het Departement Omgeving naar de Vlaamse Milieumaatschappij in 2021.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	0	9

<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	-9
BO 2025	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling vereffeningskalender	0	-9	Artikel dooft volledig uit in 2025
TOTAAL	0	-9	

6.2.3 OVERIGE ENTITEITEN ONDER GEZAG

VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)

De Vlaamse Milieumaatschappij is een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid, opgericht bij het decreet van 7 mei 2004 als rechtsopvolger van de parastatale Vlaamse Milieumaatschappij bedoeld in artikel 32bis, § 1, van de Oppervlaktewaterwet.

Het agentschap oefent de taken uit zoals voorzien in de artikelen 10.2.2. en 10.2.3. van het decreet algemene bepalingen milieubeleid. Het is de opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij om voor de huidige en toekomstige generaties in Vlaanderen de toestand van het milieu te beschrijven, om proper, aantrekkelijk en voldoende water te waarborgen, om gezonde lucht te bewerkstelligen en om de klimaatadaptatie mee te sturen.

Voor de bespreking van de kredietevolutie van de interne stromen wordt verwezen naar de besprekingen van de artikels QB0-1QCE2DW-IS en QB0-1QCE5DW-IS.

De VMM oefent haar taken uit binnen 2 verschillende ISE: ISE D Water en ISE H Lucht. De financiering van de taken die de VMM uitvoert, verloopt voornamelijk via het artikel QB0-1QCE2DW-IS, een artikel dat in de begroting conform de instructies integraal werd toegewezen aan het grootste ISE binnen VMM: ISE D Water.

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder het ISE H Lucht ressorteren. Voor de VMM-kredieten voor het ISE Water wordt verwezen naar de bespreking van het ISE D Water.

ISE H LUCHT

De financiering van de taken die de VMM uitvoert, gebeurt voornamelijk via het artikel QB0-1QCG2DW-IS. Via dit artikel ontvangt de VMM een toelage ten bedrage van 10.562 keuro VAK en 10.684 VEK van het Departement Omgeving ter financiering van haar specifieke taken op het vlak van de uitbouw van het meetnet lucht en voor beleidsvoorbereidend onderzoek.

Daarnaast genereert de VMM ook nog eigen ontvangsten zoals Europese ontvangsten ten bedrage van 237 keuro (waarvan 123 keuro is toegewezen aan ESR11 Lonen) en andere

inkomsten uit samenwerkingsovereenkomsten ten bedrage van 1.368 keuro (waarvan 513 keuro is toegewezen aan ESR11 Lonen).

De werkingsuitgaven met betrekking tot het ISE Lucht hebben betrekking op de loonkosten, het inventariseren, rapporteren en modelleren van de emissies in lucht, het adviseren over milieuvergunningaanvragen lucht, het meten, modelleren en rapporteren van de luchtkwaliteit, het voorspellen en opvolgen van smogperiodes en beleidsvoorbereidend onderzoek rond luchtbeleid. Het budget hiervoor bedraagt 11.171 keuro VAK en 11.213 keuro VEK (waarvan 7.687 VAK/VEK voor ESR11 Lonen).

De investeringsuitgaven met betrekking tot het ISE Lucht hebben betrekking op duurzame aankopen voor het operationeel houden van het meetnet lucht. Het budget hiervoor bedraagt 954 keuro VAK en 1.076 keuro VEK. Daarnaast wordt er in 2025 via intering op het begrotingssaldo 1.590 keuro aangewend voor de eenmalige investeringskost voor de databank voor emissie monitoring en gegevensuitwisseling in kader van het goedgekeurde decreet emissiefraude.

6.2.4 OVERIGE ENTITEITEN ONDER TOEZICHT

Niet van toepassing.

7. ISE WATER

7.1 Strategische en operationele doelstellingen

SD 1 Het Europees en internationaal waterbeleid als kader voor het Vlaamse waterbeleid

OD 1.1 De herziening van de kaderrichtlijn Water aangrijpen om uitdagingen van klimaatverandering en verontreiniging beter aan te pakken

Ik volg in 2025 de herziening van de kaderrichtlijn Water, de Grondwaterrichtlijn en de richtlijn Prioritaire stoffen op en zorg voor de correcte omzetting van deze herzieningen.

OD 1.2 Naar een Europese Blue Deal: Water resilience initiatief van de Europese Commissie

Ik volg actief de Europese initiatieven rond waterweerbaarheid op en voorzie een Vlaamse standpuntinname. In het kader van de onderhandelingen richting het nieuwe MFK (Meerjarig Financieel Kader), trachten we natuurgebaseerde maatregelen voor waterweerbaarheid en waterinnovatie op de prioriteitenlijst van de Europese fondsen te plaatsen. Daarnaast is er in 2025 ook aandacht voor het Europese level playing field voor de waterintensieve economische sectoren. We gaan hiervoor in 2025 ook in dialoog met andere Europese regio's en spelers.

OD 1.3 De nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater tijdig omzetten

In 2025 neem ik de nodige voorbereidende stappen voor de omzetting van de nieuwe richtlijn Stedelijk afvalwater. Ik stem af met de andere gewesten over de wijze van invulling van de uitgebreide productenverantwoordelijkheid voor het recupereren van de kosten voor de zuivering van medicijnresten en cosmeticarestanten uit ons afvalwater.

OD 1.4 Via de Internationale Water Agenda samenwerking en kennisuitwisseling stimuleren

We volgen in 2025 de internationale wateragenda op in functie van de Vlaamse wateragenda en ten behoeve van een versterkte positionering van de Vlaamse watertechnologie en knowhow, en dit in overleg met de andere beleidsdomeinen. In het bijzonder volgen we de voorbereiding van de Waterconferentie van de VN in 2026.

SD 2 Het Vlaamse waterbeleid optimaliseren

OD 2.1 Een ambitieuze en tegelijk realistische Blue Deal 2.0 voorleggen

Samen met de collega's van de Vlaamse Regering maken we in 2025 een Blue Deal-nota. Daarin leggen we de strategische doelstellingen vast voor waterkwaliteit, waterweerbaarheid en waterzekerheid en voorzien we initiatieven om tot een sluitende financiering te komen. We geven hierbij ook een doorkijk naar de langere termijn.

We verankeren in de Blue Deal-nota de inhoudelijke prioriteiten en voorzien middelen voor het waterbeleid voor de komende legislatuur. We nemen als leidraad de noodzakelijke watersysteemaanpak, ruimte voor water en natuurgebaseerde oplossingen. De nota vormt tevens de bijdrage vanuit het waterbeleid aan het klimaatadaptatiebeleid en een kompas voor de doelstellingen in andere relevante beleidsplannen.

De studie "waterzekerheidsdoelstellingen voor Vlaanderen" wordt in 2025 afgerond. Zowel overstromingen als watertekort worden onderzocht. Zo leggen we de basis voor

gebiedsgerichte waterzekerheidsdoelstellingen en de actieplannen voor de volgende stroomgebiedbeheerplannen.

OD 2.2 Zorgen voor eenheid in het waterbeleid met de oprichting van waterschappen

Ik neem de nodige initiatieven om het beheer van onze onbevaarbare waterlopen te vereenvoudigen door het oprichten van waterschappen, vertrekkende vanuit het principe van logische hydrografische gehelen, waarbij sterke lokale betrokkenheid gegarandeerd blijft. Om de beschikbare middelen efficiënt en effectief te kunnen inzetten, is samenwerking tussen overheden, maatschappelijke en private spelers om te komen tot geïntegreerde investeringsplannen een noodzaak. Samen met mijn collega bevoegd voor Mobiliteit en Openbare Werken zetten we in 2025 de nodige voorbereidende stappen om op het vlak van waterbeheersing te komen tot één domeinoverschrijdend doelgericht investeringsprogramma met een vooraf vastgelegd meerjarenbudget, gericht op het verhogen van de waterweerbaarheid. We doen dat vanuit één coherente visie op het watersysteem in de verschillende bekkens en voor de kustverdediging.

OD 2.3 De financiering van het waterbeleid structureel versterken

We bereiden in 2025 de Blue Deal-nota voor. Daarin leggen we de strategische doelstellingen vast en voorzien we initiatieven om tot een sluitende financiering te komen. Ik neem in 2025 ook initiatieven om de hervorming van de waterheffingen in functie van het verbruik en het principe dat “de vervuiler betaalt” voor te bereiden. We stemmen dit af met de geplande herziening van de watercaptatieheffing uit waterwegen en in havengebieden.

OD 2.4 De CIW omvormen tot een (h)echt waternetwerk

Samen met de voorbereiding van de oprichting van de waterschappen, starten we een traject voor de evaluatie van het huidig takenpakket van de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW).

OD 2.5 De watertoets herwerken naar één integraal wateradvies

In het kader van de watertoets neem ik in 2025 initiatieven om te werken naar één integraal wateradvies. Ik koppel dit mee aan de oprichting van de waterschappen die naar een eenheid in het waterbeleid moeten streven. De resultaten van de studie naar waterzekerheidsdoelen dient hierbij een bijkomende insteek te geven voor de integrale adviesverlening.

Om een integrale watertoets te garanderen, hebben we aandacht voor het actualiseren van de onderliggende data. Ik werk aan geactualiseerde overstromingskaarten voor rapportage in het kader van de overstromingsrichtlijn en een actualisatie van de huidige kaarten met overstromingsgevoelige gebieden die worden gebruikt voor de watertoets.

SD 3 Blue Deal: beschermen tegen wateroverlast en droogte

OD 3.1 Onverminderd inzetten op ruimte voor water

We voorkomen dat nog niet ontwikkelde overstromingsgevoelige gronden bebouwd worden wanneer het overstromingsrisico te groot is. We starten in 2025 de voorbereidingen om bijkomende WORG's af te bakenen om harde ontwikkelingen in die gebieden terug te dringen. We bevestigen de bevoegdheid van en het vertrouwen in de gemeentebesturen inzake vergunningen. Maar mijn diensten zullen consequent in beroep gaan tegen lokale

besturen die adviezen naast zich neerleggen en onzorgvuldig gemotiveerde vergunningen blijven afleveren in overstromingsgevoelige gebieden.

OD 3.2 Het watersysteem herstellen met investeringen, (peil-)beheer en gepaste maatregelen

We maken peilbesluiten op voor waterlopen om het risico op verdroging en waterschaarste maximaal in te perken en de realisatie van de doelstellingen van het integrale waterbeleid en het natuurbeleid te verzekeren. In 2025 voorzien we de afwerking van de eerste peilbesluiten, onder meer voor het gebied van de Blankaart en Berlarebroek.

Voor het verbeteren van de ecologische toestand van onze waterlopen worden voor elk gebied doelafstanden bepaald. Deze vormen dan de basis voor de plandoelstellingen voor de volgende stroomgebiedbeheerplannen (SGBP 4). (zie ook OD 5.1)

OD 3.3 Een performant assetmanagement van de waterlopeninfrastructuur verzekeren

De goede werking van de infrastructuur (stuwen, pompgemalen, ...) is noodzakelijk waarbij adaptieve sturing en bedrijfszekerheid cruciaal zijn in het kader van klimaatverandering, dit gebeurt in samenspraak met de bevoegde minister voor Mobiliteit, Openbare Werken, Havens en Sport. In 2025 besteden we via de Blue Deal-nota aandacht aan de asset management uitdagingen van de waterlopeninfrastructuur.

OD 3.4 De paraatheid en preventie voor extreme neerslag versterken door nauwkeurige voorspellingen en een robuuste adviesverlening

We blijven inzetten op accurate metingen en modellen en een performant voorspellingssysteem voor overstromingen en droogte. In 2025 zetten we in op een actualisatie van de pluviale overstromingskaarten. Om de kaarten zo accuraat mogelijk te houden loopt momenteel een inventarisatie van verbetervoorstellen bij lokale besturen, waterloop- en rioolbeheerders. De resultaten daarvan zullen in 2025 worden verwerkt.

SD 4 Blue Deal: Zuiver en betaalbaar water

OD 4.1 Een resultaatgerichte aansturing van en toezicht op drinkwaterbedrijven, rioolbeheerders en Aquafin verzekeren en een efficiënte en effectieve inzet van middelen bewaken

Met de nieuwe drinkwaterrichtlijn, die werd omgezet in Vlaamse regelgeving, kwam er een resultaatgerichte aansturing, betere controle en duidelijkere consumentenvoorlichting. In 2025 zet ik in op de verdere uitvoering, opvolging en toezicht van deze regelgeving. Om ervoor te zorgen dat zuiver en betaalbaar water uit onze kraan blijft stromen, maken we in 2025 een geactualiseerd strategisch investeringsplan drinkwater en verdere krachtenbundeling.

We verhogen het toezicht op het gemeentelijk rioolbeheerders, die we op basis van het besluit over de invulling van de gemeentelijke saneringsverplichting, resultaatgericht aansturen op doelstellingen en meerjarenplannen. We stimuleren verder de investeringen in riolering en waterzuivering met het oog op het bekomen van een goede waterkwaliteit, met ruimte voor innovatieve technieken.

In 2025 hervorm en vereenvoudig ik het huidige rapportagesysteem voor de afvalwatersector.

OD 4.2 - Inzetten op een betere bescherming van onze bronnen voor drinkwater

We zijn partner van de drinkwaterbedrijven voor wat betreft de implementatie van maatregelen voor een betere bronbescherming gelet op de steeds duidelijker worden problematiek van microverontreiniging van ons drinkwater. In functie van drinkwaterbevoorrading beschermen we onze oppervlaktewaterwinningen en actualiseren we de grondwaterbescherming.

OD 4.3: Zorgen voor een brongericht sedimentbeheer en het historische passief aan waterbodempluiging verminderen

In Vlaanderen zijn in het verleden veel vervuulende stoffen in de waterlopen terecht gekomen. Vaak bleven die achter op de waterbodem. We streven naar propere waterbodems met bijzondere aandacht voor een duurzaam herstel en de aanpak van acute risico's. We werken in 2025 naast de voltooiing van de Winterbeek, ook aan de sanering van de Grote Laak, waardoor een jarenlang knelpunt opgelost wordt.

OD 4.4: Betaalbaar water

We bereiden in 2025 de hervorming van de drinkwaterfactuur voor in functie van het verbruik, met onder meer een correcte tarifiering voor alleenstaanden.

SD 5 De stroomgebiedbeheerplannen actualiseren en optimaliseren voor een efficiëntere en effectievere uitvoering

OD 5.1 Een aangepast doelstellingenkader voor waterkwaliteit uitwerken

We zetten in op een verbeterstrategie om de waterkwaliteitsdoelstellingen zo snel mogelijk te halen en werken hiertoe een doelfasering uit, gebaseerd op de kaderrichtlijn Water. We stellen een gefaseerde aanpak voorop met ambities voor meerdere planperiodes. Zo onderbouwen we de korte- en langetermijnstrategie. Dit staat garant voor een ambitieus waterbeleid en rechtszekerheid voor onze economie en samenleving. In 2025 werken we verder aan de onderbouwing.

OD 5.2 Doelstellingen voor een verhoogde waterzekerheid verankeren

In 2025 werken we verder aan de opmaak van strategische doelstellingen voor de waterzekerheid in Vlaanderen. We identificeren voor heel Vlaanderen de locaties waar de bestaande en/of toekomstige waterkwantiteitsrisico's te hoog zijn.

OD 5.3 Bindende maatregelenprogramma's opstellen om stapsgewijs de gestelde doelstellingen te realiseren en achteruitgang te voorkomen

We zorgen ervoor dat stroomgebiedbeheerplan 4 (SGBP4) een sterk en uitvoerbaar waterplan wordt met ambitieuze en tegelijk haalbare doelstellingen, met bindende doorwerking in andere plannen. We geven dit vorm in concrete programma's die gebiedsgericht worden uitgewerkt. De stroomgebiedbeheerplannen geven uitvoering aan de Blue Deal nota die bepaalt wat wij als samenleving op het vlak van duurzaam waterbeleid willen bereiken.

We zorgen ervoor dat de slaagkans voor de uitvoering van de huidige en volgende generatie stroomgebiedbeheerplannen vergroot. We testen in 2025 de vernieuwde procesaanpak en-design in enkele gebieden uit. Een modulaire opbouw en een sterk narratief moeten dan zorgen voor vlot toegankelijke en wervende plannen.

SD 6 Vorm geven aan het integraal waterbeleid in de landbouw

OD 6.1 MAP 7 finaliseren met zorg voor water, bodem en natuur

We finaliseren het zevende Mestactieprogramma (MAP 7). Vlaanderen voert uiterlijk begin 2025 alle wederzijds afgesproken maatregelen tussen de landbouw-, milieu- en natuurorganisaties uit.

Als uit de monitoring in 2025 en 2026 blijkt dat er bijkomende maatregelen nodig zijn om de waterkwaliteitsdoelstellingen te halen, zullen die genomen worden. Op dat moment treden ook de auto-executieve maatregelen in werking. We geven bovengenoemde organisaties vier maanden de tijd om over de bijkomende maatregelen een akkoord te bereiken met het oog op het bereiken van een positieve milieueffectrapportage (MER). Als dat niet lukt, beslist de Vlaamse Regering met dezelfde finaliteit. De maatregelen treden uiterlijk in werking in het voorjaar van 2027. We nemen op tijd initiatief om de MER op te starten.

Mits op Europees niveau goedkeuring volgt voor RENURE en derogatie en mits de doelafstand ten aanzien van de Nitraatrichtlijn niet vergroot, passen we dat toe volgens de door de EU gestelde voorwaarden.

We maken werk van een aanpak binnen de hele voedingsketen en maken daartoe afspraken met de agrovoedingssector.

De gebiedsgerichte maatregelen die landbouwers moeten nemen in hun individuele bedrijfsvoering, worden gedifferentieerd in de vier gebiedstypes in functie van de afstand tot de waterkwaliteitsdoelen. De gebiedsgerichte aanpak wordt verder uitgewerkt. Het gaat hierbij over maatregelen als inzaai vanggewassen en gefaseerd bemesten. Landbouwers kunnen vrijgesteld worden van bepaalde gebiedsgerichte maatregelen op basis van een positieve evaluatie van het nitraatresidu op bedrijfsniveau.

We zorgen voor een goede naleving van de mestwetgeving en maken daarbij gebruik van risicogestuurde data-analyses. Hiervoor zetten we ook verder in op het stimuleren van land- en tuinbouwers om goede praktijken toe te passen. De beschikbare data worden geïntegreerd gebruikt om gericht op de risicogroepen naleving te kunnen garanderen.

We maken werk van het verminderen van de administratieve lasten voor de landbouwers. In overleg met stakeholders streven we naar maximale afstemming met andere instanties voor het aanleveren van gegevens.

OD 6.2 Een sector-, bedrijfs- en gebiedsgericht mestbeleid implementeren

Om zo duurzaam mogelijk om te gaan met de schaarse grondstoffen, beperken we de verliezen uit het systeem door de kringlopen te sluiten. Daarbij kijken we naar de ganse keten. Samenwerking over en binnen sectoren heen is hierin belangrijk. We verminderen zo de afhankelijkheid van externe inputs zoals kunstmest en overzeese soja. We vergroten de zelfvoorzienendheid door zo optimaal mogelijk lokale grondstoffen te benutten. We zetten hiervoor projecten op. We sluiten naar analogie met het convenant 'enterische emissies' een convenant met de veevoederleveranciers om de hoeveelheid eiwitten in dierenvoeding waar relevant te verminderen, waarbij de behaalde resultaten zullen meetellen in de taakstelling voor de betrokken bedrijven en sectoren, naar het voorbeeld van de afspraken rond de hoeveelheid fosfor in veevoeder en om de hoeveelheid soja te beperken.

We gaan in overleg met alle sectoren van de voedingverwerkende sector om hen te wijzen op hun verantwoordelijkheid. We bekijken hoe we lastenboeken kunnen aanpassen.

We maken gebruik van de gebiedsgerichte werking om de waterkwaliteit te verbeteren. We putten hiervoor uit de gebiedsgerichte instrumentenkoffer van de andere entiteiten binnen het beleidsdomein omgeving en landbouw. We steunen de oprichting van lokale gebiedscoalities in aandachtsgebieden waarin een samenwerking wordt opgestart met alle actoren en afspraken worden gemaakt over het reduceren van de milieudruk.

OD 6.3 De begeleiding van land- en tuinbouwers versterken zodat ze de meest duurzame praktijken toepassen

Voorlichting en begeleiding inzake oordeelkundige bemesting en geïntegreerd bodembeheer zijn belangrijk. Begin 2021 startte de begeleidingsdienst voor Betere Bodem en Waterkwaliteit (B3W) ter ondersteuning van de doelstellingen van het Vlaamse mestbeleid.

We investeren verder in de voormelde voorlichting en begeleiding zodat Vlaamse land- en tuinbouwers beter op de hoogte zijn van de beste en innovatieve landbouwpraktijken. Ik voorzie hiervoor, binnen mijn bevoegdheden, middelen. In die advisering, voorlichting en begeleiding zijn duurzame teeltpraktijken, waaronder agro-ecologie belangrijk.

Voor het bemestingsjaar 2025 wordt de kwaliteit van de bemestingsadviezen op perceelsniveau aanzienlijk verbeterd door uniforme adviezen en de gelijkvormige manier van voorstelling naar de landbouwers.

OD 6.4 Het nitraatresidu implementeren als een efficiënt instrument

We voeren aanpassingen door om het nitraatresidu instrument efficiënter te maken én ervoor te zorgen dat het meer kan bijdragen tot het realiseren van de waterkwaliteitsdoelstellingen. Het staalnameprotocol wordt aangepast zodat de meetzekerheid sterk verhoogt en ook de staalnameperiode wordt aangepast.

Om het instrument efficiënter te maken, zullen er enkel nog bedrijfsevaluaties uitgevoerd worden. Wanneer uit deze bedrijfsevaluatie blijkt dat het nitraatresidu te hoog is, worden maatregelen genomen.

SD 7 Zorgen voor een adequate onderbouw van een evidence-based waterbeleid

OD 7.1 Via projectmatige monitoring en modellering de kennis over de toestand van het watersysteem verhogen

We zorgen er ook in 2025 voor dat Vlaanderen voldoet aan de Europese en internationale monitoringsverplichtingen, zowel voor grondwater als voor oppervlaktewater.

Via digitalisering, modellering en technologische innovatie zorgen we er in 2025 voor dat fijnmazigere gegevens beschikbaar zijn, kennis kan worden opgebouwd en het effect van voorgestelde maatregelenpakketten kan worden ingeschat.

OD 7.2 Beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek versterken

Het identificeren van beleidsrelevante onderzoeks- en innovatienoden is een cruciale stap om beleidsbeslissingen te kunnen nemen die voldoende onderbouwd zijn. Door deze noden vervolgens te vertalen naar concrete beleidsopdrachten kan een brug geslagen worden tussen nood en actie. We stellen een beleidsrelevante onderzoeks- en innovatieagenda voor water op.

OD 7.3 Een Vlaamse waterdataspace ontwikkelen

De 'waterdataspace' is de weg naar een efficiëntere gegevensuitwisseling, zal het hergebruik van data stimuleren en zo nieuwe toepassingen doen ontstaan.

7.2 Budgettair kader voor het begrotingsjaar

De beleidskredieten onder dit ISE Water hebben in hoofdzaak betrekking op:

- de werking van de VMM en VLM toe te wijzen aan het ISE Water;
- de VMM-uitgaven:
 - o gericht op het operationeel beheer van watersystemen; het gaat hierbij om taken die noodzakelijk zijn voor de veiligheid (beheer onbevaarbare waterlopen, slibruiming, rattenbestrijding, exotenbestrijding), voor de bewaking en waarschuwing bij overstromingen, en tevens voor de bewaking van de grondwaterkwaliteit door meting en concrete acties;
 - o ter uitvoering van de Blue Deal en de bestrijding van droogte en wateroverlast;
 - o op het vlak van de stroomgebiedbeheersplannen
 - o voor het meten, inventariseren, rapporteren en modelleren van de afvalwater-, oppervlaktewater- en waterbodempkwaliteit;
 - o in het kader van de vestiging en de inning van de milieuheffing;
 - o in het kader van het toezicht en de regie van de (boven)gemeentelijke sanering en drinkwater en in het kader van de WaterRegulator;
 - o voor het adviseren over omgevingsvergunningsaanvragen afvalwaterlozingen;
 - o in het kader van de coördinatie en de organisatie van de planning van het integraal waterbeleid;
- de VLM-uitgaven:
 - o gericht op de aanpak van de mestproblematiek en de uitvoering van de mestactieplannen;
 - o voor het uitvoeren van het mest gerelateerde onderzoek ter onderbouwing van het mestbeleid;
 - o gericht op de advisering van oordeelkundige bemesting en de begeleiding bij de land- en tuinbouwers in Vlaanderen zodat land- en tuinbouwers beter op de hoogte zijn van de beste en innovatieve landbouwpraktijken en deze toepassen;
- de uitkering van de werkingstoelage aan de drinkwatermaatschappijen door het departement Omgeving.

In de volgende overzichtstabellen wordt een meer gedetailleerd overzicht gegeven van de uitgaven die binnen dit ISE ingeschreven werden in de begrotingsopmaak 2025.

WATER, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2024	evolutie	BO 2025	BA 2024	evolutie	BO 2025
ESR- uitgaven (werking en toelagen)	192	2	194	192	2	194

(WT), lonen (LO), provisies (PR))						
Toelagen (interne stromen (IS))	125.362	2.941	128.303	125.362	2.941	128.303
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	125.554	2.943	128.497	125.554	2.943	128.497

Inhoudelijke toelichting evolutie:

In totaal wordt er in 2025 ter invulling van alle strategische en operationele doelstellingen onder deze ISE een budget voorzien van 359 miljoen euro, waarvan 128,5 miljoen euro op de uitgavenbegroting, en aanvullend 230,5 miljoen euro binnen de DAB Minafonds. De totale toelage aan het Minafonds (onder ISE Thema-overschrijdend instrumentarium) financiert uitgaven van meerdere ISE binnen de DAB, waaronder dus 230,5 miljoen euro voor het ISE Water.

Het budget 2025 voor deze ISE vermindert in totaal met 70,0 miljoen euro VAK ten opzichte van de BA2024 (429 miljoen euro). In hoofdzaak is dit het gevolg van de bijstelling van de ingeschreven budgetten voor de werkingstoelage aan de drinkwatermaatschappijen met 69,1 miljoen euro VAK. Deze bijstelling is enerzijds het gevolg van een maatregel opgenomen in het regeerakkoord (verrekening waterinvesteringen), waarbij deze betoelaging van de drinkwatermaatschappijen met 112,9 miljoen euro verminderd wordt in het kader van een andere manier van financiering voor de watersanering (vervuiler betaalt principe). Anderzijds leiden de extra operationele kosten bij de NV Aquafin in het kader van het halen van de Kaderrichtlijn Water tot een verhoging van de toelage met 43,7 miljoen euro.

VMM oefent haar taken uit binnen 2 verschillende ISE (Lucht en Water). De financiering van de taken die de VMM uitvoert, gebeurt voornamelijk via het dotatieartikel QB0-1QCG2DW-IS. Het budget van dit artikel omvat circa 128,3 miljoen euro en wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan (en besproken bij) het grootste ISE binnen VMM: ISE D Water.

Voor de meer gedetailleerde bespreking van deze budgetten wordt verwezen naar de bespreking van de desbetreffende artikels verder in de BBT.

De volgende (meer gedetailleerde) budgettaire toelichtingen gaan niet dieper in op de wijzigingen naar aanleiding van de generiek toegepaste indexatieregels. Voor bijkomende toelichting hierover wordt graag verwezen naar de Algemene Toelichting bij de uitgavenbegroting.

7.2.1 Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Uitgaven

QB0-1QCG2DA-WT - PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat de jaarlijkse dotaties aan de Internationale Schelde- en Maascommissie.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	192	192
<i>Index</i>	2	2
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	194	194

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QB0-1QCG2DW-IS - VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de VMM een werkingstoelage van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van het operationeel beheer van watersystemen, integraal waterbeleid, uitbouw van meetnetten water en lucht en regie drinkwater- en afvalwaterketen.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	125.362	125.362
<i>Index</i>	1.968	1.968
<i>Compensaties</i>	973	973

Andere bijstellingen	0	0
BO 2025	128.303	128.303

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van SH0-1SAA2ZZ-WT	39	39	Terugdraai eenmalig rugzakjes n.a.v. overdracht personeel in 2024 naar HFB
Van QC0-1QAG2ZZ-LO	102	102	Vanuit INBO wordt er in 2025 102 keuro recurrent herschikt naar de VMM-toelage in het kader van de afsprakennota betreffende de overdracht van 4 koppen
Naar MB0-1MFH2KB-WT	-45	-45	Eenmalige compensatie 2025 voor iAsset bij MOW
Naar CB0-1CBX2AC-PR	-40	-40	Afroming in kader van Actieplan Energie-efficiëntie
Van MB0-1MFH2KB-WT	45	45	Terugdraai eenmalige compensatie 2024 voor iAsset bij MOW
Van SG0-1SAC2ZZ-WT	7	7	Terugdraai eenmalig rugzakjes n.a.v. overdracht personeel in 2024 naar AGO
Van SG0-1SKC2TG-PR	865	865	Uitvoering sectoraal akkoord 2020-2022
TOTAAL	973	973	

7.2.2 DAB's

DAB MINAFONDS

Ontvangsten

QBX-2QCGADA-OW - PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel worden de ontvangsten uit de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de winning van grondwater begroot.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	74.030	0	0
Bijstellingen BO 2025	-1.148	0	0
BO 2025	72.882	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

De ontvangsten worden aangepast aan de raming voor 2025.

De totale raming voor de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de winning van grondwater bedraagt 72.882 keuro. Hierna volgt een overzicht van de ramingen van de verschillende heffingen voor 2025: de heffing op de waterverontreiniging 43.213 keuro en de heffing op de winning van grondwater 29.669 keuro.

Er wordt voor de heffing op de waterverontreiniging in 2025 43.213 keuro verwacht waarvan 4.073 keuro heffing kleinverbruikers en 39.140 keuro heffing grootverbruikers. Voor de heffing kleinverbruikers is er een lichte daling van 93 keuro. Voor de heffing grootverbruikers is er een daling 1.161 keuro.

Voor de heffing op de winning van grondwater wordt in 2025 29.669 keuro verwacht. Dit is een lichte stijging van 106 keuro.

QBX-2QCGADB-OW - DE NUTRIENTENVERLIEZEN VANUIT DE LAND- EN TUINBOUW NAAR HET OPPERVLAKTE- EN GRONDWATER VERDER VERMINDEREN

Korte inhoud begrotingsartikel:

De ontvangsten zijn geraamd op basis van de toepassing van het decreet inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen en het decreet houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarisch bronnen. Volgens deze decreten wordt de Mestbank belast met het opleggen en innen van heffingen en administratieve geldboetes. Vanaf productiejaar 2007 worden er enkel nog administratieve geldboetes opgelegd.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
--	-----------	-----------	-----------

BA 2024	3.000	0	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	3.000	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

Uitgaven

QBX-3QCG2DA-WT - PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit begrotingsartikel draagt de VMM bij aan de uitvoering van de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de milieukwaliteit van de leefomgeving voor het thema Water.

De VMM financiert rechtstreeks beleidsuitgaven (VAK) gericht op het uitvoeren van het integraal waterbeleid. Dit omvangrijke budget wordt nagenoeg volledig ingezet op de subsidiëring van de aanleg van openbare rioleringen, andere dan prioritaire rioleringen en de bouw van kleinschalige rioolwaterzuiveringsinstallaties (met inbegrip van individuele) door gemeenten, gemeentebedrijven, intercommunales, intergemeentelijke samenwerkings-verbanden of de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening. Bij BO 2025 wordt 120.705 keuro VAK en 130.621 keuro VEK voorzien voor subsidiedossiers ressorterend onder het subsidiebesluit van de Vlaamse Regering van 5 mei 2017, d.i. voor de aanleg van gemeentelijke rioleringen en de bouw van kleinschalige (met inbegrip van individuele) waterzuiveringsinstallaties.

Daarnaast wordt voor de financiering van de StroomGebiedBeheerPlannen (SGBP) een VAK van 17.016 keuro en een VEK van 16.300 keuro voorzien. Bij BA 2016 werd een eerste maal extra budget ingeschreven voor de uitvoering van acties uit het tweede stroomgebiedbeheerplan (SGBP) 2016 – 2021 in uitvoering van de Europese kaderrichtlijn Water en aan de overstromingsrichtlijn. In het kader van het derde stroomgebiedbeheerplan (SGBP3) voor de periode 2022–2027 bleek bijstelling van het bestaande budget noodzakelijk. De prioriteiten voor bijkomende investeringen richting gezonde waterlopen heeft de Vlaamse Regering op 1 juli 2022 vastgelegd via de conceptnota de Grote Stroomversnelling. Die bevat onder andere een investeringsprogramma "levend water" en het versnellen van de aan Aquafin opgedragen investeringsprojecten. Het programma "levend water" stelt een planmatige en structurele aanpak van waterlopen voorop, gericht op herstel van de hydromorfologie van de waterloop. Daarbij wordt binnen gebiedsgerichte initiatieven met meerdere actoren en aan meerdere doelstellingen tegelijk gewerkt in samenspraak met belanghebbenden en betrokkenen. De acties zelf spitsen zich toe op waterlichaamspecifieke acties op het vlak van hydromorfologie, specifieke acties in speciale beschermingszones m.b.t. vernatting, waterbodemsaneringen, generieke acties met eenmalige en jaarlijkse/operationele kosten, beperking nutriëntuitspoeling, erosiebeperking, enz.

Kredietevolucie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2024	141.437	139.076
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-3.716	-3.716
<i>Andere bijstellingen</i>	0	18.097
BO 2025	137.721	153.457

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:**(duizend euro)**

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QBX-3QCG2DC-WT	-516	-516	eenmalige compensatie voor de financiering van de opstart van systeem van Digitale Vervoerdocumenten bij Aquafin
Naar QBX-3QCG2DC-WT	-3.200	-3.200	Verhoging compensatie vanuit budget SGBP naar Aquafin ter financiering van hun bijdrage in de Stroomgebiedbeheersplannen
TOTAAL	-3.716	-3.716	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling vereffeningskalender 2025(RIO's)	0	70.719	Bijstelling na analyse vereffeningskalender
Terugdraai eenmalige bijstelling 2024 voor vereffeningskalender (RIO's)	0	-52.622	Bijstelling na analyse vereffeningskalender
TOTAAL	0	18.097	

Naar aanleiding van opmerkingen van het Rekenhof bij de DAB Minafonds, is het aanrekeningsmoment van de rioleringssubsidies gewijzigd in 2023 zodat het beter aansluit bij de werkelijke prestaties conform de VCO. Er werd een nieuwe berekening opgemaakt op basis van de uitvoeringstermijn van vastgelegde subsidieprojecten. De beslissing van de nieuwe aanrekeningswijze werd pas na BO 2024 doorgevoerd. Op basis van de opgegeven uitvoeringstermijnen van gesubsidieerde rioleringsprojecten werd een inschatting gemaakt van het benodigde VEK. Bij BA 2024 werd het VEK verhoogd met 52.622 keuro van 61.316 keuro tot 113.938 keuro. Het in 2025 aan te rekenen VEK bedraagt 132.035 keuro. Ten opzichte van BO 2024 betekent dit een bijstelling van 70.719 keuro. Ten opzichte van BA 2024 betekent dit een bijstelling van 18.097 keuro.

QBX-3QCG2DC-WT - ZORGEN VOOR EEN SLUITENDE FINANCIERING VAN HET WATERBELEID - OVERDRACHT AAN DE OPENBARE WATERDISTRIBUTIENETWERKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Om hun saneringsverplichting uit te voeren, hebben de drinkwatermaatschappijen een overeenkomst met de NV Aquafin. De Vlaamse Regering kent een werkingstoelage omwille van het algemeen belang toe aan de drinkwatermaatschappijen. De rest van de vergoeding die aan Aquafin NV dient betaald te worden, moeten de drinkwatermaatschappijen doorrekenen aan hun klanten.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	159.140	168.219
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	3.716	3.716
<i>Andere bijstellingen</i>	-72.856	-73.377
BO 2025	90.000	98.558

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QBX-3QCG2DA-WT	3.200	3.200	Verhoging compensatie vanuit budget SGBP ter financiering van de Aquafin bijdrage in de Stroomgebiedbeheersplannen
Van QBX-3QCG2DA-WT	516	516	Tijdelijke compensatie voor de financiering van de opstart van systeem van Digitale Vervoerdocumenten bij Aquafin

TOTAAL	3.716	3.716	
---------------	--------------	--------------	--

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Verrekening waterinvesteringen	-112.900	-112.900	Maatregel in uitvoering van het regeerakkoord, waarbij de betoelaging van de drinkwatermaatschappijen met 112,9 miljoen euro verminderd wordt in het kader van verrekening via de waterfactuur (vervuiler betaalt principe)
Aanpassing werkingstoelage Aquafin	40.044	39.523	Aanpassing werkingstoelage aan de drinkwatermaatschappijen in kader van uitvoering beslissingen rond budget 2025 voor Aquafin NV
TOTAAL	-72.856	-73.377	

QBX-3QCG2DQ-IS - EIGEN VERMOGEN INFORMATIE VLAANDEREN (EV IV)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt het EV Informatie Vlaanderen een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds ter financiering van het Aquafin-aandeel in de kosten m.b.t. de opmeting van de grootschalige basiskaart voor Vlaanderen (GRB-heffing) en GIPOD (generiek informatieplatform openbare domein) voor het jaar 2025.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	181	181
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	181	181

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QBX-3QCG2DW-IS - VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel ontvangt de VMM een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds ter financiering van de terugbetalingen sociale vrijstellingen, moratoriumintresten, rechtsplegingsvergoedingen en gearcheverde ontvangsten in het kader van milieuheffingen met betrekking tot oppervlaktewateren en grondwaterbeheer.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	56	56
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	56	56

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QBX-3QCG2DY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel kan de VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds ontvangen voor uitgaven in het kader van het MAP en de grondenbank "Blue Deal".

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	2.490	5.327
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0

<i>Andere bijstellingen</i>	0	-92
BO 2025	2.490	5.235

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling vereffeningskalender	0	-92	Na analyse vereffeningskalender
TOTAAL	0	-92	

QDX-3QCG2DA-WT - PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit (uitdovende) begrotingsartikel droeg ANB in 2020 bij aan de uitvoering van de Blue Deal.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	0	4.000
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	0	4.000

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

7.2.3 Overige entiteiten onder gezag

VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VMM werden in deze BBT reeds besproken.

Voor de bespreking van de kredietevolutie van de interne stromen wordt verwezen naar de besprekingen van het artikel QB0-1QCG2DW-IS.

De VMM oefent haar taken uit binnen 2 verschillende ISE: ISE D Water en ISE H Lucht. De financiering van de taken die de VMM uitvoert, verloopt voornamelijk via het artikel QB0-1QCG2DW-IS, een artikel dat in de begroting conform de instructies integraal werd toegewezen aan het grootste ISE binnen VMM: ISE D Water.

Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE D Water ressorteren. Voor de VMM-kredieten voor ISE Lucht wordt verwezen naar de bespreking van de ISE H Lucht.

ISE D WATER

ONTVANGSTEN

Via het artikel QB0-1QCG2DW-IS ontvangt de VMM een toelage ten bedrage van 117.741 keuro VAK en 117.619 keuro VEK van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van het operationeel beheer van watersystemen, integraal waterbeleid en uitbouw van meetnetten water. Dit is een toename met 2.691 keuro ten opzichte van de BA 2024.

Naast de index is de belangrijkste stijging een gevolg van de uitvoering van het sectoraal akkoord 2020 – 2022 (+ 787 keuro).

Voor de terugbetaling van sociale vrijstellingen, moratoriumintresten, rechtsplegingsvergoedingen en gearchiveerde ontvangsten in het kader van milieuheffingen met betrekking tot oppervlaktewateren en grondwaterbeheer ontvangt de VMM een toelage van 56 keuro vanuit het Minafonds (QBX-3QCG2DW-IS).

Daarnaast genereert de VMM ook nog eigen ontvangsten zoals Europese ontvangsten ten bedrage van 4.805 keuro, inkomsten voor het Fonds voor de Waterhuishouding ten bedrage van 500 keuro en andere ontvangsten ten bedrage van 2.578 keuro.

De inkomsten voor het Fonds voor de Waterhuishouding dalen na actualisatie met 1.285 keuro. Daarnaast wordt de spijziging 2025 gelijkgesteld met de opname 2025.

Bij BO 2025 wordt de bij BA 2024 ingeschreven verkoop van de kantooreigendommen te Hasselt, Herentals en Oostende geschrapt (- 5.205 keuro) en wordt de 2^e fase van de inkanteling van het vastgoed in Het Facilitair Bedrijf ingeschreven: de verkoop van de kantooreigendommen in Aalst voor het bedrag van 3.665 keuro. Deze eigen kasontvangst wordt gerecupereerd via "saldo-opbouw of intering binnen de eigen ESR-begroting op basis van recuperatie omzetbare eigen ontvangsten". Dit bedrag zal de komende 19 jaar aangewend worden voor de jaarlijkse verschuldigde huurkost (1/19^e van de verkoopprijs) aan HFB.

UITGAVEN

De loonkosten bedragen 80.028 keuro VAK/VEK. Hiervan wordt 7.687 keuro VAK/VEK toegewezen aan het ISE Lucht en 72.341 keuro VAK/VEK aan het ISE Water.

De andere werkingsuitgaven bedragen 36.177 keuro VAK en 36.318 keuro VEK. Hiervan wordt 3.484 keuro VAK en 3.526 keuro VEK toegewezen aan het ISE Lucht en 32.693 keuro VAK en 32.792 keuro VEK aan het ISE Water.

De uitgaven toegewezen aan het ISE Lucht hebben enerzijds betrekking op beleidsondersteunende uitgaven in het kader van de strategische doelstelling voor het verhogen van de luchtkwaliteit en anderzijds op het inventariseren, rapporteren en modelleren van de emissies in lucht, het adviseren over milieuvergunningaanvragen lucht, het meten, modelleren en rapporteren van de luchtkwaliteit, en het voorspellen en opvolgen van smogperiodes.

De specifieke uitgaven met betrekking tot het ISE Water hebben ondermeer betrekking op het beheer van waterlopen, monitoring waterkwaliteit, project- en programmamanagement, advisering afvalwater en grondwater, planning integraal waterbeleid en gebiedsgerichte werking water, inningskosten milieuheffing. Daarnaast zijn er nog algemene waaronder IT.

De investeringsuitgaven bedragen 23.118 keuro VAK en 23.091 keuro VEK. Hiervan wordt 2.544 keuro VAK en 2.666 keuro VEK toegewezen aan het ISE Lucht en 20.574 keuro VAK en 20.425 keuro VEK aan het ISE Water.

De investeringsuitgaven toegewezen aan het ISE Lucht omvat duurzame aankopen voor het operationeel houden van het meetnet lucht (954 keuro VAK en 1.076 keuro VEK). In 2025 wordt er via intering op het begrotingssaldo 1.590 keuro aangewend voor de eenmalige investeringskost voor de databank voor emissie monitoring en gegevensuitwisseling in kader van het goedgekeurde decreet emissiefraude.

De investeringsuitgaven toegewezen aan het ISE Water omvatten o.a. de subsidies aan polders en wateringen voor de verbetering van de onbevaarbare waterlopen en de investeringsuitgaven in het kader van het operationeel waterbeheer. Daarnaast zijn er nog de investeringsuitgaven voor de aankoop van rollend en varende materieel en duurzame aankopen voor de monitoring van de waterkwaliteit. Ook worden met deze middelen de hardware infrastructuur op peil gehouden evenals de ontwikkeling van software.

7.2.4 Overige entiteiten onder toezicht

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ

De juridische opzet, doelstellingen en taken van het agentschap VLM werden in deze BBT reeds besproken.

VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE D Water, ISE G Plattelandsbeleid, ISE F Natuur en Biodiversiteit en ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. De financiering van de werking van de VLM verloopt voornamelijk via het toelage-artikel QB0-1QCG2NY-IS. Dit artikel wordt in de begroting conform de instructies integraal toegewezen aan het grootste ISE binnen VLM: ISE N Omgevingsbeleid Ruimte en Milieu. Voor de bespreking van de kredietevolutie van deze interne stroom naar VLM wordt verwezen naar de besprekingen van artikel QB0-1QCG2NY-IS. Hieronder worden enkel de kredieten besproken die onder ISE D "Water" ressorteren. Voor de VLM-kredieten binnen de andere ISE wordt verwezen naar de bespreking van de betrokken ISE verder in deze BBT.

ISE D WATER

Ter realisatie van de doelstellingen en uitdagingen voor dit ISE worden in de VLM begroting 5.992 keuro aan ontvangsten voorzien en 7.025 keuro VAK en VEK aan uitgaven. Deze planning brengt een intering van 1.033 keuro op de gevormde overgedragen saldi met zich mee.

De VLM ontvangt, naast een aantal eigen ontvangsten en ontvangsten ten gevolge van het toepassen van het boekhoudschema voor grondenbankwerking een toelage voor grondenbank Blue Deal. Tevens ontvangt de VLM een toelage voor uitgaven in het kader van het MAP.

Met deze ontvangsten worden uitgaven bekostigd voor 2.920 keuro VAK en VEK aan te betalen studies ten gevolge het wetenschappelijk onderzoek MAP, de opdracht van B3W en voor de nitratesiducampagne en kosten voor staalnames. De raming wijst verder op een uit te betalen vergoeding van 720 keuro VAK en VEK voor terugbetaling van bodemanalyses. De jaarlijkse bijdrage aan het VCM bedraagt bij BO2025 80 keuro. Met de middelen van de partners of de verkregen toelagen in de grondenbankwerking wordt voor een geraamd bedrag van 3.305 keuro VAK en VEK voorzien in kredieten voor grondaankopen, vergoedingen en grond gerelateerde werkings- en projectkosten en de terugbetaling van voorschotten aan de grondenbankpartners.

VII. APPARAATSKREDIETEN

1.Apparaatskredieten

De apparaatskredieten die onder programma QA ingezet worden voor de activiteiten binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur worden hier besproken.

TOTAAL APPARAATSKREDIETEN – BBT OMGEVING EN NATUUR

(*exclusief deel BBT Dierenwelzijn)

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2024	2.740	376	0	144.838*	145.250*
Bijstelling BO 2025	246	0	0	5.054	4.954
BO 2025	2.986	376	0	149.892*	150.204*

Inhoudelijke toelichting evolutie:

Binnen het beleidsveld Omgeving en Natuur zijn er 3 entiteiten actief met kredieten binnen het apparaatsprogramma QA van het beleidsdomein Omgeving: INBO, ANB en het Departement Omgeving.

De apparaatskredieten van ANB en INBO worden volledig meegenomen in bovenstaande tabel. Aangezien het departement Omgeving ook actief is binnen een ander beleidsveld (Dierenwelzijn) worden in de bovenstaande tabel enkel de apparaatskredieten die worden ingezet voor het beleidsveld Omgeving en Natuur opgenomen.

In wat volgt, worden de apparaatskredieten onder beheer van het departement Omgeving, INBO en ANB meer in detail besproken.

1.1 Departement Omgeving

De apparaatskredieten die onder programma QA ingezet worden voor de activiteiten binnen het departement Omgeving gericht op het beleidsveld Omgeving en Natuur worden hier besproken. De apparaatskredieten ingezet voor het beleidsveld Dierenwelzijn worden besproken in de BBT Dierenwelzijn.

PROGRAMMA QA - QB0 - DEPARTEMENT OMGEVING

(*exclusief deel BBT Dierenwelzijn)

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
--	----	----	----	-----	-----

BA 2024	100	376	0	80.045	80.357
Bijstelling BO 2025	0	0	0	2.841	2.841
BO 2025	100	376	0	82.886	83.198

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De ontvangsten op programma QA blijven ongewijzigd, de uitgaven stijgen met 2,8 miljoen euro, vooral ten gevolge van de indexering en de bijkomende middelen voor het sectoraal akkoord 2020-2022.

Ontvangsten

QB0-9QAGAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Er worden kleine diverse ontvangsten geboekt op dit artikel. Concreet zal het bijvoorbeeld gaan over ontvangsten uit ad hoc verkopen en terugbetalingen die te linken zijn aan de apparaatsbudgetten van het Departement Omgeving.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	100	0	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	100	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QB0-9QAGTZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel omvat, naast terugvorderingen bij de huidige werkgevers van personeelsleden van het Departement Omgeving met verlof voor opdracht, de loonbijdragen vanuit de EU in het kader van de cofinanciering van Europese projecten van het departement Omgeving.

Kredietevolucie:**(duizend euro)**

	AO	TO	LO
BA 2024	0	376	0
Bijstellingen BO 2025	0	0	0
BO 2025	0	376	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

Uitgaven**QB0-1QAG2ZY-IS - SAR MINARAAD****Korte inhoud begrotingsartikel:**

Via dit artikel verloopt de financiering aan de strategische adviesraad Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen. Het grootste deel van de toelage (meer dan 80%) gaat naar de personeelskosten. Verder zijn er werkingskosten waarvan het grootste deel gaat naar de huur van de ruimte in het Herman Teirlinckgebouw, de exploitatie en onderhoud van ICT en de website en naar het organiseren van studiedagen en evenementen.

Kredietevolucie:**(duizend euro)**

	VAK	VEK
BA 2024	1.332	1.332
<i>Index</i>	23	23
<i>Compensaties</i>	9	9
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	1.364	1.364

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:**(duizend euro)**

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van SG0-1SKC2TG-PR	9	9	Uitvoering sectoraal akkoord 2020-2022

TOTAAL	9	9	
---------------	----------	----------	--

QB0-1QAX2ZW-IS - SAR RUIMTELIJKE ORDENING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via dit artikel verloopt de financiering van de dotatie van het Departement Omgeving aan de strategische adviesraad voor Ruimtelijke Ordening (en Onroerend Erfgoed), en dit ter financiering van de loon- en werkingskosten.

Kredietevolutive:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	429	429
<i>Index</i>	7	7
<i>Compensaties</i>	3	3
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	439	439

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van SG0-1SKC2TG-PR	3	3	Uitvoering sectoraal akkoord 2020-2022
TOTAAL	3	3	

QB0-1QAX2ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit budget worden de personeelsuitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd.

Het totaal voorziene budget op dit artikel bedraagt 73.870 keuro VAK en VEK bij BO 2024. Een deel van dit budget is dus bestemd voor uitgaven binnen een beleidsveld dat buiten

de scope van deze voorliggende BBT valt, en deze uitgaven (2.511 keuro) worden zodoende besproken binnen het luik V. Apparaatskredieten van de BBT voor het beleidsveld Dierenwelzijn.

In de volgende tabel wordt dus enkel het budget* gegeven dat ingezet wordt binnen het beleidsveld Omgeving en natuur.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	70.434*	70.434*
<i>Index</i>	1.468	1.468
<i>Compensaties</i>	1.283	1.283
<i>Andere bijstellingen</i>	-18	-18
BO 2025	73.167*	73.167*

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van SG0-1SKC2TG-PR	983	983	Uitvoering sectoraal akkoord 2020-2022
Van QB0-1QCG2OA-WT	300	300	Terugdraai 2-jaar durende compensatie BO 2023 (werking aflopende EU-Voorzitterschap)
TOTAAL	1.283	1.283	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling EU-projecten	38	38	Aanpassing totaal ESR-uitgaven aan totaal ESR-ontvangsten voor EU-projecten
Terugdraai eenmalige uitgaven 2024 ikv. extra	-243	-243	Terugdraai recuperatie eenmalige ontvangsten EU-projecten 2024

ontvangsten EU-projecten in 2024			
Recuperatie eenmalige uitgaven 2025 ikv. extra ontvangsten EU-projecten in 2025	187	187	Recuperatie eenmalige ontvangsten EU-projecten 2025
TOTAAL	-18	-18	

QB0-1QAX2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit budget worden de algemene apparaatskosten van het Departement Omgeving gefinancierd. Het totaal voorziene budget op dit artikel bedraagt 7.768 keuro VAK en 8.080 keuro VEK bij BO 2025. Een deel van dit budget is dus bestemd voor uitgaven binnen een beleidsveld dat buiten de scope van deze voorliggende BBT valt, en deze uitgaven worden zodoende besproken binnen het luik V. Apparaatskredieten van de BBT voor het beleidsveld Dierenwelzijn (228 keuro).

In de volgende tabel wordt dus enkel het budget* besproken dat ingezet wordt binnen het beleidsveld Omgeving en natuur.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	7.474*	7.786*
<i>Index</i>	66	66
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	7.540*	7.852*

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

QB0-1QAX4ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit artikel maakt deel uit van de uitgavenzijde van het Fonds voor de uitvoering van EU-projecten. Vanuit dit begrotingsfonds worden de lonen betaald van de personeelsleden die

ingezet worden ter uitvoering van door de EU gefinancierde projecten. Dit uitgavenartikel is gelinkt aan ontvangstenartikel QB0-9QAGTZZ-OW.

Kredietevolucie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	376	376
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	376	376

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2024.

1.2 INBO

PROGRAMMA QA - QC0 - INSTITUUT VOOR NATUUR EN BOSONDERZOEK

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2024	2.640	0	0	18.421	18.521
Bijstelling BO 2025	246	0	0	716	616
BO 2025	2.886	0	0	19.137	19.137

Inhoudelijke toelichting evolucie:

De ontvangsten stijgen met 246 keuro ten gevolge van de nieuwe raming van de recuperatie van de bedrijfsvoorheffing. De uitgaven stijgen met 716 keuro, vooral ten gevolge van de indexering en het sectoraal akkoord.

Ontvangsten

QC0-9QAGAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel werd opgenomen om tegemoet te komen aan de normen aangaande de boekhoudkundige verwerking van de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2024	2.640	0	0
Bijstellingen BO 2025	246	0	0
BO 2025	2.886	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Na een actualisatie van alle gegevens en parameters, voornamelijk extra aanwervingen, indexatie van lonen, anciënniteiten en bevorderingen, wordt de totale niet-doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers bij het INBO in 2025 geraamd op 2.886 keuro. Er is dus een bijstelling met 246 keuro.

Uitgaven

QC0-1QAG2ZZ-LO – LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Met de kredieten op dit begrotingsartikel worden de salarissen en de sociale lasten betaald van de personeelsleden in dienst bij het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO).

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	16.684	16.684
<i>Index</i>	336	336
<i>Compensaties</i>	121	121
<i>Andere bijstellingen</i>	246	246
BO 2025	17.387	17.387

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van SG0-1SKC2TG-PR	223	223	Uitvoering sectoraal akkoord 2020-2022
Naar QB0-1QCG2DW-IS	-102	-102	Overdracht loonmiddelen vanuit VMM ifv. akkoord met INBO over een koppen-overdracht
TOTAAL	121	121	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Actualisatie niet-doorgestorte bedrijfsvoorheffing	246	246	Aanpassing van de loonuitgaven aan het totaalbedrag van niet-doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers
TOTAAL	246	246	

QC0-1QAG2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Vanuit dit artikel worden de algemene werkings- en investeringsuitgaven van het INBO gefinancierd.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	1.737	1.837
<i>Index</i>	13	13
<i>Compensaties</i>	0	-100
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	1.750	1.750

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
--------------	-----	-----	-------------

Van QC0-1QCG2FF-WT	0	-100	Bijstelling na analyse vereffeningskalenders
TOTAAL	0	-100	

1.3 ANB

De apparaatskredieten die onder programma QA ingezet worden voor de activiteiten binnen het departement Omgeving gericht op het beleidsveld Omgeving en Natuur worden hier besproken. De apparaatskredieten ingezet voor het beleidsveld Dierenwelzijn worden besproken in de BBT Dierenwelzijn.

PROGRAMMA QA - QD0 - AGENTSCHAP VOOR NATUUR EN BOS

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2024	0	0	0	46.372	46.372
Bijstelling BO 2025	0	0	0	1.497	1.497
BO 2025	0	0	0	47.869	47.869

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De uitgaven stijgen met 1.497 keuro, voornamelijk ten gevolge van de index en de extra middelen voor het sectoraal akkoord 2020-2022.

Uitgaven

QD0-1QAG2ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de lonen, een aantal toelagen en vergoedingen en het woon-werkverkeer van de personeelsleden van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) aangerekend.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	42.250	42.250

<i>Index</i>	845	845
<i>Compensaties</i>	726	726
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	43.821	43.821

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van SG0-1SKC2TG-PR	726	726	Uitvoering van het sectoraal akkoord 2020-2022
TOTAAL	726	726	

QD0-1QAG2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel wordt aangewend voor de financiering van de algemene werkings- en investeringskosten van ANB. Dit omvat onder andere kosten voor investeringskosten zoals meubilair en IT-infrastructuur en werkingskosten zoals kosten voor vorming, energie en telefonie.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	3.872	3.872
<i>Index</i>	32	32
<i>Compensaties</i>	-6	-6
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2025	3.898	3.898

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar CB0-1CBX2AC-PR	-6	-6	Afroming ikv. Actieplan Energie-efficiëntie 2025
TOTAAL	-6	-6	

QD0-1QAG4ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit begrotingsartikel worden de lonen, een aantal toelagen en vergoedingen en het woon-werkverkeer van de personeelsleden van het Agentschap voor Natuur en Bos aangerekend die werken op projecten die gefinancierd worden door Europese subsidies.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2024	250	250
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-100	-100
BO 2025	150	150

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Terugdraai eenmalige uitgaven 2024 ikv. extra ontvangsten EU-projecten in 2024	-100	-100	Terugdraai recuperatie eenmalige ontvangsten EU-projecten 2024
TOTAAL	-100	-100	

VIII. LIJST MET AFKORTINGEN

AO	algemene ontvangsten
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
BA	begrotingsaanpassing
BBT	beleids- en begrotingstoelichting
BCF	boscompensatiefonds
BELSPO	Belgian Federal Science Policy Office
BEN	bijna-energieneutraal
BO	begrotingsopmaak
BRV	Beleidsplan Ruimte Vlaanderen
BVR	besluit Vlaamse Regering
CE	circulaire economie
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
DAB	dienst met afzonderlijk beheer
DAC	derde arbeidscircuit
EMAV	emissiemodel ammoniak Vlaanderen
EU	Europese Unie
EV	eigen vermogen
ESD	ecosysteemdiensten
ESR	Europees stelsel van nationale en regionale rekeningen
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
GRUP	gewestelijk ruimte-uitvoeringsplan
HFB	Agentschap Facilitair Bedrijf
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IHD	instandhoudingsdoelstelling
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
INBO	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
ISE	inhoudelijk structuurelement
IV	Informatie Vlaanderen
IVA	intern verzelfstandigd agentschap
IVC	Interregionale Verpakkingscommissie
LIFE	L'Instrument Financier pour l'Environnement
LO	leningsopbrengsten

LSO	Linkerscheldeoever
LULUCF	Land Use, Land-Use Change and Forestry
MAP	mestactieplan
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken
MVG	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
NARA	Natuurrapport Vlaanderen
NBR	netto beleidsruimte
NEHAP	National Environment and Health Action Plan
NV	naamloze vennootschap
OIS	omgevingsmanagementinformatiesysteem
OSLO	Open Standaarden voor Linkende Organisaties
OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PAS	programmatorische aanpak stikstof
PDPO	Vlaams programmadocument voor plattelandsontwikkeling
RSO	Rechterscheldeoever
RZWI	rioolwaterzuiveringsinstallaties
SGBP	stroomgebiedbeheerplan
TO	toegewezen ontvangsten
T.OP	territoriaal ontwikkelingsprogramma
UNEP	United Nations Environment Programme
VAC	Vlaams administratief centrum
VAK	vastleggingskrediet
VCO	Vlaamse Codex Overheidsfinanciën
VEK	vereffeningskrediet
VITO	Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek
VAPEO	Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering
VLABEL	Vlaamse Belastingdienst
VLABOTEX	Vlaams Bodemsaneringsfonds voor de Textielverzorging
VLACO	Vlaamse Compostorganisatie
VLAREBO	Vlaams reglement betreffende de bodemsanering
VLAREL	Vlaams reglement inzake erkenningen met betrekking tot het leefmilieu
VLAREM	Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning

VLAREMA	Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMH	Vlaamse Milieuholding
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
VSDO	Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling
VSDS	Vlaamse Smart Data Space
VSGB	Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel
VVSG	Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten
VZW	vereniging zonder winstoogmerk
WRF	World Resources Forum
WUP	Water Uitvoeringsprogramma

**IX. BIJLAGE: 'OVERZICHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN'
INCLUSIEF 'OVERZICHT EVALUATIE-INITIATIEVEN' EN 'OVERZICHT
ONDERZOEKSINITIATIEVEN'**